

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ – ПРІОРИТЕТНІ КРОКИ

**МАТЕРІАЛИ СЕМІНАРУ
У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ**

Київ - 2011

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України

**Програма сприяння
Парламенту України II**

**Вестмінстерська фундація
за демократію**

**ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ
АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ –
ПРІОРИТЕТНІ КРОКИ**

МАТЕРІАЛИ СЕМІНАРУ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ

**м. Київ
23 листопада 2010 року**

Інформаційне видання

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ РЕГЛАМЕНТУ, ДЕПУТАТСЬКОЇ ЕТИКИ
ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ – ПРІОРИТЕТНІ КРОКИ

МАТЕРІАЛИ СЕМІНАРУ
У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ

Упорядкування
М. В. Нехоца

Відповідальний за випуск
І. І. Вауліна

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Програма
сприяння
Парламенту II
Програма розвитку законотворчої політики

INDIANA UNIVERSITY

JOHN GLENN SCHOOL
OF PUBLIC AFFAIRS

Це видання здійснено за підтримки Відділу демократії і врядування Місії USAID в Україні, Молдові та Білорусі відповідно до умов угоди № AID 121-A-00-03-00008 (Програма сприяння Парламенту II: Програма розвитку законотворчої політики).

Думки і твердження, висловлені в публікаціях, відображають особисту позицію авторів і можуть не співпадати з позицією USAID, ПСП II та Університету штату Огайо.

Електронна версія видання розміщена на веб-сайтах: Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України (http://reglament.rada.gov.ua/vrgu_reglament/) та Програми сприяння Парламенту II (ПСП II) (<http://pdp.org.ua>).

ISBN 978-966-2214-12-4

© Комітет з питань Регламенту, депутатської етики
та забезпечення діяльності Верховної Ради України, 2011
© Програма сприяння Парламенту II, 2011

ЗМІСТ

ПОРЯДОК ДЕННИЙ СЕМІНАРУ

ВСТУПНЕ СЛОВО 9

Адам МАРТИНЮК,

Перший заступник Голови Верховної Ради України

Лора ПАВЛОВИЧ, *заступник Директора офісу*

розвитку демократії Агентства США з міжнародного розвитку

ТЕКСТИ ДОПОВІДЕЙ..... 16

**ЗАХОДИ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ
АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ
ДІЯЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОРГАНІВ**

Сергій САС, *перший заступник голови Комітету*

з питань Регламенту, депутатської етики

та забезпечення діяльності Верховної Ради України

**ВЗАЄМОДІЯ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З КОМІТЕТАМИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ, ДЕПУТАТСЬКИМИ
ФРАКЦІЯМИ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ, ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ
ПОМІЧНИКІВ-КОНСУЛЬТАНТІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ
ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СУБ'ЄКТАМИ ПРАВА
ЗАКОНОДАВЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ПРОЕКТІВ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ,
ПРОЕКТІВ ІНШИХ АКТІВ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

Юрій ЯСЕНЧУК,

заступник Керівника Апарату Верховної Ради України

ТЕКСТИ ВИСТУПІВ..... 30

**ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ АПАРАТУ
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ЯК ОДИН З ГОЛОВНИХ КРОКІВ
НА ШЛЯХУ ПОКРАЩЕННЯ РОБОТИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

Олександр КОПИЛЕНКО,

директор Інституту законодавства Верховної Ради України

Валентина ГОШОВСЬКА,

директор Інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України

Тетяна РЕПЕЦЬКА,

*проректор з навчально-методичної та економічної роботи
Київського міжгалузевого інституту підвищення кваліфікації*

**ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОБОТИ АПАРАТІВ
ПАРЛАМЕНТІВ СВІТУ ТА ОЗНАЙОМЛЕННЯ
З ДОСВІДОМ РОБОТИ ПАРЛАМЕНТІВ ІНШИХ КРАЇН**

Бернгард ШЛОЕР,

*головний експерт Українсько-Європейського
дорадчого центру з питань законодавства*

Елеонора ВАЛЕНТАЙН,

директор Програми сприяння Парламенту України

ТЕКСТИ ВИСТУПІВ ПРИ ОБГОВОРЕННІ 46

**ДИСКУСІЯ ЩОДО ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ
РОБОТИ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

Анатолій ЮХИМЧУК,

Секретар Рахункової палати України

Олександр ОМЕЛЬЧЕНКО,

*голова Комітету з питань державного будівництва
та місцевого самоврядування*

Олена ТЕРТИШНА,

*заступник начальника Головного управління
державної служби України*

Наталія КОЛЕСНІЧЕНКО-БРАТУНЬ,

завідувач секретаріату Комітету з питань культури і духовності

Наталія ПОГРЕБНЯК,

*аспірант кафедри державного будівництва
Національної юридичної академії ім. Я.Мудрого*

Володимир КРИЖАНІВСЬКИЙ,

Віце-президент Асоціації народних депутатів України

Олександр ПІСКУН,

*керівник програм розвитку демократії
Агентства США з міжнародного розвитку*

Алла ПОГОРЄЛОВА,

*головний консультант Інституту законодавства
Верховної Ради України*

ПОВІДОМЛЕННЯ УЧАСНИКІВ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО СТАЖУВАННЯ	64
Олена МЕЛЬНИК, <i>головний науковий консультант відділу з питань конституційного права та державного будівництва Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України</i>	
Ірина СНИГУР, <i>головний науковий консультант відділу з питань конституційного права та державного будівництва Головного науково-експертного Управління Апарату Верховної Ради України</i>	
Наталія МИХАЛЬЧУК, <i>головний консультант відділу організації протокольного забезпечення Управління забезпечення міжпарламентських зв'язків Апарату Верховної Ради України</i>	
Тамара БУРЯЧОК, <i>заступник завідувача секретаріату Комітету з питань європейської інтеграції</i>	
Олена ЛУКАНЮК, <i>головний консультант секретаріату Комітету у закордонних справах</i>	
Ігор КРАМАРЕНКО, <i>головний консультант секретаріату Комітету з питань економічної політики</i>	
Катерина ВЕЗЄЛЄВА-БОРИСОВА, <i>головний консультант секретаріату Комітету у закордонних справах</i>	
Валерій СЛЮСАРЕНКО, <i>головний консультант секретаріату Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки</i>	
СЛОВО НА ЗАВЕРШЕННЯ	88
Сергій САС, <i>перший заступник голови Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України</i>	
РЕКОМЕНДАЦІЇ СЕМІНАРУ	91
СПИСОК УЧАСНИКІВ СЕМІНАРУ	94
ДОДАТКИ.....	103

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

9:30-10:00 РЕЄСТРАЦІЯ
(вул. Грушевського, 5, біля конференц-залу)

10:00-10:10 ВІДКРИТТЯ

Вступне слово:

Мартинюк Адам Іванович, Перший заступник Голови Верховної Ради України;
Лора Павлович, Представник Агентства США з міжнародного розвитку (USAID)

10:10-10:30 Доповідь:
ЗАХОДИ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ДІЯЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОРГАНІВ
Сас Сергій Володимирович, перший заступник голови Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України

10:30-10:40 Доповідь:
ВЗАЄМОДІЯ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З КОМІТЕТАМИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ, ДЕПУТАТСЬКИМИ ФРАКЦІЯМИ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ, ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПОМІЧНИКІВ-КОНСУЛЬТАНТІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СУБ'ЄКТАМИ ПРАВА ЗАКОНОДАВЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ПРОЄКТІВ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ, ПРОЄКТІВ ІНШИХ АКТІВ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Ясенчук Юрій Васильович, заступник Керівника Апарату Верховної Ради України

10:40-11:00 ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

11:00-11:30 Виступи:
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ЯК ОДИН З ГОЛОВНИХ КРОКІВ НА ШЛЯХУ ДО ПОКРАЩЕННЯ РОБОТИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Копиленко Олександр Любимович, ректор Інституту законодавства Верховної Ради України;
Гошовська Валентина Андріївна, директор інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України;
Репецька Тетяна Петрівна, проректор з навчально-методичної та економічної роботи Київського міжгалузевого інституту підвищення кваліфікації

- 11:30-12:00 **ОБГОВОРЕННЯ**
Виступи:
Юхимчук Анатолій Петрович, Секретар Рахункової палати України
Омельченко Олександр Олександрович, голова Комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування
Тертишна Олена Анатоліївна, заступник начальника Головного управління державної служби України
Колесніченко-Братунь Наталія Ростиславівна, завідувач секретаріату Комітету з питань культури і духовності
Погребняк Наталія Сергіївна, аспірант кафедри державного будівництва Національної юридичної академії ім. Я.Мудрого
Піскун Олександр, керівник програм розвитку демократії Агентства США з міжнародного розвитку
- 12:00-12:30 ПЕРЕРВА НА КАВУ
- 12:30-12:50 Виступи:
ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ АПАРАТІВ ПАРЛАМЕНТІВ СВІТУ
Бернгард Шлоер, Головний експерт Українсько-Європейського дорадчого центру з питань законодавства (UEPLAC)
- 12:50-13:00 ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ
- 13:00-14:15 Презентації:
ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ АПАРАТІВ ПАРЛАМЕНТІВ: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА СНД. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ (презентації переможців Конкурсу на реалізацію ініціатив працівників секретаріатів комітетів та структурних підрозділів Апарату Верховної Ради)
- 13:00-13:05 ІНФОРМАЦІЯ ПРО КОНКУРС ТА ЙОГО РЕЗУЛЬТАТИ
Валентайн Елеонора, Директор ПСП II в Україні
- 13:05-13:20 ДОСВІД ПАРЛАМЕНТУ ЛИТВИ
Мельник Олена Володимирівна, головний науковий консультант відділу з конституційних питань та державного будівництва Головного науково-експертного управління,
Снігур Ірина Йосипівна, головний науковий консультант відділу з конституційних питань та державного будівництва Головного науково-експертного управління,
Михальчук Наталія Володимирівна, Головний консультант відділу організаційно-протокольного забезпечення Управління забезпечення міжпарламентських зв'язків

- 13:20-13:45 ДОСВІД ПАРЛАМЕНТУ ЛАТВІЇ
Бурячок Тамара Олександрівна, заступник завідувача секретаріату Комітету з питань європейської інтеграції,
Луканюк Олена Григорівна, головний консультант секретаріату Комітету у закордонних справах
- 13:45-13:55 ДОСВІД ПАРЛАМЕНТУ ЕСТОНІЇ
Крамаренко Ігор Васильович, головний консультант секретаріату Комітету з питань економічної політики
- 13:55-14:05 ДОСВІД ПАРЛАМЕНТУ ГРУЗІЇ
Везелева-Борисова Катерина Олегівна, головний консультант секретаріату Комітету у закордонних справах
- 14:05-14:15 ДОСВІД ПАРЛАМЕНТУ СЛОВАЧЧИНИ
Слюсаренко Юрій Анатолійович, головний консультант секретаріату Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки
- 14:15-14:30 ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ
- 14:30-14:45 ОБГОВОРЕННЯ
- 14:45-15:00 ПІДСУМКИ СЕМІНАРУ
Сас Сергій Володимирович, перший заступник голови Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України

ВСТУПНЕ СЛОВО

Адам МАРТИНЮК,
Перший заступник Голови
Верховної Ради України

Шановні учасники семінару!

Від імені керівництва Верховної Ради України я щиро вітаю ініціативу і нашого профільного комітету, і відповідно міжнародних інституцій, які сприяють парламенту у його діяльності, за те, що ми починаємо серйозну розмову, бо, можливо, вибачте, не всі ще усвідомлюють, але я хотів би наголосити особливо на цьому. Ви, напевно, знаєте і чули, що готується досить серйозна адміністративна реформа – реформа державного управління.

Я думаю, найближчим часом буде виданий серйозний Указ Президента України з приводу вдосконалення системи управління державою, в першу чергу її виконавчої структури. Досить серйозні зміни будуть в управлінському апараті міністерств, в цілому у Кабінеті Міністрів України. І відповідно це зачепить всю вертикаль виконавчої влади, всю вертикаль влади Президента, і відповідно ми опинимось також у руслі того, що вимагатиме суспільство, бо і перед нами також постануть питання вдосконалення роботи

нашого апарату – Апарату Верховної Ради України, як і вдосконалення роботи в цілому Верховної Ради України.

Виклики, ще раз наголошую, будуть стояти досить і досить серйозні і перед Верховною Радою України, але ви розумієте, з депутатами тут важче, тяжче модернізувати їх, бо є сталий склад депутатського корпусу, є 450 народних депутатів, їх обрав народ, і до них претензії можуть бути тільки у народу. А от претензії до тих, хто забезпечує роботу апарату, є, на жаль, у дуже-дуже багатьох і не завжди вони можуть бути справедливими, але зробити зауваження Апарату завжди є дуже багато охочих. І передусім ті, кого ви забезпечуєте, маю на увазі народні депутати, мої колеги, як щось не так, то винен хто? Невістка. В ролі невістки виступає, звичайно, Апарат. Поза всяким сумнівом на Апарат Верховної Ради України, на секретаріати комітетів покладаються величезні функції. Ви, по суті, є не стільки допоміжною структурою, як інколи, нічого гріха таїти, дехто вважає. Я дуже добре знаю кухню роботи, повірте, дуже добре знаю, хто чим займається, і поза всяким сумнівом, якщо ділити успіхи депутатського корпусу і Апарату у кінцевому виході продукту, то, мабуть, там десь процентів 80 – це робота Апарату, якщо не більше, а решта – робота того, хто приймає ці законодавчі акти. Так, вони вже особливо під час другого читання можуть щось внести, якісь корективи, попрацювати творчо, але в основному весь тягар лягає, звичайно, на працівників секретаріатів відповідних комітетів, а потім відповідно на Апарат Верховної Ради України.

Коли заходить мова про удосконалення роботи, про ті чи інші реформи, то, звичайно, починають із найпершого, най-

легшого, інколи, як їм здається, найефективнішого. Починають з цього: доводять контрольні цифри, 10, 15 чи 20 процентів треба скоротити, мовляв, таким чином удосконалити. Мабуть, так, це один із шляхів, але, на мій погляд, далеко не найефективніший шлях удосконалення роботи Апарату. І я думаю, що сьогодні ви будете на цьому семінарі саме говорити про іншу складову, не про те, що за допомогою найлегшого, найпростішого шляху піти і удосконалити роботу Апарату, мається на увазі за рахунок скорочень, а розглянути проблему, як удосконалити роботу Апарату, як, можливо, здійснити той чи інший перерозподіл в секретаріатах комітетів, бо далеко не у всіх рівномірне навантаження. Я вам зараз деякі цифри назву. Ми підготували, Юрій Васильович підготував разом із вами ці цифри, і ви побачите, що досить велика динаміка невідповідності.

Я хотів би, щоб ви подумали над проблемою, яку ми виношуємо і, я думаю, так чи інакше ми її будемо реалізовувати. Суть зводиться до того, що коли ми приймаємо законопроект... Ось найсвіжіший приклад. Ви бачите яка ситуація в державі і в суспільстві зараз з приводу Податкового кодексу. Стоять люди. Вимагають від Президента України вето. Президент не може, якби і хотів виконати волю тих, хто мітингує, накласти вето. Не може, бо у Президента немає законопроекту, на який можна накласти вето. Він знаходиться і буде, я думаю, ще декілька днів знаходитися у Верховній Раді України, бо це надзвичайно серйозний документ – більше, ніж 500 сторінок. Треба все звірити зі стенограмою, а ви розумієте, там кожна фраза, кожна кома тягне за собою мільйони, а інколи й мільярди, тобто там треба дуже і дуже виважено підійти до цього документу.

Звичайно, зараз основний тягар, як і завжди при роботі над кінцевою редакцією того чи іншого законопроекту лягає на Головне юридичне управління. Вони, повірте, працюють цілодобово. Цілодобова робота не завжди є продуктивною і ефективною роботою, бо коли людина працює 24 години на добу, ви розумієте, що там можливі також фізична втома і помилки. А чому б не піти дещо простішим, іншим шляхом? Чому б, наприклад, не мати в кожному комітеті одного чи двох представників Головного юридичного управління? Щоб уже на рівні підготовки законопроекту до другого читання уже той, хто знає добре тему і хто володіє цією темою, щоб він разом до секретаріату комітету був прикріплений, можливо, за рахунок штатних одиниць тих чи інших комітетів. Щоб він був представником Головного юридичного управління і працював постійно у штаті в секретаріаті комітету для того, щоб ці законопроекти виходили кращими у розумінні тому, щоб були стиснуті терміни роботи Головного юридичного управління.

Я знаю багато комітетів це практикують: залучають, коли йде робота, серйозна робота над тим чи іншим законопроектом, вони закликають працівників Головного юридичного управління на засідання. Але одна справа, коли вони прийшли й пішли, побули або не побули, відбули інколи цю функцію, а інша справа,

коли вони будуть займатися постійно цією роботою. Я думаю, що над цим варто подумати і висловити свої думки, і, таким чином, я думаю, можливо, була б і більша ефективність.

Поза всяким сумнівом, я повинен самокритично визнати, що керівництво Верховної Ради України, на жаль, мало приділяє уваги роботі Апарату і роботі секретаріатів комітетів. Чому? Та тому що плинність, та тому що та чи інша проблема, тому що, так би мовити, постійна змінюваність Верховної Ради України, на відміну від апаратів. Бо апарат, як би там не було, а можна вжити категорію, що він вічний. Є якісь зміни, але, незважаючи на те, яке скликання Верховної Ради України, приблизно працівники Апарату залишаються на місцях, невеликі тільки зміни. Тобто ви працюєте стабільно, у вас більша стабільність, у вас більше можливості зосередитись на розв'язанні тих чи інших питань.

На жаль, я ще раз повторюю, різні політичні події, які відбуваються в державі, відволікають увагу, в тому числі і керівництва Верховної Ради України, на реагування на ці події, чи ті, чи інші законопроекти, які вимагають багато зусиль. І, на жаль, як кажуть, руки не доходять до того... Ми колись, я пригадую, десь в четвертому скликанні збирали один раз серйозну нараду, Голова Верховної Ради України збирав керівників підрозділів Апарату. Після того – це вже пройшло років, мабуть, 5, якщо не більше, - не було таких розмов, а я думаю, що вони потрібні. І я буду вносити пропозицію Володимирі Михайловичу, щоб, дійсно, ми повели розмову, мабуть, і в тому числі за результатами вашого семінару, для того щоб обговорити ті рекомендації, які ви виробите за участю Голови Верховної Ради України, керівництва Апарату Верховної Ради України з керівниками усіх структурних підрозділів, для того

щоб ваша робота, як кажуть, не пропала марно, і для того щоб, дійсно, дати серйозний аналіз тим рекомендаціям, які ви виробите.

Поза всяким сумнівом, є резерви, як кажуть, є те, що певний нерівномірний розподіл навантажень на працівників комітету є, якщо хочете у нас певна сезонність роботи. Так склалося, ось, наприклад, Комітет з питань бюджету. У таблиці нібито цифри в нього досить хороші, деколи навіть в передовиках ходить, але він працює в основному сезонно, він працює тоді, коли подається Закон про Державний бюджет України. Звичайно, тоді величезне напруження, але це раз в рік. Можливо, ще секвестр бюджету, тоді менше напруження, ну, ще раз на рік, а так в основному поточна робота, в основному це робота на те, щоб дати тільки відповіді, чи відповідає це Бюджетному кодексу України, чи не відповідає, і так далі.

Разом з тим є деякі комітети, які постійно навантажені, а працівники комітетів, в тому числі, звичайно і депутатський корпус, знаходиться у робочому ритмі. Ми зробили аналіз, що в середньому припадає, яке навантаження припадає на одного працівника секретаріату комітету за період з першої по шосту сесію цього шостого скликання. У нас зараз за штатом 356 одиниць працівників секретаріату в комітетах працюють, ось деякі данні. Так вам для роздумів, щоб потім, я ще раз повторюю, ми більш серйозний проведемо аналіз і розмову з цього приводу.

За цей період проведено засідань комітетів, найбільше провів засідань Комітет з питань державного будівництва та місцевого самоврядування – 99 засідань, 85 засідань провів Комітет з питань правосуддя і 78 засідань провів Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності. Якщо взяти два комітети, Комітет з питань держав-

ного будівництва і Комітет правосуддя. Тут зрозуміло, бо в Комітеті державного будівництва ми досить часто приймали рішення, пов'язані із позачерговими виборами тих чи інших місцевих рад, або міських, сільських голів, точніше кажучи, тому там було багато засідань. Комітет з питань правосуддя до недавнього часу займався питаннями призначення і звільнення суддів, то зрозуміло, що тут цифри у них кращі. Разом з тим ви бачите, що Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, який нібито не має такої, вибачте, інколи технічної роботи, а провів досить багато засідань, і інші показники, про які я буду говорити у нього, порівняно з іншими досить хороші.

Водночас, якщо Комітет з питань державного будівництва провів 99 засідань, то Комітет з питань транспорту і зв'язку провів всього-на-всього 16 засідань комітету. 16 засідань комітету за три роки роботи!

По 38 засідань провели Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин і Комітет з питань правової політики. Тут Комітет з питань правової політики, як і з питань нацменшин, можна зрозуміти, там специфічна ситуація, але... Комітет з питань науки і освіти лише 39 засідань за цей час.

По навантаженню з приводу розгляду питань, що припадає в середньому на одного працівника апарату. В середньому всього розглянуто майже 13 тисяч питань на засіданнях комітетів за цей період. В середньому це припадає десь по 35 питань на одного співробітника. Тобто кожен із співробітників за ці три роки підготував 35 питань, це в середньому, ви розумієте. Що один може підготувати і 100, а другий жодного питання, це в середньому.

Найкращий показник в цьому питанні – 97 в середньому питань підго-

тували працівники бюджетного комітету. Але знову ж таки, це питання пов'язані з тим, що треба було давати відповідь: відповідає законопроект Бюджетному кодексу чи не відповідає, треба видатки з бюджету чи не треба. Це також папір, це також робота, це також підготовка питання, але, звичайно, воно не викликає великого напруження.

Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності - 63 питання в середньому кожен співробітник підготував за цей період. І Комітет з питань державного будівництва та місцевого самоврядування - 56 питань. Водночас, Комітет з питань транспорту і зв'язку – 11 питань в середньому кожен працівник секретаріату підготував. 13 питань підготував Комітет з питань економічної політики. 33 питання, тобто трошки менше ніж в середньому, а в середньому я ще раз повторюю, 35, Комітет з питань податкової та митної політики.

Найголовніший наш з вами показник роботи – це прийняті, оформлені, передані на підпис Президенту України законодавчі акти. В цілому за цей період першої-шостої сесії шостого скликання, навантаження на одного працівника комітету складає 6,6. Тобто законопроектів, постанов в середньому, кожен з тих, хто працює в комітетах, підготував близько семи. Найкращий у цьому відношенні, найбільше навантаження, Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності – 124 законодавчих актів вони оформили, в середньому на одного працівника апарату 10,3. У закордонних справах – 9,7, хоча там також значна частина цих законопроектів стосується ратифікації. Але все-таки їх треба, як-то кажуть, готувати. І третій показник це у Комітеті з питань податкової та митної політики – 7,8 законопроектів на одного працівника комітету.

Водночас Комітет з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією підготував за три роки на одного працівника 0,7 законопроектів, тобто навіть по одному законопроекту не підготовлено. 1,5 законопроекти підготовлено Комітетом транспорту і зв'язку і два законопроекти підготовлено Комітетом з питань бюджету. Ось бачите, якщо в бюджетному Комітеті навантаження на одного працівника по кількості розгляду питань досить суттєве – майже 100, то на виході тільки два законопроекти. І це, відповідно, зрозуміло, тому що такий у них профіль. Але разом з тим у цьому комітеті працює в штаті 30 працівників секретаріату. Тобто один момент. Вони працюють по 24 години на добу, а 9 чи 10 місяців вони працюють по годині на добу, якщо так говорити, то можливо знову ж таки, я ще раз повторюю це не остаточне рішення, але можливо робити якийсь гнучкий штатний розпис комітетів. Тобто тоді, коли виникає необхідність, а так як зараз виникає необхідність з Податковим кодексом, ми надавали допомогу за рахунок інших комітетів. Можливо так само бюджетний комітет, коли вони працюють над бюджетом давати допомогу на цей період на місяць чи наскільки, а потім цих працівників відправляти все-таки в інші комітети, де більше інше навантаження, бо я не маю претензій не кажу, що там, вибачте, нічого не роблять. Але просто це так складається – такий сезонний фактор роботи. І це також, мабуть одна із форм удосконалень.

І ще один показник я хотів би назвати, бо він досить серйозний – це робота з листами. Пишуть дуже багато, треба давати відповіді, в середньому один працівник апарату, один працівник секретаріатів комітетів за цей період підготував відповіді на 568 листів. Це досить і досить великий показник ви розумієте. Бо, я ще раз

наголошую, пишуть надзвичайно багато.

На першому місці по підготовці, по розгляду листів і звернень громадян чи виборців це у нас комітет – 25 тисяч звернень, листів розглянув – Комітет з питань податкової та митної політики. Тут мабуть особливо, коли йшов Податковий кодекс України, дуже багато було звернень – 2,5 тисячі на одного працівника припадає. 1 тисячу 81 на одного працівника секретаріатів апарату припадає в Комітеті з питань охорони здоров'я. Також зрозуміло, що це соціальне питання і звернень дуже багато.

Більше 1 тисячі – 1 тисяча 55 листів і звернень на одного працівника припало у Комітеті з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією. Водночас, якщо 568 в середньому, то лише 175 листів, що також зрозуміло, Комітету в закордонних справах, бо там менше пишуть і це менше людей турбує.

190 листів – Комітет з питань Регламенту, що також менше турбує, хоча інколи тільки пишуть, але як пишуть уже до Комітету з питань Регламенту, то там такі листи, що треба по суті слідчі дії проводити, бо зрозуміло, що це надзвичайно важливі питання. Пишуть в основному на депутатів про те, щоб розглянути, чи депутат на депутата, чи виборці на депутата і інші листи.

І з питань правової політики – 192

листи і звернення в середньому на одного працівника секретаріату.

Я приношу вибачення за те, що замість вступного слова я дещо дав і аналіз, на наш погляд, того, що і над чим варто подумати, але я був свідомий того, що ви тут люди, які добре володієте проблемою, яку хочете обговорити. І дійсно, в ході цього вільного обговорення внесете пропозиції, які, я ще раз повторюю, мабуть спрацюють саме таким шляхом, щоб після тих рекомендацій, які виробить ваш сьогоднішній семінар, ми спробуємо їх розглянути на рівні керівництва Верховної Ради України для того, щоб це була ваша робота не просто заради роботи і розмови, а для того, щоб ужити відповідних заходів.

Я вам бажаю плідної роботи, вільного обміну думками, закликаю до того і наголошую, що це парламент, тут можна говорити все, що хочеш і все що бажаєш, але в межах Регламенту, який я бачу також порушив, за що приношу вибачення.

Лора ПАВЛОВИЧ,

заступник директора Офісу розвитку демократії
Агентства Сполучених Штатів Америки
з міжнародного розвитку

Шановний пане Перший заступнику
Голови Верховної Ради України!

Шановний пане перший заступнику
голови Комітету Верховної Ради України з

питань Регламенту, депутатської етики та
забезпечення діяльності Верховної Ради
України!

Шановне керівництво та працівники
Апарату Верховної Ради України!

Шановні колеги!

Мені щиро приємно брати участь у відкритті семінару на тему: “Шляхи вдосконалення роботи Апарату Верховної Ради України – пріоритетні кроки”.

Зазначу, що АМР США співпрацює з Верховною Радою України з 1994 року. За цей час Апарат Верховної Ради України збільшився не лише чисельно, але й зріс професійно.

Завдяки використанню внутрішніх та зовнішніх можливостей для організації сталої освіти працівники Апарату Верховної Ради України та секретаріатів комітетів Верховної Ради України роблять вагомий внесок у заходи з удосконалення законодавчих ініціатив та розробки механізмів контролю за їх діяльністю. Вони також відіграють важливу роль у забезпеченні можливості для громадськості в значній мірі залучатись до процесів законотворення та дотримання законності. Періодичні опитування думки народних депутатів Верховної Ради України засвідчують, що професіоналізм працівників Апарату постійно зростає, народні депутати визнають важливість цієї ролі, яку відіграють працівники Апарату та секретаріатів комітетів, у забезпеченні їх роботи у Верховній Раді України.

Минулого року в рамках Програми розвитку законотворчої політики України Агентство США з міжнародного розвитку спільно з Верховною Радою України ініціювало конкурсну програму, метою якої було забезпечення працівників Апарату Верховної Ради України інструментом розробки проекту, в рамках якого вони змогли вивчити найкращий досвід діяль-

ності та надання послуг парламентами країн цього регіону, розробити механізми адаптації такого досвіду та методик з метою вдосконалення діяльності Ради.

Можливості обміну між спеціалістами парламентів, які представляють різні структури, віддзеркалюють потенціал працівників Апарату та секретаріатів, які можна залучити до подальшого інституційного розвитку самої Ради.

Тож мені приємно брати участь у сьогоднішньому заході та дізнатись від наших

колеґ, яким чином той досвід, що був набутий у рамках програм обмінів, приміром, набутий за фінансової підтримки уряду США або наших європейських колеґ таких, як Вестмінстерська фундація або Українсько - Європейський дорадчий центр з питань правової політики, можна застосувати у діяльності Верховної Ради України.

Щиро дякую вам за запрошення взяти участь у цій важливій дискусії.

ТЕКСТИ ДОПОВІДЕЙ

ЗАХОДИ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ДІЯЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ОРГАНІВ

Сергій САС,

Перший заступник голови Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України

Тема, означена для обговорення надзвичайно актуальна, мова йде про забезпечення діяльності Верховної Ради України, з метою виконання функцій єдиного законодавчого органу України і роль Апарату Верховної Ради України у цьому процесі.

Як ініціатор проведення сьогоднішнього заходу, наш Комітет мав на меті не тільки окреслення і обговорення проблемних питань вдосконалення роботи Апарату Верховної Ради України, але, і це найголовніше, спільними зусиллями виробити й запропонувати практичні кроки щодо вдосконалення роботи Апарату парламенту в світлі вимог сьогодення.

З прийняттям Конституції України у 1996 році становлення законодавчого

процесу в Україні набуло чіткої правової визначеності. Однак практика формування законодавчої бази національної правової системи й після прийняття Конституції фактично не повною мірою забезпечує потреби суспільного розвитку і державного управління, тому потреба істотного вдосконалення законодавчого процесу залишається актуальною.

Практика, що склалася в організації законотворчого процесу в Україні, потребує удосконалення як в організаційному, так і в правовому забезпеченні.

Законодавча база, що сформувалась в Україні за роки незалежності не відповідає необхідним вимогам правового забезпечення державного управління суспільством. Неузгодженість українського законодавства з правовими системами інших держав світу додатково ускладнює регулювання відносин між державами, їх юридичними особами та громадянами.

Прийняття законодавчих актів нерідко ведеться на недостатньому науковому, методичному, юридичному і технічному рівні, з багатьма неузгодженостями. Тобто, законодавча діяльність Верховної Ради України у контексті еволюції законодавства України засвідчила існування проблеми якості законів.

Велику кількість законів, що приймаються Верховною Радою України, складають закони про внесення змін до чинних законів. Зокрема, з 2907 розглянутих законопроектів, 2243 законопроекти щодо внесення змін до діючого законодавства, Основна мета їх прийняття – усунення неточностей, колізій у законодавстві у зв'язку з прийняттям нового закону, неякісна підготовка та хаотичний підхід до розгляду і прийняття базових законів,

а також необхідність змін окремих норм закону без зміни його в цілому.

Ситуація ускладнюється тим, що Україна перебуває на перехідному етапі розвитку, який характеризується високою динамікою трансформаційних процесів у суспільстві, засиллям лобістських проявів у законодавчій роботі. Наслідком цього є коротке «життя» прийнятих нормативних актів, їх надмірна колізійність та суперечливість. На сьогодні досить значний масив нормативної бази знаходиться у аморфному стані, не відповідає Конституції України, а також прийнятим державою міжнародним зобов'язанням. Саме тому стала актуальною проблема вдосконалення чинного законодавства шляхом проведення його до внутрішньої узгодженої системи, зокрема через кодифікацію, яка і здатна забезпечити нормативно-правову регуляцію багатопланових і різноваріантних правовідносин, які виникають в українському суспільстві та державі.

Зрозуміло, що ефективність роботи Верховної Ради України як представницького органу, багато в чому залежить від злагодженої роботи її Апарату, досвіду та професіоналізму його працівників, хоча лівова частка тієї щоденної та копіткої роботи, що зветься апаратною, залишається за межами висвітлення роботи парламенту.

В даний час правовий статус Апарату

Верховної Ради України визначено Конституцією України, Регламентом Верховної Ради України, Положенням про Апарат Верховної Ради України, окремими положеннями про відповідні структурні підрозділи Апарату. Так, відповідно до пункту 35 частини першої статті 85 Конституції України, статті 7 Регламенту Верховної Ради України Верховна Рада України призначає та звільняє з посади керівника Апарату Верховної Ради України, затверджує структуру Апарату та Положення про Апарат Верховної Ради України, згідно з яким Апарат Верховної Ради України здійснює організаційне, правове, наукове, документальне, інформаційне, експертно-аналітичне, матеріально-технічне та фінансове забезпечення діяльності Верховної Ради України, її органів, депутатських фракцій (депутатських груп).

Співробітники Апарату самі ніяких державно-владних рішень від імені парламенту чи його структурних підрозділів не приймають, а лише забезпечують розробку проектів таких рішень, їх підготовку і виконання.

Згідно з Постановою Верховної Ради України № 1678-III від 20 квітня 2000 р. «Про структуру апарату Верховної Ради України» парламентський Апарат складається з керівництва Апарату, 19 структурних підрозділів, 28 секретаріатів комітетів Верховної Ради України та контрольної комісії з питань приватизації, 5 секретаріатів депутатських фракцій у Верховній Раді України і, з невідомих підстав, секретаріату депутатської більшості.

Затверджена структура Апарату увібрала в себе всі функції, які мають забезпечувати організацію і порядок роботи Верховної Ради України як єдиного законодавчого органу України. Проте, ця структура не змінювалась уже більше 10-ти років і потребує вдосконалення.

На Апарат Верховної Ради України

покладено супроводження законопроектів, методичне і організаційне забезпечення підготовки та проведення пленарних засідань Верховної Ради України, засідань комітетів і комісій Верховної Ради України, забезпечення народних депутатів України законопроектами та інформаційними матеріалами з питань, що вносяться на розгляд Верховної Ради України.

Однією з функцій Апарату є надання консультативної та організаційної допомоги народним депутатам України, комітетам і комісіям Верховної Ради України у виконанні планів законотворчої роботи, доопрацюванні законопроектів.

Не дивлячись на різноманітність функцій Апарату, варто звернути увагу на деяку розгалуженість структури Апарату, нечітке визначення функцій його структурних підрозділів. А саме, правове забезпечення роботи парламенту здійснюється різними структурними підрозділами з різним обсягом функцій і повноважень та різним підпорядкуванням – Головним науково-експертним управлінням, Головним юридичним управлінням, Відділом зв'язків з органами правосуддя. Аналогічний підхід застосовано і для розподілу функцій та повноважень щодо організаційного забезпечення діяльності парламенту – останнє здійснюється Головним управлінням документального забезпечення, Головним організаційним управлінням, Інформаційним управлінням тощо. Недосконалість структури Апарату, породжує ряд проблем, зокрема – неефективність їхньої взаємодії між собою, навантаження, різний розмір оплати праці працівників, які виконують однакові за складністю та відповідальністю функції (зокрема, керівник невеликого підрозділу Апарату отримує заробітну плату, вищу за заробітну плату головного консультанта комітету, який виконує значно більший за складністю обсяг функцій).

Окремої уваги заслуговує питання щодо структури, чисельності працівників та штатний розпис Апарату Верховної Ради України. Граничну чисельність працівників Апарату Верховної Ради України в кількості 1135 одиниць затверджено Постановою Верховної Ради України. З них 688 осіб – працівники управлінь та відділів Апарату Верховної Ради, 447 працівників секретаріатів комітетів і депутатських фракцій.

Окремо звертаю увагу на те, що Управлінням справами Апарату утворено безліч допоміжних підрозділів, які в певній мірі дублюють роботу Управління справами і безконтрольно збільшують свої штати. Загальна штатна чисельність працівників установ та організацій, підвідомчих Управлінню справами Апарату Верховної Ради України налічує 2887 осіб, що вдвічі більше ніж чисельність Апарату.

Слід звернути увагу, що Апарат Верховної Ради України «дуже» добре структурований: до складу управлінь входять декілька управлінь, відділів та секторів. Так, наприклад, до складу Головного управління документального забезпечення в якому працює 143 працівники входить 6 відділів і 16 секторів, до Управління комп'ютеризованих систем входять 5 відділів і 9 секторів, або до Управління справами Апарату Верховної Ради України, яке складається з 8 відділів 21 сектора і працює тут 127 працівників.

Що стосується секретаріатів комітетів, які безпосередньо здійснюють експертизу та юридичне опрацювання нормативно-правових актів починаючи з підготовки висновків про включення до порядку денного законопроектів і до підготовки на підпис, прийнятого Верховною Радою України відповідного акта – то ця категорія працівників працює без структурного поділу в межах секретаріатів, не дивлячись навіть на те, що відповідно до статті 55 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» передбачена можливість утворення в межах секретаріатів відділів та служб.

У кошторисі Верховної Ради України не вистачило коштів також для підвищення посадових окладів на 20% працівникам і спеціалістам, які проводять юридичну експертизу проектів нормативно-правових актів та їх ґрунтовне редакційне опрацювання, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 9 березня 2006 року № 268.

На, думку Комітету, таких працівників не дуже багато – і це ті працівники, які дійсно виконують цю роботу це – працівники Головного науково-експертного управління, які здійснюють експертизу законопроектів до першого читання, це працівники Головного юридичного управління, які здійснюють юридичну експертизу та редакційне опрацювання законопроектів до другого читання і прийнятого акта в цілому, це працівники секретаріатів комітетів, які готують експертні висновки та юридичне і редакційне опрацювання законопроектів до першого, другого читання і підготовку на підпис, прийнятого цілому відповідного акта, а також працівники сектору опрацювання і випуску законодавчих актів Протокольного відділу та працівники сектору редагування законопроектів Редакційного відділу Головного управління докумен-тального забезпе-

ження і у працівників секретаріатів окремих комітетів.

Також варто зазначити, що відповідно до статті 25 Закону України «Про державну службу», до статті 55 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» секретаріати комітетів Верховної Ради України очолюють керівники секретаріатів, які віднесені до другої категорії посад державних службовців, а не завідувачі секретаріатів, як це передбачено на сьогодні.

Коротко зупинюсь на деяких управліннях. Риторичне запитання викликає такий підрозділ як Комісія у справах колишніх партизанів ВВВ у 1941-1945. Там працюючих всього двоє працівників, але питання залишається відкритим чи це структура законодавчого органу, а чи виконавчого, а чи може Президента України?

Є багато запитань до такого відділу як з питань звернень громадян, де 23 працюючих з них 7 осіб керівного складу.

Чи потрібні нам у такому складі Управління по зв'язках з місцевими органами влади і органами місцевого самоврядування, де 20 працюючих – 6 осіб керівного складу, а парламентському Комітеті з питань державного будівництва – всього 14 працівників – та Управління міжпарламентських зв'язків 28 чоловік – 8 осіб керівного складу, а у нас з цих питань є два парламентські комітети: у закордонних справах та євроінтеграції.

Є у нас і немала структура –це інформаційне управління 30 працюючих - 9 осіб керівного складу, Прес-Служба і Дирекція телепрограм, і кошти на їх утримання не мали.

Виникає чимало запитань і до роботи, освоєння коштів та збереження дорогого комп'ютерного оснащення такого підрозділу як Управління комп'ютеризованих систем та інших.

Відповідно до Положення, затвердженого розпорядженням Голови Верховної Ради України на Апарат Верховної Ради України крім іншого покладається завдання оперативного управління майном, що забезпечує діяльність Верховної Ради України. А чи ефективно використовується це майно і бюджетні кошти на його утримання?

У зв'язку з цим актуальності набуває питання реорганізації Апарату у напрямі, зокрема, зменшення кількості його структурних підрозділів, об'єднання підрозділів, які виконують подібні функції, а деколи дублюють їх тощо.

Як бачите нам всім ще є над чим працювати.

Після того, як Конституційний Суд України своїм рішенням від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010 визнав таким, що не відповідає Конституції України Закон України «Про внесення змін до Конституції України», серед повноважень Голови

Верховної Ради України відсутня функція організації роботи Верховної Ради України. А отже, повноваження видавати розпорядження з питань організації роботи Верховної Ради України та її Апарату, в тому числі про порядок підготовки документів та діловодства у Верховній Раді України інструкції, положення, рекомендації тощо по суті фактично переходить до Керівника Апарату. Проте це законодавчо ще не врегульовано. Також, треба врахувати, що на сьогодні в Апараті Верховної Ради України існує безліч локальних підзаконних актів, які регулюють, визначають, передбачають роботу повноваження права і обов'язки структурних підрозділів Апарату. Така кількість правил створює певну невизначеність і розгалуженість в роботі цих самих структурних підрозділів. Мається на увазі те, що кожне управління, а іноді і сектор розробляє свої методичні рекомендації і свої правила роботи, які іноді є повною несподіванкою для народних депутатів України, інших підрозділів Апарату. Зокрема, методичні матеріали щодо підготовки електронних копій документів суб'єктами права законодавчої ініціативи, Пам'ятка щодо порядку роботи з депутатськими запитами, методичні рекомендації з питань кадрового обслуговування народних депутатів України, їхніх помічників-консультантів тощо, які зазвичай повторюють один одного за суттю або не відповідають вимогам чинних законів України, Регламенту Верховної Ради України та прийнятим відповідно до них нормативно-правовим актам, але вимагають обов'язкового використання в роботі народними депутатами України, їх помічниками-консультантами та працівниками Апарату Верховної Ради України.

Як, коли і ким вони розробляються залишається невідомим, і чому розробка таких правил проходить поза увагою як інших структурних підрозділів, так і Комі-

тету з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України, адже саме до предмета відання цього Комітету належать питання організації роботи Верховної Ради України та контролю за виконанням її Апаратом функцій із забезпечення діяльності Верховної Ради України та її органів, структури Апарату Верховної Ради України тощо. Комітет неодноразово звертав увагу керівництва Апарату на необхідність вироблення універсальних вимог щодо оформлення народними депутатами України законодавчих ініціатив, оскільки на законодавчому рівні не унормовано деякі питання, пов'язані з практичною реалізацією народними депутатами України права на ініціювання певних питань. Парламентська практика свідчить про відсутність єдиного підходу щодо оформлення відповідних ініціатив.

Водночас, згідно з частинами другою та третьою статті 1 Закону України «Про статус народного депутата України», народний депутат України здійснює свої повноваження на постійній основі, і при їх виконання керується Конституцією України, законами України та загальновизнаними нормами моралі, і, по великому рахунку, мають керуватися лише законодавчими актами, а не розробленими кимось правилами.

Відповідно до частини третьої статті 7 Регламенту Верховної Ради України Апарат Верховної Ради України діє на основі Положення про Апарат Верховної Ради України, яке затверджується постановою Верховної Ради України.

Отже, всі положення про документообіг у Верховній Раді України та відповідні зразки документів мають затверджуватися Керівником Апарату за погодженням з Комітетом з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України. Тому необхідним

є перш за все розробити і затвердити Верховною Радою України Положення про Апарат Верховної Ради України, в якому мають бути зазначені такі повноваження керівника. Після того необхідно скасувати всі раніше видані структурними підрозділами Апарату Верховної Ради України методичні рекомендації і матеріали, а потім з урахуванням з урахуванням всіх раніше прийнятих Комітетом рекомендацій, також висловлених зауважень на цьому семінарі, підготувати нову редакцію Положення про порядок роботи з документами у Верховній Раді України, подати його для погодження Комітету і ввести в дію.

З проблемою удосконалення структури Апарату нашого парламенту тісно пов'язана ще одна проблема – визначення місця і ролі Апарату у законодавчому процесі. На сьогодні експертиза законопроектів, які вносяться на розгляд парламенту, розглядається та здійснюється широким колом суб'єктів – Головним науково-експертним управлінням та Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України, секретаріатами комітетів Верховної Ради України. До підготовки висновків на законопроекти залучаються також працівники секретаріатів відповідних депутатських фракцій, а тепер, у зв'язку з прийняттям змін до Регламенту Верховної Ради України, можливо і депутатських груп. Проте, відпо-

відно до статті 103 Регламенту Верховної Ради України законопроект направляється на наукову, юридичну чи іншу експертизу, проведення інформаційного чи наукового дослідження. Проте, на практиці, головний комітет по суті не отримує тих експертиз, які б дозволили в повному обсязі проаналізувати положення законопроекту, що розглядається, передбачити можливі наслідки у випадку його прийняття та співвідношення його з чинним законодавством. Адже фактично у першому читанні розглядається законопроект з висновками головного комітету, інших комітетів, Головного науково-експертного управління, в яких досліджується низка питань юридичної техніки, в окремих випадках – прогнози щодо наслідків прийняття закону, неузгодженість з іншими законами тощо.

На етапі другого читання свій висновок має надавати Головне юридичне управління, яке здебільшого обмежується довідкою, що містить зауваження до законопроекту. Проте, на нашу думку, важливою є саме експертиза, проведена щодо законопроекту, який готується до прийняття його за основу. Адже, чим менше питань виникне при прийнятті законопроекту в першому читанні, тим більша ймовірність його якості в подальшому, оскільки строк, який дається на внесення поправок до другого читання – 14 днів – є недостатнім для врахування всіх нюансів майбутнього закону, як і строки на експертизу, які необхідно збільшувати.

Як показує практика рівень підготовки матеріалів більше як у 50% низький, оскільки процес підготовки будь-якого законопроекту бере свій початок з визначення необхідності проекту закону, який пропонується, і відразу виникає потреба у моніторингу чинного законодавства на предмет узгодженості пропонованого проекту з існуючим і діючим законодав-

ством. У зв'язку з цим виникає потреба у співпраці з відповідними аналітичними службами, які цей моніторинг проводять, до внесення і реєстрації відповідного законопроекту, а не після.

До прикладу зазначимо, що за період шостого скликання станом на 18 листопада 2010 року із 3902 зареєстрованих законопроектів – 2243 законопроекти щодо внесення змін до діючого законодавства; 477 законопроектів, в яких пропонувалося прийняти закони у новій редакції; 187 проектів законів з питань змін міжнародних договорів; 58 повернуто без розгляду (частини друга статті 94 Регламенту); 665 відкликано (частини третя статті 105 Регламенту) (відповідні довідки Головного організаційного управління вам надано).

Важливою умовою вдосконалення законодавчої діяльності, покращення взаємодії в цьому процесі є перспективне планування законодавчих робіт. Тобто набуває значення системний характер процесу правотворчості. Останнім нормативним актом з питання планування законотворчого процесу була розроблена Інститутом законодавства Верховної Ради України Державна програма розвитку законодавства України до 2002 року, яка була схвалена Верховною Радою України 15 липня 1999 року (Постанова Верховної Ради України № 976).

Така програма була важливим кроком на шляху комплексного вирішення проблемами систематизації вітчизняного законодавства та керівництвом при плануванні законопроектної роботи суб'єктами права законодавчої ініціативи, комітетами Верховної Ради України та Апаратом Верховної Ради України. Проте, в цьому скликанні план законопроектної роботи не приймався, хоча у Регламенті Верховної Ради України передбачено однією з функцій Голови Верховної Ради України

організація розробки планів законопроектної роботи (пункт 12 частини першої статті 78) та подання його на узгодження погоджувальній раді з подальшим затвердженням Верховною Радою України. Проте, такий план має знаходити відображення в реальному житті, а не тільки у Регламенті Верховної Ради України. Це значною мірою покращить законотворчу і законодавчу роботу Верховної Ради України, її органів та парламентських служб, сприятиме формуванню системи права як головного інструменту функціонування державного механізму. Крім того планування законотворчого процесу є важливим для всіх гілок влади.

Комітетом неодноразово наголошувалось на необхідності дотримання вимог Регламенту при реєстрації і оформленні законопроектів, проектів інших актів, однак, здебільшого зауваження мають місце.

Переважає більшість законопроектів подається за відсутності фінансово-економічного обґрунтування (частина третя статті 91 Регламенту Верховної Ради України) – 17%; відсутності розділу «Перехідні положення» у законопроектах, не зважаючи на необхідність внесення змін до інших законів України в зв'язку із реалізацією вимог запропонованих проектів – 4,3%; невірно визначеною датою та час проведення парламентських – 2%; порушенням строків подачі альтернативних законопроектів (частина друга статті 100 Регламенту Верховної Ради України) – 0,6 % тощо.

Зазначене дозволяє говорити про необхідність перегляду місця та ролі різних підрозділів Апарату Верховної Ради України в законодавчому процесі. Основний тягар проведення експертиз законопроектів покладається не на підрозділи Апарату, які забезпечують діяльність парламенту як органу, як це зазначено в

Положенні про Апарат а на секретаріати комітетів. У зв'язку з цим виникають дві потреби: 1) потреба у збільшенні штатних одиниць юристів та інших фахівців в секретаріатах комітетів з відповідним пропорційним принципом навантаження і оплатою праці; 2) потреба у перегляді функцій і повноважень управлінських відділів Апарату у законотворчому процесі.

Відповідно до частини першої статті 94 Регламенту Верховної Ради України кожен законопроект, проект іншого акта після його реєстрації не пізніше як у п'ятиденний строк направляється в комітет, який відповідно до предметів відання комітетів визначається головним з підготовки і попереднього розгляду законопроекту, проекту іншого акта, а також у комітет, до предмета відання якого належать питання бюджету, для проведення експертизи його впливу на доходну та/або видаткову частину бюджету і виконання закону України про Державний бюджет України в поточному періоді та в комітет, до предмета відання якого належать питання регламенту, для підготовки експертного висновку на відповідність оформлення та реєстрації законопроекту, проекту іншого акта вимогам закону, Регламенту Верховної Ради України та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

Отже, в цих двох комітетах розглядаються всі законопроекти, які реєструються в Апараті Верховної Ради України, проте у довідках Головного організаційного управління, які готуються кожного разу для Погоджувальної ради, дані про висновки цих комітетів не відображаються. Зокрема, у Комітеті Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України за період з вересня 2008 року (тобто з часу, коли діє зазначена вище норма Регламенту Верховної Ради України) до сьогодні розглянуто більше

3000 (трьох тисяч) законопроектів і надіслані висновки до головних комітетів.

На відміну від парламентів багатьох зарубіжних країн, в Апараті нашого парламенту фактично відсутній орган, який би забезпечував не поточну діяльність парламенту та його органів, а проводив би оцінку можливих наслідків прийняття тих чи інших законів, розробляв пропозиції щодо удосконалення правового регулювання в певних сферах, проводив наукові дослідження у найбільш важливих сферах державної політики, забезпечував би надання парламенту та народним депутатам України комплексну інформацію щодо проблем, врегулювання яких віднесено до компетенції законодавчого органу. Саме тому дуже актуальною є думка про перехід до планування в законодавстві. Тоді буде час і можливість проводити моніторинг чинного законодавства на предмет законодавчих актів, які, в силу своєї давнини не несуть ніякого навантаження, або таких, які перестали бути актуальними. При плануванні з'явиться можливість більш детально підходити до розрахунків фінансово-економічних витрат на здійснення подальшої роботи. Це досить важливий фактор планування, оскільки відповідні розрахунки повинні бути проведені для включення необхідних коштів у державний бюджет на відповідний рік.

Отже, як вже зазначалося вище, необхідні плани законотворчої роботи. З нашої точки зору, здійснення таких завдань прерогатива Інституту законодавства України.

У ході майбутнього вдосконалення структури Апарату має бути врегульоване ще одне важливе питання – забезпечення оптимального балансу між кількісним складом секретаріатів комітетів, депутатських фракцій та кількісним складом тієї частини Апарату, яка забезпечує діяльність органу законодавчої влади в цілому.

Як уже зазначалось, Верховна Рада України – єдиний законодавчий орган України. Отже головна функція парламенту – прийняття законів. Це означає, що основна робота Апарату Верховної Ради України, як головного допоміжного органу Верховної Ради України, - законопроектна. Ця функція покладається на секретаріати комітетів парламенту, Головне науково-експертне управління та Головне юридичне управління. Але на практиці, існує велика кількість служб, які мають співпрацювати з секретаріатами комітетів в законопроектній роботі, проте така співпраця зводиться до формального збору інформації про роботу комітетів, яка має високу назву – кураторство, з відповідним матеріальним заохоченням. За таких умов штат низки підрозділів Апарату парламенту доцільно буде зменшити за рахунок суттєвого збільшення штатів секретаріатів парламентських комітетів.

Неабияку роль в законотворчому процесі відіграє також його інформаційне забезпечення. І дійсно, крім правової інформації, яка є інструментом, за допомогою якого забезпечується прийняття рішень всіма учасниками законотворчого процесу на різних етапах його розгортання, важливу роль відіграють й інші її види та галузі, зокрема: статистична, соціологічна, політична, економічна, соціальна, екологічна тощо. Це зумовлено спроможністю законотворчого процесу перетворювати зазначену первинну інформацію на нормативно-правову.

Необхідно покращити механізми реа-

лізації законів, а саме: при підготовці законопроекту необхідно готувати план організаційних заходів і перелік нормативно-правових актів, які повинні набирати чинності одночасно з запропонованим законом.

Необхідно вдосконалити законодавчі процедури, зокрема, подання пояснювальної записки до законопроектів, в якій мають бути зазначені мета, наслідки прийняття законопроекту, а також одним з основних пунктів має бути фінансово-економічне обґрунтування.

Сьогодні ми можемо з певністю говорити про те, що ніякої єдиної раціональної моделі законотворення у світі не існує, немає уніфікованих моделей та технологій законотворчого процесу.

Життєдіяльність будь-якого організму залежить перш за все від органічного поєднання усіх його складових. Парламент – це організм, який працює злагоджено лише при умові злагодженої діяльності усіх його служб.

В даний час в Україні все більшої актуальності набувають питання підвищення ефективності діяльності парламентських служб в забезпеченні законотворчої ініціативи. Саме це вимагає перш за все створення системи парламентської служби, яка б відповідала конституційній моделі демократичної, правової, соціальної держави. І основне місце в даному напрямку відводиться кадровій політиці. Кадрове забезпечення парламентської діяльності

включає в себе: кадри, кадрову роботу та управління парламентською державною службою. До кадрів, які забезпечують діяльність Верховної Ради України, відносяться: кадри державних службовців, кадри співробітників, які працюють за трудовим договором (контрактом) чи на громадських засадах, в штаті чи поза штатом, а також кадровий резерв на окремі посади.

Доцільно було б, на наш погляд, розробити відповідні критерії добору провідних фахівців за профілем законодавчої діяльності для залучення їх до співпраці у громадських, науково-експертних радах при комітетах.

Таким чином, підвищення ефективності функціонування Апарату потребує:

- реформування структури Апарату у напрямі, зокрема, посилення ролі секретаріатів комітетів за рахунок відповідного розвантаження тих підрозділів Апарату, які забезпечують діяльність парламенту; зменшення кількості підрозділів Апарату (шляхом їх злиття за ознаками подібності виконуваних функцій), впорядкування засад їх взаємодії;
- посилення ролі Інституту законодавства Верховної Ради України у плануванні розвитку законодавства, науково-дослідницькому забезпеченні діяльності парламенту, його органів, народних депутатів України;
- підвищення кваліфікації кадрів, зокрема їх законотворчої роботи;
- підготовці плану законопроектної роботи;
- реформування системи добору кадрів для роботи в Апараті, системи оплати їхньої праці та оцінки діяльності.

Дякую за увагу!

ВЗАЄМОДІЯ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З КОМІТЕТАМИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ, ДЕПУТАТСЬКИМИ ФРАКЦІЯМИ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ, ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПОМІЧНИКІВ-КОНСУЛЬТАНТІВ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СУБ'ЄКТАМИ ПРАВА ЗАКОНОДАВЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ПРОЕКТІВ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ, ПРОЕКТІВ ІНШИХ АКТІВ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

Юрій ЯСЕНЧУК,

заступник керівника Апарату
Верховної Ради України

Шановні учасники семінару!

Відповідно до статті 7 Регламенту Верховної Ради України організаційне, правове, наукове, документальне, інформаційне, експертно-аналітичне забезпечення діяльності Верховної Ради, її органів, народних депутатів, депутатських фракцій, а тепер і депутатських груп, здійснює її Апарат, який діє на основі Положення про Апарат Верховної Ради України, що затверджується Постановою Верховної Ради України.

Секретаріати комітетів як структурні

підрозділи Апарату підпорядковані відповідно комітетам Верховної Ради України і керівнику Апарату. Питання подвійного підпорядкування: щодо ефективності такого підпорядкування, кадрової політики в комітетах – я переконаний, ми повинні обговорити окремо. Сьогодні секретаріати комітетів здійснюють організаційно-інформаційне, консультативно-правове, методичне забезпечення діяльності комітетів. Отже, секретаріати і комітети працюють як єдине ціле, як єдиний механізм.

Всі інші структурні підрозділи Апарату мають більш ефективно співпрацювати з комітетами та їхніми секретаріатами для забезпечення своєчасної, якісної підготовки проектів законів та інших актів на розгляд Верховної Ради України на всіх стадіях законодавчого процесу аж до підписання Президентом України. Порядок денний поточної сесії свідчить, що найбільша кількість законопроектів надходить від народних депутатів України – суб'єктів права законодавчої ініціативи. Ця тенденція зберігається уже декілька років, однак варто зазначити, що ці кількісні показники ще не переросли в якісні. Значна частина депутатських законопроектів не відповідає законодавчим нормам, як за формою, так і за змістом. В результаті вони відхиляються Верховною Радою України або повертаються авторам на доопрацювання.

Цілком зрозуміло, що процедура вдосконалення має право на існування, проте нею не можна зловживати. У зв'язку з цим постає питання про більш детальне вивчення законопроектів одразу після їх надходження до Верховної Ради України.

Необхідно зазначити, що мають місце випадки, коли народні депутати вносять законопроекти, в яких назва не відповідає їх змісту. Звичайно, що це робиться свідомо для того, щоб відповідний зако-

нопроект потрапив у потрібний комітет, хоча за предметами відання законопроект до цього комітету не належить. Інколи такі хитрощі застосовуються з метою внесення законопроекту, який вже було відхилено на поточній сесії. Зрозуміло, що сектор реєстрації законопроектів не завжди може розгледіти таку еквілібристику, оскільки приймає законопроекти для реєстрації, виходячи з формальних вимог Регламенту щодо їх оформлення.

Разом з тим, статті 93, 94 Регламенту дають право Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України та головним комітетам з підготовки і попереднього розгляду законопроектів у разі виявлення неякісних законопроектів відбракувати їх, тобто повернути суб'єкту права законодавчої ініціативи без розгляду на пленарному засіданні. Однак статистика свідчить, що це право комітетом використовується не повною мірою. Можливо, тут має місце недостатня активність відповідних секретаріатів комітетів, адже вміле та правильне використання норм Регламенту дало б можливість розвантажити порядок денний Верховної Ради України, заощадити час і матеріальні ресурси.

Важливу роль у законодавчому процесі відграє Головне науково-експертне управління як структурний підрозділ Апа-

рату Верховної Ради України. Адже позиція головного комітету щодо подальшої долі законопроекту в багатьох випадках залежить і від характеру висновків цього підрозділу.

Крім того, можна без перебільшення сказати, що кваліфікований, об'єктивний, науково-експертний висновок є не тільки ефективним фільтром, але і потужним джерелом удосконалення законопроекту. В більшості випадків зауваження і пропозиція Науково-експертного управління використовується комітетами у подальшій роботі над законопроектами і часто-густо є причиною відкликання законопроектів відповідними суб'єктами права законодавчої ініціативи. Побачили поганий висновок – відкликаємо.

Важливу роль в законодавчому процесі мають виконувати секретаріати депутатських фракцій, тепер і груп, які також є структурними підрозділами Апарату. На них покладено вирішення цілого комплексу питань пов'язаних з інформаційним, консультативно-методичним, організаційно-технічним, документальним забезпеченням народних депутатів України, які входять до складу фракцій або груп.

Практика роботи секретаріатів депутатських фракцій у Верховній Раді України, аналіз положення про секретаріат депутатських фракцій та професійно-кваліфікаційні характеристики і посадові інструкції їх працівників свідчить, що на сьогоднішній день у роботі секретаріатів депутатських фракцій склалися такі основні функціональні напрями: це – забезпечення народних депутатів України матеріалами, необхідними для розгляду внесених на засідання депутатських фракцій питань; підготовка узагальнень щодо експертних висновків, наданих до законопроектів, супровідних та інших документів, пов'язаних з роботою над зако-

нопроектами; за дорученням керівництва фракції також беруть участь у розробці проектів, законів і постанов (ці секретаріати), у підготовці аналітичних матеріалів, економічних розрахунків та попередніх висновків щодо доцільності внесених законопроектів.

Це, безумовно, невичерпний перелік тих завдань і функцій, виконання яких покладено на секретаріати фракцій. Головна складність – оцінка завантаженості та обсягів роботи їхніх працівників, а отже, і визначення критеріїв для встановлення чисельності та структури, полягає в тому, що внутрішня діяльність депутатських фракцій організується ними самостійно.

Проблемою є те, що працівники секретаріатів фракцій сформованих за партійною належністю, окрім виконання покладених на них завдань у структурі Апарату, в деяких випадках виконують ще і суто партійні доручення. Відомо, що партії мають свої організаційні структури та апарати, тому працівники секретаріатів фракцій не повинні займатися партійно-політичною роботою, а мають зосередитися на парламентській діяльності. Потребує певного вдосконалення організаційно-кадровий потенціал, який формується безпосередньо керівниками фракцій. І тут треба зазначити, що мають місце факти надання переваг партійної приналежності кандидатів, аніж їхнім професійним якостям. Дуже часто ці кандидатури не відповідають вимогам професійно-кваліфікаційних характеристик посад щодо стажу роботи за спеціальністю та стажу державної служби.

Аналіз дослідження діяльності секретаріатів депутатських фракцій, що проводиться Головним організаційним управлінням, дає можливість виявити резерви для підвищення ефективності цієї діяльності. Тому вбачається за необхідне: перше – узгоджувати з Головним органі-

заційним управлінням Апарату Верховної Ради України відповідні положення про секретаріати депутатських фракцій, а також посадові інструкції та професійно-кваліфікаційні характеристики посад державного службовця секретаріатів.

Друге. Брати до уваги висновки Головного організаційного управління Апарату Верховної Ради України при формуванні кадрового резерву секретаріатів депутатських фракцій.

Третє. Під час проведення стажування на вакантні посади працівників секретаріатів фракцій стажистам, окрім стажування у секретаріатах фракцій бажано проходити стажування у комітетах Верховної Ради України, чи хоча б ознайомитися з їхньою роботою. Це було б дуже корисно.

Четверте. Організувати із залученням інших управлінь та структурних підрозділів Апарату Верховної Ради навчання за окремим тематичним планом працівників секретаріатів депутатських фракцій.

Щодо покращення якості і підготовки проектів законів та інших актів, до яких долучаються безпосередньо помічники-консультанти народних депутатів України, на нашу думку, необхідно було б розробити низку семінарів з метою вироблення теоретичних, практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення законопроектної діяльності для помічників депутатів, молодих спеціалістів, працівників секретаріату комітетів, які нещодавно працюють в Апараті і не мають напрацьованого досвіду роботи із законопроектами. Для організації такого навчання логічно було б залучити освічених професійних працівників головних управлінь: юридичного, організаційного, науково-експертного, документального забезпечення, а також Управління кадрів Апарату Верховної Ради України.

Водночас необхідно відмітити, що питанню підвищення кваліфікації поміч-

ників-консультантів народних депутатів приділяється певна увага. Так, з вересня 2008 року Програма Сприяння парламенту України продовжує новий етап співпраці з Верховною Радою України, започаткованої з 1994 року. В рамках п'ятого етапу співробітництва Програмою було проведено 15 семінарів, в яких брали участь більше як 400 помічників-консультантів.

Семінари проводилися за такими темами: «Законодавчий процес», «Бюджетний процес», «Норми проектування», «Аналітичні підходи до формування законодавчої політики», «Європейська інтеграція», «Прозорість і відкритість парламенту», «Інформаційні ресурси Верховної Ради», «Забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків», «Законодавча підтримка місцевого і регіонального розвитку», «Контрольні функції парламенту», «Години запитань до Уряду», «Парламентські запитання як форма парламентського контролю за діяльністю Уряду». Така тематика семінарів не є випадковою, адже помічники-

консультанти депутатів не тільки працюють з листами виборців, але й готують проекти законів, інших актів та пропозицій до них тощо.

Дуже часто поміщикам-консультантам народних депутатів доводиться виконувати обов'язки і працівників секретаріатів (є специфіка невеличка). Особливо такі ситуації виникають під час створення тимчасових слідчих комісій та в процесі їхньої діяльності, коли за ними не закріплені працівники секретаріату.

Набуваючи досвіду роботи працівників секретаріатів комітетів найбільш підготовлені помічники можуть становити кадровий резерв Апарату Верховної Ради України. Тільки органічна, злагоджена робота парламентарів, помічників-консультантів, працівників секретаріатів комітетів, дотримання вимог Регламенту поліпшить якість законів, а це в свою чергу працюватиме на підвищення авторитету Верховної Ради України та прискорення розвитку держави.

Дякую за увагу.

ТЕКСТИ ВИСТУПІВ

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ЯК ОДИН З ГОЛОВНИХ КРОКІВ НА ШЛЯХУ ПОКРАЩЕННЯ РОБОТИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Олександр КОПИЛЕНКО,
директор Інституту законодавства
Верховної Ради України

Шановний Адаме Івановичу!
Шановний Сергію Володимировичу!
Шановні колеги!

Спасибі за запрошення і надану можливість виступити. За браком часу і з урахуванням того, що шановні доповідачі докладно розказали про проблеми з організацією роботи Апарату Верховної Ради України, законотворчої роботи, я би хотів зупинитися лише на одному напрямі роботи нашого Інституту, який пов'язаний саме з підвищенням кваліфікації працівників Апарату Верховної Ради України і можливо не тільки Апарату.

Ця робота, важливість якої, я думаю, не потребує жодних пояснень і доказів, вона формалізована в нашому інституті у вигляді такої структури, яка називається «Всеукраїнська школа законо-творчості». Вона функціонує вже шостий рік, створена вона за підтримки Голови Верховної Ради України Володимира Михайловича Литвина, сприяє успіху нашої роботи, а підвищення кваліфікації у нашому інституті пройшло вже майже 400 працівників секретаріатів комітетів Верховної Ради України, фракцій, депутатських помічників. Сприяє цьому і потужний потенціал

нашого інституту. Я думаю, що не кожна наукова установа і навчальна має такий потенціал, це і один член-кореспондент Національної академії наук України, три члени Національної академії правових наук України, 10 докторів наук, 30 кандидатів юридичних наук.

Можливо, з врахуванням взагалі нинішнього часу і падіння авторитетів, це не дуже важливо, але це дуже важливо з врахуванням того, що ми виконали всі формалізовані вимоги і, в тому числі, отримали ліцензію Міністерства освіти України і саме за спеціальністю «законо-творча діяльність». Це був наш пілотний проект, він був реалізований і дуже важливо, щоби працівники апарату, депутатські помічники, вони підвищували свою кваліфікацію саме за тією спеціальністю, за якою власне працює Верховна Рада України.

Дуже важливо, що програма школи погоджена з регламентним комітетом і затверджена Керівником Апарату Верховної Ради України, відповідно і випускники нашої школи, вони отримують сертифікат державного зразка, який підписується Головою Верховної Ради України, вибачте, будь ласка, керівником Апарату Верховної Ради України.

Я спеціально на цьому наголошую, оскільки так чи інакше з урахуванням тим вимог, які продукуються Головним управлінням державної служби, взагалі тих традицій, що склалися в нашій державній службі, взагалі в апаратній діяльності всі формальні аспекти вони мають дуже важливе значення, в тому числі і для подальшої кар'єри державних службовців, які працюють в нашому Апараті, оскільки так чи інакше під час атестації інших поді-

бних акцій виникає цілком закономірне питання: що ви можете пред'явити для реалізації тих вимог, які ви висуваєте до нашого начальства? І відповідно можна себе називати незалежним політологом, можна себе називати видатним юристом, але якщо тут нема відповідного документу, який це підтверджує, я думаю, ці претензії вони не мають під собою жодних підстав.

Діяльність нашої школи вона досить різноманітна, це і безпосередні лекції, це і практичні заняття. Зараз у нас навчається новий набір наших слухачів, знову-таки за традицією – це представники секретаріатів парламентських комітетів, це за традицією, яка формувалася останні два роки, дуже активно народні депутати нам направляють своїх помічників. Цікаво, що авторитет школи вийшов за межі Верховної Ради України. Відповідно до нас звертаються і представники інших, як модно зараз говорити, гілок влади, і направляють нам для підвищення кваліфікації своїх фахівців, які відповідають за нормотворчу діяльність міністерств, центральних органів виконавчої влади. І я вважаю, що в цій співпраці, в тому числі і важливий фактор з ефективності зако-

нопроектної роботи, оскільки дає надії на те, що законопроекти, які розробляються в уряді, доходять до Верховної Ради України уже відповідно до певних узгоджених стандартів. З урахуванням того, що на цьому семінарі присутні представники зарубіжних організацій, які сприяють у діяльності Верховній Раді України науковій, правовій, я б сказав би, що важливий напрям нашої школи і у викладанні нашім, і прищепленні слухачам тих знань, які стосуються проблем зарубіжних демократичних і інших стандартів, в тому числі є приклад, коли в нашій школі виступають з лекціями або ведуть практичні заняття іноземні експерти, зокрема ми маємо добру співпрацю з Радою Європи. Сподіваюсь, що ми будемо розширювати цю географію. Я хотів би сказати, що дуже важливо, скажімо, те, що працівники нашого Апарату можуть підвищувати свою кваліфікацію і в інших структурах, я щиро вітаю пані Гошовську, яка цією справою займається. Я думаю, що цей взаємний обмін думками, інформацією студентів має велике значення, точніше, слухачам. Але дуже важливо, що всередині Верховної Ради України існує цей базовий курс підвищення кваліфікації, який стосується саме законопроектної роботи, і, я думаю, що краще ніж ті, хто працює в середині Верховної Ради України, і хто інтегрований в повсякденний законотворчий процес, я думаю, що це важко зробити.

Я, користуючись нагодою, хотів би щиро подякувати керівництву Верховної Ради України, Апарату за взаєморозуміння, за підтримку і регламентний комітет за активну співпрацю з нашими службами.

Спасибі.

Валентина ГОШОВСЬКА,
директор Інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України

Шановний Адаме Івановичу,
шановний Сергію Володимировичу,
шановні колеги!

Коротко дозвольте проінформувати про Інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів як головний навчальний і координаційний заклад у загальнонаціональній системі підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб, місцевого самоврядування. І можливості у форматі нинішнього семінару, чим ми можемо бути корисними для Апарату Верховної Ради України, для депутатського корпусу.

Інститут забезпечує підвищення кваліфікації вперше призначених на державну службу чи службу в органах місцевого самоврядування, перед або за результатами чергової атестації, у зв'язку із змінами законодавства та відповідних пріоритетів державної політики, вищих керівних кадрів, викладачів (першими вже рік займаємося цим), організаторів загальнонаціональної системи професійного навчання.

Види навчання працівників Апарату

Верховної Ради України відбуваються, і процес відбувається разом із навчання державних службовців I-IV категорії міністерств, органів центральної виконавчої влади за професійними програмами, за програмами тематичних короткотермінових семінарів, за програмами постійно діючих семінарів з актуальних питань і систематичне самостійне навчання шляхом освіти.

Принципи організації навчання працівників Апарату, зокрема Верховної Ради України – це самостійність, індивідуалізація, проблемно-пошукова організація, вони мають можливість вибрати галузеву частину, мотивація, варіативність змісту, форм навчання. Навчання працівників Апарату Верховної Ради України здійснюється за професійними програмами, які затверджені і держслужбою, і МОН, і відповідно оновлюються і розробляються.

Тематика. От я б хотіла звернути увагу на тематику навчання працівників Апарату Верховної Ради України. Серед них є і соціальний діалог, і психологічні засади управлінської політичної діяльності, культура ділового мовлення як складова адміністративної культури, мовний етикет у професійній діяльності, а також програми тематичних короткотермінових семінарів. Серед них, як ви маєте можливість бачити, я хочу звернути увагу на лідерство управлінської політичної діяльності, на конфлікти, стреси, маніпулювання в управлінській політичній діяльності і управління персоналом в органах державної влади, в органах місцевого самоврядування. І передбачено формування аналізувати політичні події, розробляти і приймати політичні рішення, контролювати їх виконання, вирішувати проблеми функціонування і розвитку законодавчої влади в Україні, здійснювати законотворчу діяльність і так далі.

Але якщо ми подивимось на динаміку

і кількісні показники щодо навчання слухачів інституту і апарату, то тут я повинна сказати, ми тільки за цей рік провчили 3 тисячі, за один рік, 3 тисячі 251 особу, це державні службовці 1-4 категорії. Але, звичайно, я розумію потужність інституту законодавства, але не треба забувати про те, що Національна академія державного управління при Президентіві України – це заклад, де базова академічна школа з державного управління, де 59 кафедр, де справді великий науковий потенціал, де дуже надзвичайно великі зв'язки з міжнародними інституціями, і, звичайно, бажано було б, де сьогодні іде мова про безперервне навчання через короткотермінові семінари, через постійно діючі семінари. В нас є така можливість і, звичайно, було б добре, щоб це було. Тим паче, що в нас постійно здійснюється моніто-ринг. Ми проводимо серйозне анкетування і знаємо, наскільки задоволені слухачі нашими знаннями. І задоволення десь під 99 відсотків.

Я хочу сказати, що у проведенні навчальних занять, за що ми надзвичайно вдячні, беруть участь у нас і Голова Верховної Ради України Володимир Михайлович Литвин, і Перший заступник Голови Верховної Ради України Адам Іванович Мартинюк, і Керівник Апарату Верховної Ради України, заступник Керівника Апарату, от тут просто тільки подивіться, і заступники взагалі керівника Апарату, за що ми також дуже вдячні. Ми готові говорити і організовувати, тут я чула, прозвучало, короткотермінові семінари для помічників-консультантів. Тим паче, я хочу проінформувати в цьому форматі про те, що вперше в Україні в Національній академії державного управління при Президентіві України створена кафедра парламентаризму та політичного менеджменту. Кафедра є унікальною, оскільки немає аналогів в Україні і, незважаючи на те,

що ліцензія Міністерства освіти України була отримана вже як закінчився бюджетний рік, вдалось уже за три тижні, тобто попит дуже надзвичайно великий, ми на контрактній основі в академії набрано три групи.

Головне, звичайно, – це сприяння формуванню політичної державно-управлінської еліти України. Завдання кафедри – це підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі політичного і державного управління, системне дослідження теоретико-методологічних засад парламентаризму. Магістерська програма розроблена з урахуванням міжнародного досвіду підготовки фахівців з парламентської діяльності, яка уже здійснюється більше, як 7 років Центром парламентаризму Російської академії державної служби при Президентіві Росії, і з метою вивчення, впровадження досвіду шкіл публічної адміністрації в демократичних країнах, зокрема Національною школою управління, крайовою школою публічної адміністрації у Польщі.

І я хочу тільки звернути вашу увагу на навчальні дисципліни спеціальності «Парламентаризм, парламентарська діяльність». Подивіться, будь ласка. Я думаю, що вони дуже актуальні і дуже необхідні як для парламентарів, так для помічників і для апарату. Зокрема, і на парто-логію, і на комунікації, і на прикладну психологію, політична конфлікт-тологія, політична культура та парламентарська етика. У нас є навчальні дисципліни спеціалізації, правова інституційна система Європейського Союзу, імплементація міжнародних актів, про що сьогодні говорили, лобізм у парламентарській діяльності. Є навчальні дисципліни з політико-правової діяльності, факультативні дисципліни.

І, в принципі, уже на сьогодні ми можемо говорити, хоч кафедра існує недавно, але незабаром ми зможемо

і вас ознайомити із словником. На наш погляд, це найбільш повне, осучаснене видання з парла-ментаризму. Перший підручник: «Основи вітчизняного парла-ментаризму», «Елітологія: україн-ська еліта, її роль в держа-вотворенні». Тобто науково-педаго-гічні працівники кафедри, а це є і академіки серед них, і доктори, і професори, і працівники Апарату Верховної Ради, відомі вчені, я думаю, що зможуть забезпечити всі необхідні запити.

Ну, і перспективи співпраці кафедри вже парламентаризму і з Комітетом з питань Регламенту, і з Апаратом. Це корот-

котермінове цільове навчання (можуть бути короткотермінові семінари: дво-, триденні) депу-татського корпусу, керівників секретаріатів, політичних партій, представників Верховної Ради Укра-їни; професійне навчання і створення дискусійних майданчиків для проведення політичних дискусій, майстер-класів, громад-ських слухань у межах регламентних процедур. Ну, і, звичайно, здій-нення порівняльного дослідження. Ну, і інші варіанти. Тобто ось такі наші можливості.

Дякую за увагу.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ТА ФОРМ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Тетяна РЕПЕЦЬКА,

Кандидат економічних наук, доцент,
проректор з навчально-методичної та економічної роботи

Вищого навчального закладу «Київський міжгалузевий інститут підвищення кваліфікації»

Сьогодні бурхливі зміни в україн-ському суспільстві пов'язані не тільки з соціально-політичними процесами, а і з загальносвітовими явищами. В умовах

переходу до нового етапу свого розви-тку – епохи знань – неможливий подаль-ший розвиток органів державного управ-ління без постійного отримання нових знань їх працівниками.

Для працівників органів державної влади (далі державні службовці) осно-вним джерелом отримання нових знань є проходження підвищення кваліфікації. Саме через систему підвищення кваліфікації державні службовці мають можливість досягти нового рівня професіоналізму та культури, сформулювати здатність компе-тентно та відповідально виконувати управлінські функції, отримати навички впровадження новітніх соціально-орієнто-ваних технологій та інноваційних процесів.

Сучасна система підвищення кваліфікації розглядається як дієвий механізм надання освітніх послуг та реалізація державної кадрової політики, підвищення ефектив-ності державної служби в цілому. Резуль-тативність цього механізму в великій мірі залежить від того, наскільки ефективні і тео-ретично обґрунтовані технології навчання, які використовуються в системі підвищення кваліфікації, наскільки вони інноваційні.

Вплив усіх перерахованих факторів у першу чергу повинні відчувати на собі спо-

живачі освітніх послуг по підвищенню кваліфікації, тобто державні службовці. Тому доцільно в першу чергу мати об'єктивні дані про їх задоволеність від підвищення кваліфікації, а також їх бачення відносно змісту програм підвищення кваліфікації.

З ціллю оцінки задоволеності державних службовців та працівників органів місцевого самоврядування існуючою системою підвищення кваліфікації державних службовців і виявлення бачення стосовно змісту майбутніх програм було проведено дослідження з використанням методу анкетування.

В анкетуванні прийняло участь 344 державних службовців. В статистичну обробку було взято 336 анкет. Інші відхилено по причині неповноти або некоректності заповнення даних.

Кожного респондента було ідентифіковано по шістьом признакам: статі, віку, посаді, загальному стажу роботи, стажу роботи на державній службі та на останньому місці роботи. За статевою ознакою 64 особи (19,0%) були чоловіки, а 272 особи (81,0%) жінки. Приблизно 80% респондентів мали вік до 40 років (271 особа). Із них 143 особи (42,6%) в віці 21-30 років. Це найбільш вагома частина респондентів за цією ознакою. Серед опитаних керівники склали 90 осіб (26,8%), а підлеглі майже втричі більше - 246 осіб або 73,2%. Така структура близька до співвідношення керівників та підлеглих, яка склалася на державній службі. Загальний стаж роботи до 10 років мали 145 осіб (43,4%), а 112 особи (33,3%) - 11-20 років. У більшості респондентів - 188 осіб (56,0%), стаж роботи на державній службі був до 5 років. Приблизно у два рази менше (84 особи або 25,0%) працюють на державній службі від 6 до 10 років. При цьому, найбільша кількість респондентів - 244 особи (72,6%) мали стаж роботи на останньому місці роботи до 5 років.

Значно менше респондентів (приблизно в чотири рази) відпрацювали на останньому місці роботи від 6 до 10 років - 58 осіб (17,3%). Аналіз даних з позицій гендерного питання показав наступне. На керівних посадах серед опитаних було 37 жінок. Це склало 57,8% від усіх керівників. Чоловіків-керівників декілька менше - 27 осіб (42,2%). Основна кількість жінок працює на посадах підлеглих (210 осіб). Це складає 62,5% від загальної кількості респондентів. Наведені данні свідчать, що особи, які брали участь в анкетуванні, достатньо широко представляють усі можливі категорії працівників державної служби.

Аналіз відповідей на запитання довів наступне.

Найбільша кількість респондентів в незалежності від ознак *підтвердила, що останнє проходження під-вищення кваліфікації посилило їх внутрішню конкурентоздатність* (таблиця 1). Загальна сума відповідей «так», і «більше так ніж ні» в незалежності від ознаки склала від 75,0 до 100%. Найменша кількість відповідей «так» припадає на респондентів, які мають загальний стаж роботи більш 30 років (55,6%), а найбільша - які працюють на державній службі 6-10 років (83,3%).

Це свідчить про те, що саме в цей період відчувається усвідомлена потреба в нових знаннях. В перші п'ять років роботи на державній службі особа «входить» в систему, формується як державний службовець і черпає необхідні знання в основному внутрішньо з органу, де він працює. Після цього періоду отримати нові знання з органів вже проблематично. Тому вони йдуть за ними в зовнішнє середовище. Можна припустити, що саме в період 6-10 років державний службовець формується як професіонал. Після цього періоду потреба в нових знаннях знижується, але залишається на достатньо високому рівні (60,0-66,7%).

Таблиця 1

Відповіді респондентів щодо підвищення їх внутрішньої конкурентоздатності після останнього підвищення кваліфікації

№	Ознака та її значення		Так, %	Більше так ніж ні, %	Разом, %
1	Стать	Чоловіки	68,8	15,6	84,4
		Жінки	69,1	17,7	86,8
2	Вік	21-30	66,2	19,7	85,9
		31-40	74,6	14,3	88,9
		41-50	65,0	10,0	75,0
		51 та більше	61,5	30,8	92,3
3	Посада	Керівник	66,7	17,8	84,4
		Підлеглий	70,0	17,1	87,0
4	Загальний стаж	до 10	68,5	16,4	84,9
		11-20	78,6	12,5	91,1
		21-30	57,1	19,1	76,2
		30 та більше	55,6	33,3	88,9
5	Стаж на держслужбі	до 5	64,9	20,2	85,1
		6-10	83,3	7,1	90,5
		11-15	60,0	15,0	75,0
		16 та більше	66,7	33,3	100,0
6	Стаж на останньому місці роботи	до 5	68,0	17,2	85,3
		6-10	79,3	17,2	96,6
		11-15	60,0	10,0	70,0
		16 та більше	66,7	33,3	100,0

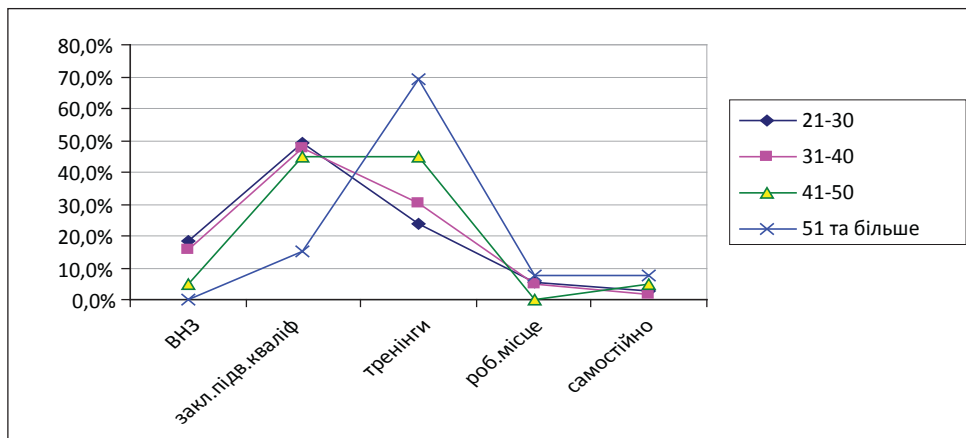
За результатами обробки відповідей встановлено, що *більшість респондентів вважає найбільш ефективною формою підвищення кваліфікації – заклади системи підвищення кваліфікації та тренінги. При цьому простежується стійка тенденція переваги тренінгів по відношенню до закладів підвищення кваліфікації зі зростанням віку державних службовців (мал.1).*

Так у віці 21-30 років близько 50 % респондентів віддали перевагу закладам підвищення кваліфікації і тільки біля 25% - тренінгам. А у віці більше 51 років близько 70% державних службовців віддали перевагу тренінгам і тільки 13% - закладам підвищення кваліфікації. Аналогічна тенденція простежується і від загального стажу роботи. Важливим, на нашу думку, є той факт, що біля 54% респондентів зі стажем роботи на державній службі до 10 років

також найбільш ефективною формою підвищення кваліфікації вважають тренінги поза рамками системи підвищення кваліфікації.

Це свідчить про те, що для перерахованої вище категорії державних службовців дуже важливо отримати нові практичні знання в вузькоспеціалізованій зоні діяльності. Тому що основна мета тренінгів – це сформувати компетентність в конкретній зоні компетенції. Така популярність тренінгів курсів повинна бути врахована при признанні участі в них як елементів підвищення кваліфікації.

Стосовно думки державних службовців щодо періодичності підвищення кваліфікації. Приблизно 40-50% респондентів, в незалежності від признака, за яким здійснювався аналіз, вважають необхідність підвищувати кваліфікацію кожний рік. А кількість респондентів, які вважають

Мал.1. Переваги відносно форм та місць підвищення кваліфікації в залежності від віку респондентів.

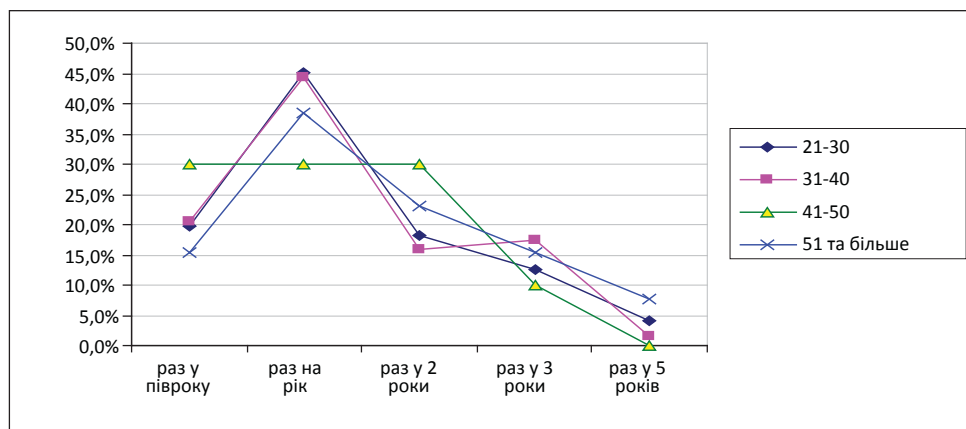
доцільним більші терміни, знижується зі збільшенням терміну періодичності підвищення кваліфікації. Характерні залежності для цього показника наведені на мал.2.

Як бачимо, ця думка не корелюється з діючими нормативними вимогами щодо періодичності підвищення кваліфікації. А це свідчить про існуючу у державних службовців потребу постійного оволодіння новими знаннями, навичками, вміннями.

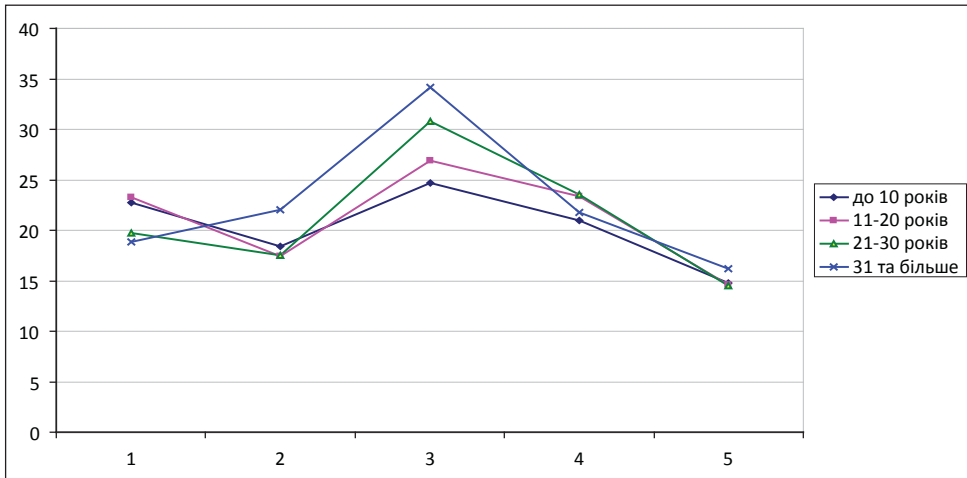
Важливою, на нашу думку, є думка респондентів щодо змісту програм підви-

щення кваліфікації. Більшість респондентів відмічають, що блок, який присвячено підвищенню ефективності діяльності організації, повинен скласти від 25 до 37%. При цьому найбільші значення відсотків для цього блоку мали респонденти за віком 51 та більше, а також ті, які мають загальний стаж більше 31 року.

Респонденти вважають, що приблизно однакові відсотки в програмі підвищення кваліфікації повинні займати блоки, які присвячені поточним державним питан-

Мал.2. Відповіді респондентів відносно періодичності підвищення кваліфікації (в залежності від віку)

Мал.3. Відповіді респондентів (в залежності від загального стажу) стосовно змісту програм підвищення кваліфікації: 1 – поточними державними питаннями; 2 – стратегічними державними питаннями; 3 – підвищенням ефективності діяльності організації; 4 – розвитком працівника як особистості; 5 – контролем.

ням та розвитку працівника, як особистості (мал.3.). Усі респонденти, в незалежності від признака, вважають, що на блок контролю слід відводити близько 15%.

Аналізуючи ці дані можна зробити висновок, що в програмі підвищення кваліфікації державних службовців повинні бути представлені приблизно у рівній пропорції питання, в вивченні яких зацікавлена держава (поточні і стратегічні державні питання), орган, який направив службовця на підвищення кваліфікації (підвищення ефективності діяльності організації) та сам службовець, як особа (розвиток працівника, як особистості).

Тільки при такому системно збалансованому змісті програм підвищення кваліфікації і періодичності їх опанування один раз на рік на думку державних службовців можливо досягти найбільшої ефективності та результативності від системи підвищення кваліфікації.

Сьогодні існуюча система підвищення кваліфікації не в повній мірі задоволь-

няє цим вимогам державних службовців. Тому потрібна розробка принципово нових підходів до методології підвищення кваліфікації в умовах динамічного та турбулентного середовища. Результати підвищення кваліфікації в першу чергу повинні відобразитись на показниках ефективності і результативності роботи органів державного управління і місцевого самоврядування. Але, при відсутності особистої потреби до цього у робітників, результати отримати дуже важко.

Проведене анкетування державних службовців свідчить про доцільність подальшого розвитку закладів системи підвищення кваліфікації і системи тренінгів. При цьому останні необхідно також враховувати як інструменти підвищення кваліфікації. Виявлена думка державних службовців відносно змісту навчальних програм та форм проведення занять. Все це дає підставу про доцільність зміни існуючих програм підвищення кваліфікації і технології їх реалізації.

ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОБОТИ АПАРАТІВ ПАРЛАМЕНТІВ СВІТУ ТА ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОСВІДОМ РОБОТИ ПАРЛАМЕНТІВ ІНШИХ КРАЇН

Бернгард ШЛОЕР,
Головний експерт Українсько-Європейського дорадчого центру з питань законодавства

Шановні присутні!

Дуже дякую за можливість виступити тут у Верховній Раді України і звернутись до питання про особливості роботи апаратів парламентів світу.

Я хочу спочатку пояснити, чому я вважаю за потрібне вказати на певні взаємозв'язки, говорячи про покращення роботи Апарату (парламенту). Я знайомий з різними аспектами діяльності Верховної Ради України дуже давно. Порівнюючи Верховну Раду з іншими парламентами, я бачу один або два аспекти, поширені на світовому рівні. Їх варто мати на увазі, якщо виникає потреба реформування, покращення, вдосконалення роботи Апарату Верховної Ради України. Парламент не можна розглядати ізольовано від інших гілок влади, він перебуває з ними у комунікації, в політичному діалозі.

Як стверджує класичне вчення про поділ влади, існує взаємний вплив і внутрішні процеси в кожній із гілок влади.

Взаємозв'язок гілок влади – це не їх суворе розмежування, а добре відомий механізм стримувань і противаг, «checks and balances». Поділ влади, зрештою, є їх комунікативним впливом на процеси у відповідності з завданнями, які стоять перед кожною з них. Таке співвідношення між гілками влади, цілком логічно, не може не враховувати реальні сили і спроможність кожної з них, інакше результатом буде порожнє теоретизування. Але сьогодні мова йде про важливі зміни у силі і спроможності кожної з гілок влади.

По-перше, потребує поглибленої уваги питання, як ми розуміємо розподіл влади, як ми розуміємо роль парламенту у механізмі влади. Одним аспектом є, зрозуміло, парламентський контроль і його важливе місце у процесі законотворчості. Відштовхуючись від конституційної норми, здійснення контролю – це, безумовно, завдання парламенту, але чи повинен парламент все робити сам?

Чому не залучати до роботи науковців? Я знаю різні парламенти, які постійно співпрацюють з університетами.

Якщо, через правові обмеження, зайнятість науковою роботою не так просто зобов'язати вчених надавати парламентам та їх органам (наприклад, комітетам, комісіям) таку допомогу, то чому принаймні не використовувати ті чи інші наукові праці з відповідного питання? Адже завданням правової науки є аналіз напрямків розвитку. Статті в наукових періодичних виданнях свідчать, що наука активно досліджує актуальні теми, і депутатам та працівникам апарату слід активніше їх використовувати. Незабаром Верховна Рада матиме у своєму розпорядженні доступ і до міжнародної юридичної періодики в Європейському інформаційному центрі і, зрештою, на кожному комп'ютеризованому робочому місці в Парламенті. Отже, досить просто, напри-

клад, ознайомитись з останніми тенденціями імплементації на національному рівні директив у сфері захисту довкілля тощо.

Те ж стосується і можливостей, які можуть надавати громадські організації, наприклад під час проведення парламентських слухань Крім того, українські і європейські групи інтересів поширюють свої матеріали в Інтернеті, тож довідатись про їх зміст не складає проблеми, а відтак досить просто оцінити їх з точки зору аналізу або розробки того чи іншого законопроекту. Таким чином, парламенту слід активніше використовувати зовнішні інтелектуальні ресурси, як національні, так і міжнародні (європейські).

По-друге, важливим моментом є розуміння, що таке «закон» та які функції він має виконувати. Це питання має різні аспекти. Передусім, найбільш помітними є наступні:

Теоретично Парламент має за допомогою закону врегулювати соціальні взаємовідносини і виключати свавільні дії з боку державних органів та їх посадових осіб при реалізації закону. Варто зауважити, що українські закони дуже детальні, точні. Однак такі закони, така нормотворча техніка була потрібна 10-15 років тому. Сьогодні апарат держслужби має перебудувати свою роботу на зовсім нових принципах. Сьогодні ми слухали різні виступи про підвищення кваліфікації державних службовців, ми всі бачимо щодня, як змінюються структури, якість та цілі діяльності держслужбовців. Це треба мати на увазі, готуючи закони (законопроекти) в сучасних умовах. Про це свідчить і історія розвитку держав, і міжнародний досвід, доводячи, що слідом за перевищенням певного порогу нормативної щільності закони підкреслюють (не-) спроможність державного апарату.

Сьогодні держава має у розпоря-

дженні інших службовців і інший суддівський корпус – хоча політично коректно дивитись на них лише в негативному світлі. Але це визначає якість правозастосування і виконавчої дисципліни: Якість закону невіддільна від його виконання. Потім парламент може перейти на вищий рівень законотворчої діяльності. І це, мені здається, основна теза, як я бачу законодавчу роботу в різних країнах, у різних парламентах. Крім того, здавна парламент, який працює, як наказувач (я хочу це так формулювати), не буде успішним, тому що життя таке важке і має так багато нюансів і аспектів. І якщо так дивитись на речі, то на парламент доводиться витрачати непомірні ресурси; в кінці кінців на парламент і без того працює вся держава.

По-третє, в межах цієї доповіді я хотів би наголосити ще на одному аспекті, що пов'язаний з двома попередніми. Міністерства і Верховна Рада України дуже обережно, дуже скурпульозно готують і аналізують законопроекти, це все правильно і конституційно. Але якщо відштовхуватись від того, що поділ влади – це комунікативна взаємодія трьох гілок влади при самостійній реалізації кожною своїх завдань, постають такі питання: по-перше, хто ініціює законопроекти? Формально, звичайно, це робить уряд або парламент (в особі депутатів), а фактично – суспільство, фактично – групи інтересів. Наприклад, група підприємців, які пропонують зміни до кодексу або закону, і доносять свої ідеї до суб'єктів законодавчої ініціативи.

Це веде до ще одного питання: Чому вони так сильно впливають іноді на законотворчу діяльність? Тому що вони самі є тими, хто підпадає під дію закону, отже у їх розпорядженні є дуже сильна експертиза «на власні шкіри», і парламенти переважно використовують їх у своїх інтересах. Чому ні? Просто при цьому

важливо публічно говорити про авторство і прозоро проводити розробку законів. Недавно український науковець пан В. Ф. Нестерович представив дуже ґрунтовану роботу на цю тему. З неї видно і тенденції поточного розвитку, і усвідомлення комплексності сучасного світу, зрозумілого нерідко виключно тим, хто сам має стосунк до відповідної області, і геть непрозорої сторонньому погляду.

І нарешті, по-четверте: чому Верховна Рада України повинна робити всі моніторинги? Це, по-перше, справді неможливо, крім того це не завдання парламенту, це зрештою десь завдання судів, науки і суспільства, які мають проблеми з законами чи цікавляться тими чи іншими тенденціями. І тут повинні бути різні інструменти: рівномірне і постійне оцінювання судової

практики, спеціальної літератури, інших доступних джерел. Комунікативні методи, наприклад слухання, використовуються в Раді, можливо їх можна зробити більш ефективними.

Підсумовуючи слід вказати на те, що ВРУ має у своєму розпорядженні кращі засоби комунікації і може більш корисно використовувати зовнішні джерела інформації, знання і зрештою критику ззовні. Адже поділ влади – це не автономне співіснування, і не монолітні позиції, а підтримка життєспроможності кожної гілки задля результативної взаємодії – адже ідеться про живих людей, що перед ними відповідальні усі три гілки влади: про українців і про Україну.

Дякую.

ЕФЕКТИВНА РОБОТА АПАРАТУ ПАРЛАМЕНТУ: РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Елеонора ВАЛЕНТАЙН,
директор Програми сприяння
Парламенту України.

Дякую, пане Голово, дякую колеги!

Дякую за можливість спілкуватися з вами і сьогодні, і останні 16 років. Це для мене, справді, велика честь. Я бачу цей семінар і нашу зустріч, як підтвердження високого професіоналізму Апарату Верховної Ради України і секретаріатів комітетів Верховної Ради України. І я розумію це як ознаку вашої відповідальності за розвиток парламентаризму в Україні, і щиро вас за це поважаю.

У своєму виступі я б хотіла зупинитись на трьох ключових моментах в роботі Апарату.

Перше. Коли я повернулася в Україну,

то не могла зрозуміти, чому тоді, коли так багато цікавих подій відбувається у світовому парламентському середовищі, Україна на таких подіях відсутня. З таким високим професійним рівнем, таким рівнем знань Україна не звучить у тому світовому середовищі.

Що я маю на увазі. Коли я почала працювати у Програмі сприяння Парламенту, то одним з напрямків нашої роботи була підтримка дослідницьких і аналітичних служб Парламенту. Я зверталася до такої організації, як Міжнародна федерація

бібліотечних асоціацій, яка має неймовірно цінні секції по роботі парламентських бібліотек. І коли я почала відвідувати їхні щорічні конференції з колегами з парламенту Вірменії, я просто зрозуміла, що це не лише бібліотечна справа, це не лише інформаційна і аналітична справа, а це і є парламентаризм, це об'єднання професіоналів, які спілкуються зі своїми колегами про розвиток парламентаризму у світі. Вони приносять свої ідеї, свій досвід, свої можливості, свої творчі натхнення. І вони передають такі прогресивні ідеї, можливості через спілкування зі своїми колегами.

Є також організація «Європейський центр парламентських досліджень і документації» - ECPRD. Центр був заснований 1977 року Конференцією голів парламентів парламентських асамблей Європи (з 2004 року – Конференція президентів європейських парламентів). Конференція передала повноваження щодо створення та керівництва Центром Європейському парламенту та Парламентській Асамблеї Ради Європи. Центр акумулює більше трьох тисяч питань, котрі парламентські служби з різних країн задають своїм колегам. Чи ви стикалися з такими проблемами? А як ви ці проблеми вирішили? Таке спілкування надає можливість дуже багато дізнатися від своїх колег, від своїх професіональних партнерів. І в парламенті України, як і в парламентах інших країн, є професіонали, які спілкуються в таких міжнародних середовищах.

Другий момент, на якому я хотіла б зупинитись - парламент як організація. Кожна організація зазнає змін. Коли Програма сприяння Парламенту розпочала свою роботу в Україні у 1995 році, то перші три-чотири роки наша робота в основному була спрямована на співпрацю з народними депутатами. Сьогодні ж основна наша робота спрямована на

співпрацю з Апаратом Верховної Ради. Є багато політичних моментів у тих змінах, які відбулися в Парламенті, але, з іншого боку, є досвід майже 20 років незалежної України, де працює Парламент. Присутні сьогодні на цій дискусії є експертами у Верховній Раді. Ви є спеціалістами у певній галузі, ви є стрижнем у Верховній Раді України. Без Апарату, без секретаріатів комітетів депутати не могли б виконувати своїх функцій.

Я б хотіла з вами поділитися інформацією за результатами опитування народних депутатів України. Програма сприяння парламенту вже провела шість таких опитувань, і готується до проведення шостого. Звіт за результатами шостого опитування знаходиться у роздаткових матеріалах круглого столу. Це дає унікальні можливості прослідкувати за розвитком Верховної Ради України як інституції, демократичної структури. Дослідження проводилось з урахуванням усіх соціологічних норм.

У звіті є частина шоста, яка починається на сторінці 24, і яка містить думки народних депутатів щодо роботи Апарату.

Я хочу звернути вашу увагу на деякі моменти. На першу відповідь: «Чи має Верховна Рада України достатню кількість кваліфікованих професійних кадрів?» 64% респондентів відповіли «так» і 29% відповіли «ні». У зв'язку з цим у мене виникає питання: якщо народний депутат не знає про професійні служби Верховної Ради, то чому? Чи є така ситуація наслідком недостатнього інформування народних депутатів з боку Верховної Ради України про свої можливості і служби, може депутат просто не знає про такі можливості чи не вміє або не встигає ними скористатися?

Власне на питання чи є достатня кількість працівників у Верховній Раді вже відповів сьогодні пан Адам Мартинюк.

Але питання було про достатню кількість кваліфікованих працівників і тут постає питання оцінки кваліфікації, і майже 30 відсотків нинішнього складу Верховної Ради України вважають, що кваліфікованих професійних кадрів недостатньо. 65% вважають, що достатньо.

Є питання, чи це добрі цифри, чи це виклик до того, що треба щось змінити: або підвищити кваліфікацію працівників, або покращити комунікацію з депутатами, щоб вони зрозуміли, як працюють професіонали у Верховній Раді України.

Третє питання, на якому я хотіла зупинитися, це питання щодо діяльності Апарату Верховної Ради. Хто повинен мати пріоритет у фінансуванні додаткового персоналу? Таке питання задавалось під час опитування депутатів тільки двох скликань – V і VI і більшість респондентів зазначають: що більше додаткових працівників мають бути у комітетах Верховної Ради та серед помічників-консультантів. На мою думку, це свідчить про те, що все більше і більше депутатів усвідомлюють, що основне місце законодавчої роботи - в комітетах Верховної Ради. А питання: чи підвищити кількість помічників? Я думаю, що тут треба розібратися трошки глибше, як помічники використовуються, і яким чином помічники готові підтримувати у законотворчій роботі народного депутата.

Я думаю, що одна із найважливіших

відповідей депутатів є наступна. Було питання: які є найважливіші додаткові знання навички, необхідні Апарату Верховної Ради України? На першому місці за результатами опитування – це вміння аналізувати майбутні позитивні і негативні наслідки законопроектів. Ця відповідь на першому місці в кожному опитуванні, яке проводилось з 1998 року. Для мене це означає, що в службовій структурі Апарату є певні недоліки.

І я звертаюся до тих, хто був в різних парламентах світу, де є служба, котра працює з депутатами над розробкою законопроектів. Це служба, яка надає конфіденційну допомогу депутатам, щоб законопроекти, які вони ініціюють, відповідали стандартам нормопроекування. Думаю, що вирішення питання про організацію такої служби в Парламенті стало б значним кроком в підвищенні якості законопроектної роботи, ефективності роботи Апарату, зменшення навантаження на його структурні підрозділи. Організація такої служби в стінах Верховної Ради стала б в нагоді і помічникам-консультантам народних депутатів, котрі можуть отримати в такій службі консультації, аналітичну, інформаційну, дослідницьку допомогу, у такій службі юристи, спеціалісти у сфері законопроекування могли би проводити системну роботу з депутатами на конфіденційному рівні, щоб законопроект, який буде внесено на розгляд Парламенту, відповідав стандартам нормопроекування.

Наразі, ми можемо констатувати, що більшість зауважень до законопроекту, який подається депутатом, колосальна аналітична, юридична та ін. робота над ним проводиться саме підрозділами Апарату та секретаріатами комітетів Верховної Ради. Така робота створює значне навантаження на підрозділи, про яке вже казав сьогодні пан Мартинюк.

А якщо врахувати, що Апарат і секретаріати комітетів виконують ще й інші функції, то завантаження насправді набагато більше. Тому, створення такої служби у Верховній Раді надало б професійну допомогу, значно розвантажило роботу Апарату і підвищило якість законопроектів ще на початковій стадії законотворчого процесу..

Якщо ми знову подивимося на результати опитування народних депутатів, і звернемось до відповіді на питання: які навички потрібні помічникам-консультантам, то депутати зазначають якраз знання техніки законотворення і аналізу позитивних і негативних наслідків законопроектів. А де вони можуть цього навчитися? Це є питання, яке я думаю, що можна адресувати нашим колегам, які попередньо виступали. Але я думаю, що тут в нагоді стали б можливості надання консультацій професіоналами, які аналізують законопроекти, які могли б надати свої рекомендації з метою підвищення якості майбутнього законопроекту.

Наступне питання – про корисні форми допомоги парламенту. І тут для мене було цікаво дізнатись, що для депутатів семінар з обговорення пріоритетних законодавчих питань був би дуже важливим. Я спілкувалась з колегами під час перерви і ми говорили про те, що робота комітету над визначенням різних проблем і визна-

ченням шляхів їх вирішення є величезною роботою комітетів під час розгляду законопроектів. І така робота ведеться з залученням громадськості, з урахуванням громадської думки, проведенням громадської експертизи та інше. На мою думку, таке залучення громадськості і експертів до законопроектної роботи в комітетах є однією з можливих і важливих форм допомоги Парламенту, як і Апарату і народним депутатам.

За результатами опитування, пріоритетною сферою міжнародної технічної допомоги депутати зазначили роботу з впровадження методів аналітичних досліджень. Тому у своїй роботі Програма сприяння Парламенту приділяє значну увагу якраз розробці методології для України, яка спрямована на вивчення проблем і можливих шляхів їх вирішення.

На другому місці у пріоритетах міжнародної технічної допомоги депутати зазначили методіку бюджетного аналізу. Для мене є питання, а хто має робити такий бюджетний аналіз, робити його ґрунтовно і якісно? Зараз питання проведення такого аналізу знаходиться у віданні Комітету з питань бюджету. Залучене до такої роботи і Науково-експертне управління. Але для проведення якісного і ґрунтовного аналізу не вистачає ні часу, ні ресурсів. На третьому місці у депутатів за результатами опитування про пріоритетні сфери міжнародної технічної допомоги - інформаційні технології для інформування широкого загалу про діяльність Верховної Ради України і прозорість законодавчого процесу.

Коли я дивлюся на структуру Верховної Ради, в мене завжди виникає питання, чи мають достатні можливості такі елементи структури Парламенту, їхні працівники спілкуватися між собою? На кожному тренінгу, на кожному семінарі, говорять

учасники ми вдячні за надану можливість спілкуватися між собою і обмінятися досвідом.

На мою думку, однією з можливих рекомендацій могла б бути можливість просто проведення регулярних форумів, де працівники Апарату - професіонали могли б спілкуватися між собою. Я думаю, що це стало б великим плюсом, бо це сприяло б обміну досвідом про нові навички чи нові знання у своїй роботі.

Я хочу також сказати кілька слів про Програму, яка надала можливість працівникам структурних підрозділів Апарату Верховної Ради і секретаріатів комітетів на конкурсній основі набуті позитивного досвіду за результатами ознайомчих поїздок до парламентів інших країн. Про набутий досвід далі якраз будуть розповідати учасники такої Програми.

На початку нового етапу діяльності Програми сприяння Парламенту виникла ідея надати можливість кожному працівнику Апарату Верховної Ради та секретаріатів комітетів вивчити позитивні практики чи процедури, суттєві шляхи вирішення проблем під час роботи суміжних структурних підрозділів парламентів інших країн.

Було оголошено конкурс і з січня 2010

року була надана можливість 12-ти працівникам Апарату і працівникам секретаріатів комітетів організувати на свій розсуд візити до парламентів інших країн, щоб вивчити практику подібної до своєї роботи з думкою про те, як така практика може бути адаптована або врахована в роботі Верховної Ради України.

Сьогодні у нас є можливість послухати як переможці Конкурсу організували свої поїздки і візити до парламентів, що вони побачили, який досвід отримали і як вони планують втілити його в життя у Верховній Раді України.

Я хочу також зазначити, що такі можливості міжпарламентського спілкування на професійному рівні виконують і певну посольську місію, оскільки з тих парламентів, де були наші колеги, також були дуже позитивні відгуки і вдячність за можливість спілкування і обміну досвідом. Ми дуже вдячні за ініціативи першої групи учасників, зараз відбувається другий Конкурс і ми запрошуємо всіх бажаючих взяти в ньому участь. Більше інформації про Конкурс та його умови можна отримати на сайті Програми сприяння Парламенту. Дякую!

Дякую.

ТЕКСТИ ВИСТУПІВ ПРИ ОБГОВОРЕННІ

ДИСКУСІЯ ЩОДО ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Анатолій ЮХИМЧУК,
Секретар Рахункової палати.

Шановні колеги, шановні учасники!

Питання, яке сьогодні виноситься на обговорення семінару, має неабияке значення, актуальне значення для вдосконалення роботи Апарату не тільки Верховної Ради України, а й апаратів усіх органів державної влади.

Я хотів би звернути увагу на ту велику проблему, яка має місце сьогодні серед пріоритетів діяльності апарату, тому що тема семінару так і звучить «пріоритетні кроки», це на одну із основних функцій діяльності апарату, це функція контролю. Парламентський контроль на сьогодні уособлює діяльність і Апарату Верховної Ради України, і комітетів, а також тих державних інститутів, які формує парламент, зокрема я маю на увазі, це робота Рахункової палати України як інститут контролю за використанням коштів державного бюджету і інститут Уповноваженого з прав людини.

Відповідно до статті 98 Конституції України контроль від імені Верховної Ради України за виконанням державного бюджету здійснює Рахункова палата України. Як відомо, у всіх країнах світу створені такі інституції, я чому про це говорю, тому що у своєму вступному слові Адам Іванович звернув увагу, що в парламенті можна про все говорити. Тому я хочу цією нагодою скористатися. У всіх парламен-

тах світу існуючі органи контролю мають надзвичайно широкі повноваження. Це контроль за доходною частиною державного бюджету і контроль за видатками державного бюджету. Починаючи з 1997 року Рахункова палата в своїй діяльності рухалася до міжнародних стандартів з тим, щоб здобути таке широке повноваження і забезпечувати прозорий, незалежний, фінансовий контроль.

В 2004 році із змінами до Конституції ми нарешті здобули такі функції контролю, і в Україні, починаючи з 2004 року, контроль здійснювався публічно як за доходами, так і за видатками. На превеликий жаль, можливо, це технічно, можливо, це свідомо, зовсім недавно Рахункова палата як єдиний інститут в системі міжнародних органів фінансового контролю позбавлений функції контролю за доходами державного бюджету. Ну, на мій погляд, сьогодні програє в цьому не тільки контрольна функція парламенту, Рахункової палати, ну, і понижується планка контролю і самого парламенту за виконанням основного фінансового закону нашої країни. Тому що сьогодні усім цілком зрозуміло, що в доходах державного бюджету хочемо ми чи не хочемо, але в умовах

поглиблення і фінансової кризи, і в умовах зростання рівня корупції ховається дуже багато тих фінансових ресурсів, які потім стають ін'єкцією для розгортання корупційних структур і тіньової економіки.

Тому, на мій погляд, ведучи розмову про те, що сьогодні в апараті органів державної влади, зокрема в Апараті Верховної Ради України звісно є надзвичайно багато пріоритетів, варто було б звернути увагу на посилення функції контролю як пріоритетного напрямку діяльності Апарату, тому що сьогодні прийнятий закон – одна справа, а розробити механізм за його реалізацією і так само посилити контроль за дотриманням кожної норми закону – це також є надзвичайно актуальне завдання кожного інституту, який визначений Конституцією України.

Тому користуючись нагодою, я б хотів би звернутися і до Адама Івановича, і до вас Сергію Володимировичу, тому що ви досвідчений парламентарій, який пропустив через своє серце і душу весь Регламент роботи Верховної Ради України. Я вважаю, що цю помилку щодо вдосконалення парламентського контролю через інститут, який формує парламент, інститут Рахункової палати, інститут уповноваженого варто було б до неї повернутися і ставити питання на вдосконалення цих функцій. Я маю на увазі про те, що говорив, про контроль як за доходами так і видатками державного бюджету.

Я дуже дякую за запрошення і за можливість виступити.

Дякую.

Олександр ОМЕЛЬЧЕНКО,

Голова Комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування

Шановні учасники семінару!

Дозвольте звернути Вашу увагу, що станом на 11 листопада 2010 року на розгляді в Комітеті з питань державного будівництва та місцевого самоврядування перебувають 103 проекти законодавчих актів для підготовки у першому читанні та 8 проектів законодавчих актів для підготовки у другому та третьому читаннях, з них до розгляду Верховною Радою України підготовлено 17.

Загалом за період роботи Верховної Ради України шостого скликання прийнято в цілому 21 закон України та 749 постанов Верховної Ради України, що були підготовлені на розгляд парламенту Комітетом з питань державного будівництва та місцевого самоврядування.

За кількісними показниками роботи з підготовки і опрацювання законодавчих актів Комітет впродовж багатьох скликань і сесій займає одне з перших трьох місць серед інших комітетів Верховної Ради України. Тематична спрямованість кола питань і проектів законодавчих актів, розгляд яких забезпечує Комітет, є най-

більш різноплановою і охоплює найширші сфери суспільних відносин.

Створення нових напрямків законотворчої діяльності з метою реалізації конституційної реформи, підготовка законопроектів щодо реформування системи органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, в тому числі для імплементації положень Європейської Хартії місцевого самоврядування у вітчизняну законодавчу систему, виборів, референдумів, адміністративно-територіального устрою, державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, статусу депутатів місцевих рад, органів самоорганізації населення та об'єднань громадян, а також вирішення деяких інших питань, пов'язаних із виконанням функцій кадрового, установчого і контрольного характеру, покладених на Комітет з питань державного будівництва та місцевого самоврядування потребує відповідних кроків по вдосконаленню роботи секретаріату Комітету, а саме.

Зміна структури секретаріату комітету

Законом України «Про комітети Верховної Ради України» (стаття 55) передбачено створення за поданням комітету відділів та служб секретаріату комітету. Вважаємо, що слушною буде пропозиція про створення у секретаріаті Комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування окремого підрозділу з питань координації діяльності з провідними асоціаціями органів місцевого самоврядування, а також з розробки проектів законодавчих актів з питань місцевого самоврядування.

Окрім цього, з огляду на здійснення комітетом всього масиву підготовчої законопроектної роботи у сфері виборчого законодавства, опрацювання законів України «Про вибори Президента України», «Про вибори народних депутатів

України», «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів», «Про Центральну виборчу комісію», «Про всеукраїнський та місцеві референдуми», «Про державний реєстр виборців», підготовці рішень щодо призначення позачергових місцевих виборів, залучення працівників секретаріату до розробки Виборчого кодексу, нових законів щодо виборів і референдумів, направлення відряджень до регіонів України, де мають місце конфліктні ситуації, доцільним також буде створення у секретаріаті комітету відділу з питань виборів та референдумів.

Зміна назв посад завідувачів секретаріатів комітетів та їх заступників

Законом України «Про комітети Верховної Ради України» (стаття 55) передбачено наявність посад керівників секретаріатів комітетів та їх заступників. У свою чергу в посадових інструкціях, затверджених розпорядженнями Керівника апарату Верховної Ради України, визначено, що завідувач секретаріату здійснює загальне керівництво діяльністю секретаріату Комітету, розподіляє обов'язки та завдання між працівниками, забезпечує ефективне виконання покладених на секретаріат комітету завдань, а заступник завідувача – організовує роботу працівників секретаріату Комітету у межах делегованих завідувачем секретаріату Комітету повноважень та інше.

Комітет пропонує розглянути доцільність змін назв посад керівництва секретаріату комітету та приведення їх у відповідність до Законів України «Про комітети Верховної Ради України» та «Про державну службу».

Питання оплати праці працівників секретаріатів комітетів Верховної Ради України

Згідно з абзацом другим підпункту 1 «в» пункту 2 Постанови Кабінету Міністрів України від 9 березня 2006 р. № 268 «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів» передбачено встановлення надбавки за високі досягнення у праці і виконання особливо важливої роботи у розмірі до 100 відсотків посадового окладу з урахуванням надбавки за ранг державного службовця та вислугу років – керівним працівникам і спеціалістам, які безпосередньо займаються розробленням проектів нормативно-правових актів, проводять експертизу проектів таких актів, якщо це передбачено положеннями про відповідні структурні підрозділи.

Відповідно до Положення про секретаріат Комітету, Професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців та Посадових інструкцій державних службовців секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування головні консультанти та старші консультанти секретаріату Комітету:

«Беруть участь у розробці проектів законів України, постанов Верховної Ради України, підготовці питань, передбачених планами законотворчої роботи Верховної Ради України та планами роботи Комітету; готують матеріали, пов'язані з розробкою та експертизою відповідних законопроектів та інших законодавчих пропозицій, проекти рішень Верховної Ради України та Комітету. Узагальнюють та аналізують практику застосування законодавства з питань, віднесених до компетенції Комітету, готують за дорученням керівництва Комітету та секретаріату Комітету пропо-

зиції щодо удосконалення законодавства з відповідних напрямів роботи Комітету; здійснюють погодження проектів законодавчих актів з Головним науково-експертним та Головним юридичним управліннями апарату Верховної Ради України, узагальнюють пропозиції і зауваження, висловлені при обговоренні законопроектів в першому, другому і наступних читаннях...»

Слід зазначити, що працівники органів місцевого самоврядування отримують надбавку у розмірі 100 відсотків.

Також згідно додатку №4 постанови Кабінету Міністрів України № 268 із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України № 1341 від 21.11.2007 р. «Керівним працівникам і спеціалістам, які проводять юридичну експертизу проектів нормативно-правових актів та їх ґрунтовне редакційне опрацювання, посадовий оклад встановлюється на 20 відсотків вище від посадового окладу відповідного керівного працівника і спеціаліста.

Комітет вважає за доцільне встановити для головних та старших консультантів секретаріатів комітетів надбавку за високі досягнення у праці і виконання особливо важливої роботи у розмірі 100 відсотків від суми посадового окладу, надбавки за ранг та вислугу років та для працівників секретаріатів комітету, що проводять юридичну експертизу проектів нормативно-правових актів та їх ґрунтовне редакційне опрацювання передбачити, що посадовий оклад встановлюється на 20 відсотків вище від посадового окладу завідувача секретаріату комітету.

Вдосконалення роботи по формуванню справ законів та законопроектів

Пунктом 11.2.5 Положення про порядок роботи з документами у Верховній

Раді України передбачено, що до справ законопроектів та справ законів включаються документи відповідно до Регламенту Верховної Ради України. Статтю 97 Регламенту визначено (пункт 13 частини першої), що до справи законопроекту включається текст закону в остаточній редакції. Отже, згідно норм Регламенту на постійне зберігання має бути здано законопроект, який вже став актом Верховної Ради України.

Регламент Верховної Ради України передбачає, що не всі законопроекти можуть стати актами парламенту. Вони можуть бути відкликані суб'єктами права законодавчої ініціативи, зняті з розгляду, направлені авторам на доопрацювання. Так, станом на 11 листопада 2010 року, на оформленні у комітеті перебуває 426 справ таких законопроектів.

Однак останнім часом до секретаріату Комітету надходить інформація про те, що на постійне зберігання мають передаватися абсолютно всі законопроекти, незалежно від того, прийнято їх чи ні.

Вважаємо, що така постановка питання не має під собою логіки і не принесе жодної користі. Додаткове оформлення справ потребуватиме у декілька разів більше робочого часу, ніж на це витрачається сьогодні. Для виконання цієї додаткової бюрократичної роботи необхідно буде залучати щонайменше ще одного працівника – тобто розширювати штат. Постійна робота з матеріалами і їхнє зберігання вимагатиме додаткової робочої кімнати. Значно зросте потреба в офісному папері. Принагідно слід відзначити, що архівування одного законопроекту потребує роздруківки всіх результатів голосувань щодо нього, а також стенограми пленарного засідання. Обсяг такої супровідної інформації як правило перевищує обсяг самого законопроекту. Наприклад, стенограма розгляду проекту Закону України

«Про засади зовнішньої і внутрішньої політики», що відображає його розгляд у двох читаннях, складає 180 сторінок, в той час, як сам законопроект – лише 14. І це пропонується в той час, коли норми видачі офісного паперу і канцелярського приладдя для роботи Комітету постійно скорочуються і не забезпечують всього обсягу діяльності.

Тому пропонується чітко визначити в Регламенті та Положенні про порядок роботи з документами у Верховній Раді України категорії документів, які передаються на постійне зберігання, що унеможливить спроби організаційного ускладнення роботи комітетів і їх секретаріатів та витрачання додаткових коштів і матеріальних ресурсів.

Забезпечення висвітлення діяльності комітету

До фундаментальних принципів організації роботи органів державної влади належать відкритість, гласність і прозорість. Розвиток наукового потенціалу дозволяє залучити до цього можливості інтернет-технологій. З огляду на зазначене вважали б за доцільне відкриття інтернет-сторінки Комітету на офіційному веб-сайті Верховної Ради України. При цьому, для належного забезпечення її супроводу, необхідна додаткова штатна одиниця в секретаріаті Комітету.

Облаштування кімнат відпочинку в приміщенні комітетів Верховної Ради України по вул. Садова, 3 а і вирішення транспортних проблем працівників Апарату

Робота в Апараті Верховної Ради України, зокрема в його секретаріатах, пов'язана зі значними специфічними навантаженнями на організм людини.

Йдеться в першу чергу про відсутність належної фізичної рухливості, переважно сидячого способу роботи, зорового та нервового перенапруження. Внаслідок цього підвищуються ризики захворювань хребта, опорно-рухового апарату в цілому, серцево-судинної та нервової системи, падає зір.

З іншої сторони спільна система вентиляції для багатьох кімнат провокує швидке розповсюдження інфекцій, в тому числі вірусних. Особливо це стосується зимового періоду, оскільки система опалення разом із системою вентиляції не забезпечують на четвертому поверсі приміщення по вул. Садова, 3 а нормального температурного режиму. Необхідно вказати, що прийнятні температурні показники спостерігаються лише на верхніх поверхах даного приміщення, однак ситуація погіршується по мірі руху вниз. Для часткової компенсації недостатньої температури в кабінетах четвертого поверху доводиться застосовувати електричні обігрівачі, що має наслідком збільшення споживання електроенергії, зростання рівня пожежної небезпеки, зменшення вологості повітря.

Слід зазначити, що застосування для покриття підлоги ковроліна призводить до акумуляції в ньому шкідливих речовин, унеможливорює вологе прибирання, справляє негативний вплив на органи дихання тощо.

У зв'язку із цим видається доцільним облаштування кімнат для активного відпочинку, де можна хоча б 10-20 хвилин на день робити мінімально-необхідні вправи для профілактики захворювань хребта і опорно-рухового апарату, серцево-судинної системи (велотренажер, бігова доріжка, «шведська» стінка, профілактор Євмінова і таке інше).

Також актуальною є проблема транспортного (автобусного) забезпечення перевезень між окремими лівобереж-

ними масивами м. Києва і комплексом будівель Верховної Ради України, яке було раніше налагоджено за рахунок транспорту власної автобази. Зокрема потребують відновлення (або оптимізації за рахунок інших) маршрути до вулиць Вишняківської, Панельної та пр. П. Тичини, де проживають народні депутати України та працівники Апарату Верховної Ради України.

Дякую за увагу.

Олена ТЕРТИШНА,
заступник начальника Головного управління державної служби України

Шановні учасники семінару!

Підтримуючи пропозиції всіх виступаючих стосовно основної теми нашого семінару “Шляхи вдосконалення роботи Апарату Верховної Ради України”, я хочу звернути увагу на те, що фактично, кожен, хто виступав і при відкритті нашого семінару з основними доповідями, звертали увагу на якісне кадрове забезпечення Апарату Верховної Ради України і необхідність удосконалення цього процесу. Мене дуже зацікавив виступ Тетяни Петрівни Репецької з точки зору дослідження. Такі дослідження проводить і інститут керівних кадрів Національної академії державного управління і Головдержслужба України, і у всіх цих дослідженнях є сьогодні єдина

тенденція, яку має врахувати в своїй роботі Апарат Верховної Ради України - це тенденція стосовно тих площадок підвищення кваліфікації. Тенденція стосовно площадок підготовки фахівців для роботи в певних комітетах і для роботи за певними напрямками.

Я хочу сказати, до Головного управління державної служби України в минулому році в рамках спільного канадського проєкту ініціювало відкриття школи вищого корпусу державної служби. На сьогодні школа вищого корпусу державної служби напружувала саме той метод, на який звернула увагу Тетяна Петрівна, як найбільш рейтинговий з точки зору працівників органів державної влади – це тренінгові програми. І тренінгова програма, яка презентується сьогодні школою вищого корпусу Головного управління державної служби України, вона якраз і зацентрована на необхідності вироблення у державних службовців, які працюють на вищих посадах, які мають вищі категорії, школа зорієнтована саме на цій категорії: перша, друга категорія державної служби. На вироблення в них тих навиків, які максимально акумулюють вміння організувати прийняття управлінських рішень, які максимально акумулюють лідерство державного службовця, що насамперед необхідно, на наш погляд, працівникам Апарату Верховної Ради України і тому для інформації ми наводимо саме цей приклад стосовно можливості використання Апаратом Верховної Ради України навчання своїх працівників в школі вищого корпусу державної служби Головного управління державної служби України.

І, на мій погляд, для того, щоб бути максимально ефективними і конкурентними в тих умовах, які сьогодні ставить сучасність перед працівниками Апарату Верховної Ради України, треба використовувати всі можливості для того, щоб пра-

цівники Апарату здобували знання в різних інституціях, які сьогодні презентували свою діяльність. Тільки при поєднанні ось таких форматів навчання в Інституті керівних кадрів, навчання в Інституті законодавства Верховної Ради України, використання можливості Школи вищого корпусу, використання можливості Київського міжгалузевого регіонального інституту і інших навчальних закладів, які сьогодні працюють в цій системі, ми можемо максимально дійсно говорити про створення тієї ефективної системи удосконалення роботи Апарату, яку обговорюємо під час сьогоднішнього семінару.

Дякую за увагу і хочу сказати вдячність організаторам. Дуже цікаві доповіді, дуже цікаві пропозиції і цікава тема сьогоднішнього семінару.

Наталія КОЛЕСНИЧЕНКО-БРАТУНЬ,
завідувач секретаріату Комітету
з питань культури і духовності

Шановні колеги!

Ну по-перше, я хочу зазначити те, що це дійсно надзвичайно корисний сьогодні семінар, ми багато що для себе взяли. Особливо на що хотіла просто звернути увагу. Це сьогодні було вже озвучено колегою з регламентного і, думаю, мене підтримають решта товаришів, це питання

створення окремого підрозділу чи окремої структури, яка б займалась прогнозуванням наслідків – наслідків прийняття того чи іншого закону.

Справа в тому, що дійсно, ми бачимо законотворчу функцію, ми бачимо контрольну функцію. Мимоволі враховуючи ситуацію взагалі і в суспільстві, і резонанс багатьох законопроектів, які розглядаються, які пізніше приймаються, крім того, враховуючи те, що загострено питання боротьби з корупцією, загострено питання стабільності в суспільстві, я думаю, що така б структура прогнозування наслідків, наслідків прийняття того чи іншого правового акту, вона була б дуже важливою, дуже суттєвою і потрібною в роботі Апарату Верховної Ради України і Верховної Ради України в цілому.

І хочу сказати, що тут, мені здається, було би варто задіяти, крім правників, і соціальних психологів, і також тих, хто змогли би проводити певні кваліфіковані моніторинги. Повторюю, в контексті прогнозування наслідків.

Тому я підтримую цю пропозицію з регламентного комітету і вважаю, що вона надзвичайно актуальна.

Дякую за увагу.

ПРОФЕСІЙНІ КАДРИ – ЗАПОРУКА ПРОДУКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АПАРАТУ ЗАКОНОДАВЧОГО ОРГАНУ УКРАЇНИ

Наталія ПОГРЕБНЯК,

аспірант кафедри державного будівництва Національної юридичної академії ім. Я.Мудрого, м. Харків

Законодавчі органи державної влади і їх допоміжні органи – апарати розвиваються разом із змінами у державному механізмі, політичному середовищі кра-

їни, що обумовлюється ускладненням завдань, які стоять перед державою, а це у свою чергу, - збагачує зміст державного управління.

Природно, що саме на апарат покладається обов'язок стежити за цими змінами і відповідати на них шляхом надання високоякісних, високо кваліфікаційних, ефективних і корисних послуг. Необхідність забезпечення продуктивного професійного кадрового потенціалу парламенту зумовлена також і тим, що Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади «реалізує себе», передусім, через виконавчу владу шляхом здійснення дієвого парламентського контролю.

Науковому дослідженню питань діяльності Апарату Верховної Ради України присвячені окремі публікації науковців російських та українських вчених і практиків, які розглядаються у підручниках: В.В.Маклакова, О.М.Булакова, С.Г.Серьогіної, А.М.Колодія і А.Ю.Олійника та окремих публікаціях Г.І.Клімантової, С.І.Іваненко, Н.П.Золотової, Т.В.Лагутіної, М.Г.Міхайловського, В.Ф.Кулакова, Б.К.Каліжанова, С.Г.Волгіна, О.О.Зальотного, І.М.Серьогіна, А.В.Багіян та О.О.Волковиської, О.П.Торшина, Л.Д.Антощук, В.П.Крижанівського і Е.Р.Рахімкулова. Водночас більш глибокого дослідження потребують проблеми забезпечення ефективного добору кадрів та організації потенціалу Апарату Верховної Ради України з метою реалізації законодавчим органом чітко визначених конституційних можливостей.

З огляду на це метою пропонованої доповіді є дослідження окремих теоретичних і практичних питань ролі Апарату у підвищенні ефективності вищого законодавчого органу України через забезпечення дійової системи добору і організації кадрів.

У державотворчій науці чітко розріз-

няють апарат державного управління як систему органів державної влади і апарат органів державної влади як «підрозділи працівників, що організаційно забезпечують основну діяльність відповідних органів, не здійснюючи безпосередньо їх владні повноваження». С.Г.Серьогіна, досліджуючи теоретично-правові і організаційні засади функціонування інституту президентства в Україні, робить висновок, що апарат глави держави не є органом державної влади, оскільки не має власних владних повноважень. Аналогічно - Апарат Верховної Ради України є допоміжним органом парламенту.

Одним із показників ефективності діяльності апарату є його професійні якості, позитивна відповідь на питання задоволення народних обранців кваліфікацією і досвідом роботи допоміжного органу. Загальновідомо, що більш кваліфікований апарат може дати належний результат у меншій кількості, ніж це зробив би менш кваліфікований апарат гобсівського Левіафана. Саме допоміжний апарат, який включає кваліфікованих спеціалістів різного профілю, забезпечує професіоналізм роботи народних обранців. При цьому розрізняється професіоналізм у сфері політики, який властивий парламентарію, і професіоналізм спеціаліста у конкретній області.

Професіоналізм Апарату зумовлений рівнем освіти його працівників, практичним їх професійним досвідом, умінням орієнтуватися у сучасній політичній ситуації. Законопроекти, внесені суб'єктами народної ініціативи, потребують наукової експертизи в галузі юриспруденції, економіки, інших гуманітарних і суспільних наук. Тому бажано працівникам Апарату – адміністративному персоналу, як його кваліфікує М.Парамонова (наприклад, працівникам Головного науково-експертного управління) мати відповідний рівень

освіти і практичний досвід. Аналогічно це стосується також і помічників-консультантів народного депутата України, які працюють за строковим трудовим договором на постійній основі і віднесені до категорії державних службовців – патронатного персоналу (хоча у цьому випадку депутат вільний у виборі варіанта своєї поведінки і може залучити для виконання певного виду робіт на чітко визначений термін будь-якого фахівця, експерта у відповідній галузі знань за тимчасовою угодою, договором без оформлення на державну службу (позаштатні працівники). Б.А.Страшун в залежності від напрямків діяльності розрізняє працівників парламентського Апарату, які виконують організаційно-технічні функції; експертне обслуговування; забезпечують підтримку зв'язків з виконавчою владою і сприяють здійсненню контролю за нею; підтримують контакти з так званими групами за інтересами (профспілками, організаціями підприємців, ін.), із засобами масової інформації; проводять роботу з виборцями. Автор на основі структурного підходу виділяє у допоміжному Апараті дві категорії:

1) допоміжні служби колегіальних органів – парламенту в цілому, комітетів, комісій; 2) особисті помічники і секретарі парламентарів.

У свою чергу із працівників допоміжного персоналу колегіальних органів

формується органи парламентів – архів, бібліотеки, інші. Допоміжні парламентські органи можна також класифікувати на внутрішньопарламентські та зовнішньопарламентські. Особистий персонал парламентарів складають так звані законодавчі і адміністративні помічники, а також помічники, які спеціалізуються на зв'язках із суспільством (Public Relations) і технічні секретарі. Окрему групу складають консультанти – спеціалісти, які забезпечують інтелектуальне і наукове обґрунтування законодавчої діяльності (позаштатні працівники). Аналогічно можна класифікувати і персонал Апарату українського парламенту. О.М.Булаков увесь апарат, працюючий на члена Сенату США, умовно ділить на дві великі групи: особистий офіс законодавця і професійний штат (працівники комітетів). При цьому особистий персонал включає три групи: 1) технічний персонал, 2) помічники по роботі у комітетах (вузько-спеціалізований характер) і 3) адміністративні помічники, помічники по законодавчій роботі, особистий секретар, прес-секретар, помічник по зв'язкам з виборцями.

У багатьох парламентах існує своя поліцейська служба. З метою забезпечення порядку у сесійній залі України не завадило б запозичити напрацьований досвід. Привертає увагу і організація роботи служби безпеки (Директорат безпеки) Палати Громад парламенту Великобританії. Зокрема, на таких працівників покладено обов'язок огляду посилок, які надходять до Палати. Крім того, під час візиту до парламенту запрошені зобов'язані носити на видному місці відповідну карточку. Аналогічні норми слід закріпити і в чинному законодавстві України.

Для підвищення корисної дії потенційних можливостей Апарату, отримання нових знань з конкретних питань забез-

печення парламентської діяльності, законодавчий орган може організувати програми професійної підготовки працівників Апарату. Важливе значення для підготовки майбутнього кадрового потенціалу є можливість, надана молодим громадянам України, взяти безпосередню участь у процесі законотворення, що є основною передумовою їхньої майбутньої політичної, законотворчої, громадської діяльності. З липня 1995 року Асоціацією колишніх членів Конгресу США спільно з Верховною Радою України започаткована програма стажування інтернів. З листопада 2000 року адміністрування програми продовжує Програма сприяння Парламенту України Університету Індіани, а з вересня 2008 року - Програма розвитку законотворчої політики (ПСП II). Протягом 15-ти років діяльності Програми її учасниками стало 1011 осіб. Щороку близько третини випускників Програми залишаються працювати у Верховній Раді України та в інших органах державної влади. 15 липня цього року відбулося святкове прийняття з нагоди 15-річчя Програми інтернів. На думку К.О.Третяка, керівника Управління забезпечення міжпарламентських зв'язків, допомога інтернів є дуже важливою для Апарату Верховної Ради України, а також кадрового оновлення Парламенту. Так, тільки в Управлінні працює три випускника Програми.

Одним із актуальних питань, пов'язаних із удосконаленням структури Апарату Верховної Ради України, є забезпечення оптимального балансу між кількісним складом тієї частини Апарату, яка забезпечує діяльність органу законодавчої влади в цілому і кількісним складом секретаріатів комітетів, депутатських фракцій та особистих апаратів народних депутатів України.

Інтереси багатьох науковців і практиків зачіпає специфіка діяльності помічників-консультантів народного депутата України. У ряді країн (Італії, Австрії, деяких інших) помічники можуть найматися не депутатами, а фракціями. Політичні та особисті уподобання депутата при формуванні особистого апарату можуть заважати ефективній роботі його працівників. Наприклад, у Шотландії у зв'язку з відсутністю стандартної практики найму персоналу депутатів парламенту, час від часу проти останніх подаються позови у зв'язку із протекціонізмом і фаворитизмом. Періодично це викликає сумніви виборців щодо доцільності такого використання коштів платників податків. У Великобританії парламентарі практично не мають особистих помічників; для роботи з виборцями вони мають персонального секретаря, який працює неповний робочий день. В особистому офісі кожного члена Сенату США налічується близько 40 осіб, проте його чисельність може бути набагато меншою чи більшою, при цьому сенатори часто повертають в казну виділені їм кошти (приклад сенатора В.Скотта із Вірджинії). Такий досвід є привабливим і для України. Звичайно, кваліфікація кандидата повинна відповідати потребам депутата. Останній повинен мати найвищу довіру до претендентів. Але слід враховувати і потреби виборців. Доцільно закріпити за народним депутатом України право здійснювати персональний добір канди-

датур на посаду помічників-консультантів, прикріплених до Апарату Верховної Ради України, - трьох із чотирьох, а один найматиметься за рекомендацією фракції, до якої входить депутат чи призначатиметься Апаратом парламенту (якщо депутат є позафракційним). Такий претендент повинен пройти процедуру конкурсного добору. За результатами структурованої співбесіди перевага повинна надаватися кандидатам, які мають досвід роботи у державних органах влади; наявність попереднього досвіду з парламентом; зв'язки з органами виконавчої влади; політичні контакти. Зрозуміло, такий помічник може вдало організувати роботу і інших консультантів, надати корисні поради депутату, якого обрано вперше.

Ефективності діяльності народного депутата України (належне і своєчасне виконання повноважень і обов'язків) сприяє і можливість звернення парламентаря за допомогою до комітетів, фракцій, інтернів, добровольців.

Заслугує на увагу процедура добору кадрів у деяких зарубіжних країнах світу. Публікація та оголошення про вакансії, стандарти і процедуру найму є основним прозорим і ефективним способом підбору кадрів для парламенту. Так, у Великобританії при Управлінні фінансів та адміністрації парламенту діє Консультативна служба з персоналу (PAS), яка надає

консультації щодо кадрових вакансій і умов їх найму телефоном, електронною поштою, а також у ході особистих зустрічей (з метою прозорості на відкритому для всіх зацікавлених осіб веб-сайті включено детальну інформацію про навчання і програми розвитку для персоналу парламенту, зарплати, практичні рекомендації щодо адміністративної роботи тощо). В Австрії – 7 етапів підбору та найму працівників: підготовка посадової інструкції і профілю вимог; попередній відбір виключно на основі формальних критеріїв для відсіювання непридатних кандидатів; перевірка навичок; структурована співбесіда; комплексне оцінювання претендента; прийняття рішення і прийом на роботу; інтегрування в колектив. Цікавим є факт закріплення персоналу парламенту Австрії за парламентськими партіями для допомоги парламентарям. В Апараті законодавчого органу нашої держави діють секретаріати відповідних фракцій, працівники яких виконують організаційно-виконавчі функції, проте вони не закріплюються за відповідними політичними партіями. Звичайно, народний депутат України може звернутися до керівництва секретаріату фракції з метою надати йому допомогу у розробці законопроекту. Але знову виникає питання висококваліфікованої підготовки законопроекту. Тому з метою вирішення цієї проблеми доцільно Закони України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. за № 1861-VI, «Про статус народного депутата України» від 17.11.1992 р. за № 2790-XII, Положення про Апарат Верховної Ради України доповнити нормою, яка б дозволяла закріпити за відповідними політичними партіями персонал парламенту. При цьому для забезпечення політичної нейтральності кадрового працівника матеріально-фінансова основа такої співпраці повинна визначатися бюджетом на утри-

мання Апарату законодавчого органу. Це можуть бути і не штатні працівники, а фахівці у відповідній галузі знань на договірній основі (наприклад, науковці, інститути).

Цікаво, що послуги із розробки законопроектів у Великобританії виконує зазвичай не особистий персонал депутатів, а персонал парламенту. [10, с. 53]. Така практика є логічно виправданою з точки зору розробки проекту закону висококваліфікованими спеціалістами з юридичної техніки, а також експертами в різних галузях науки. Даний приклад в частині розробки законопроектів, які регулюють суспільні відносини у особливих сферах життя (наприклад, про електромагнітну безпеку) має бути належним чином імплементований і в українському законодавстві. Відносно розробки проектів законів про внесення змін до чинних законів, ці функції слід залишити за помічниками-консультантами народного депутата України. Звичайно, відповідне нововведення потребуватиме додаткових коштів. Але слід також брати до уваги, що в парламент можуть вноситися лобістські законопроекти, які є популістськими і залишаються не схваленими, а це у свою чергу завантажує працівників Апарату.

У багатьох зарубіжних країнах підготовку кваліфікованих кадрів для апаратів парламентів здійснюють спеціальні, так звані вищі школи адміністрації. У Франції роль спеціального учбового закладу відіграє широко відома ЕНА – Вища адміністративна школа, в Індії – Національна академія адміністрації Масурі, у Великобританії – Оксфордський і Кембріджський університети. У нашій державі базою для створення і дії кваліфікованої системи підготовки кадрів є Національна Академія управління при Президентові України. До речі, випускники вказаної Академії і її філій за наявності направлення

на навчання з Апарату можуть бути прийнятими на роботу до Апарату Верховної Ради України без конкурсного добору.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що ефективне функціонування Апарату Верховної Ради України нерозривно пов'язане з формуванням системи підготовки, професійного добору та періодичного підвищення кваліфікації кадрів як на горизонтальному, так і вертикальному рівнях. Правильний підбір кадрів допоміжного органу парламенту – запорука дійової, продуктивної його діяльності.

Дякую за увагу.

ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІПШЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ПРОЦЕСУ

Володимир Крижанівський

Віце-президент Асоціації народних депутатів України

Асоціація народних депутатів України діє відповідно до норми частини 15 статті 20 Закону України «Про статус народного депутата України»: «Народні депутати нового скликання разом з народними депутатами попередніх скликань можуть об'єднуватися в Асоціацію народних депутатів України, метою якої є сприяння парламенту і його комітетам у підготовці законодавчих актів, проведенні просвітницької роботи у сфері законодавства та історії українського парламентаризму, захист інтересів народних депутатів».

Саме в рамках тих завдань, які було накреслено у Законі, я хотів висловити деякі думки стосовно ряду питань організації законо-творчого процесу в нашій країні.

На жаль, у нас на сьогодні відсутній інститут законодавчих пропозицій (не слід плутати із пропозиціями до законопроектів), а саме, офіційно внесених пропозицій

щодо прийняття тих чи інших законів. Такий інститут існував на попередньому етапі правового унормування законодавчої процедури. Проте у практичному сенсі він не застосовувався за браком правових норм, що регламентували б, як внесені законодавчі пропозиції трансформувати у конкретні тексти законопроектів, хто мав би їх готувати та вносити до парламенту тощо.

Звісно, суб'єкт права законодавчої ініціативи має певні можливості не лише сформулювати ідею чи концепцію законопроекту, але й підготувати цілісний текст власне законопроекту. Але навіть попередній аналіз свідчить, що наявність великих капіталів не корелюється у нас із напруженою законотворчою діяльністю.

Отже, варто було б повернутися до ідеї законодавчих пропозицій, аби депутати, які приймають жваву участь у процесі творення законів, отримали можливість фінансування від держави своїх законотворчих задумок. Одночасно це дозволило б ще на підготовчій стадії процесу законотворення позбавитися від багатьох нереальних чи непотрібних суспільству законодавчих новацій.

Треба було б також змінити норми розбудови законодавчого поля таким чином, щоб це сприяло більшій участі Уряду і Президента у створенні законів. Адже існуюча статистика говорить, що відсоток законопроектів, поданих цими структурами на розгляд до Верховної Ради України, значно менший, ніж той, який спостерігається у західно-європейських парламентах. Варто, зокрема, внести зміни до статей 29 і 30 Закону «Про Кабінет Міністрів України» з тим, щоб усунути існуючу нині в цьому Законі ситуацію, яка не передбачає внесення Урядом пропозицій і поправок до законопроектів, що розглядаються парламентом на стадіях другого і третього читання.

Варто також налагодити систему, яка б практично автоматично визнавала не чинними ті законопроекти, на заміну яких парламент прийняв нові нормативні акти. Так, якщо розглянути законодавчу базу парламентського сайту, то там поряд із Законом України «Про прокуратуру України», № 1789- 12 від 05.11.1991, де в статті 2 мається доволі кострубато викладена норма: «Генеральний прокурор України призначається на посаду за згодою Верховної Ради України та звільняється з посади Президентом України», фігурує також в якості чинного Закон «Про внесення зміни до Закону України «Про прокуратуру» щодо порядку звільнення Генерального прокурора України», де наведена інша норма: «Генеральний прокурор України призначається на посаду та звільняється з посади за згодою Верховної Ради України Президентом України».

Необхідно також навести порядок у комп'ютерному господарстві зберігання законодавчої бази. На паперових носіях, що зберігаються в кодифікаційному відділі, можна легко простежити всю історію закону зі всіма змінами. Слід налагодити таку ж систему в комп'ютерній базі з тим, щоб можна було відстежити теж саме і на електронних носіях: всі видалені частини попередніх редакцій закону мають бути легко доступними користувачам.

Звісно, не можна звинувачувати в цьому Управління комп'ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України. Вочевидь, необхідно поставити регламентну вимогу, щоб в законопроектах, якими вносяться зміни до діючих актів парламенту, обов'язково була згадка про не чинність попередніх законів про внесення змін до цих частин тексту.

Тривожить стан відкритості процесу обговорення законопроектів на стадіях другого і третього читань. Він великою мірою залишається закритим для громад-

ськості, позбавляє її можливості впливу на прийняття рішень про врахування чи неврахування поправок і пропозицій до поданих законопроектів. Було б бажано мати на сайті всю поточну інформацію про їх надходження до комітетів. Але про що можна говорити, коли до цього часу деякі з комітетів парламенту так і не мають своїх веб-сайтів, а ті, що є, обслуговуються вельми повільно і не повно.

В цьому плані дуже важливо прийняти найближчим часом закон про лобіювання в Україні, але лобіювання професійне і не корумповане, що надало б можливість громадськості втручатися, або краще сказати ввійти на законних засадах у законотворчий процес у якості партнера, а не якогось підпільного прохача. Тоді керівник одного з комітетів Верховної Ради України, котрий проголосив себе з екрана телевізора головним лобістом у парламенті, ніколи більше не наважиться перебирати на себе не властиву своїй посаді позицію, а займеться своїми конституційними обов'язками.

Взагалі треба наполягати на інституціоналізації участі громадськості в процесі законотворення. Мова не йде про визнання громадських організацій суб'єктами законодавчих ініціатив, але спрощення і формалізація її участі в цьому повинні бути невідкладно поліпшені.

А тепер дещо про професіоналізацію законодавчого корпусу. Не будемо навіть торкатися проблеми участі, а вірніше буде сказати неучасті великої кількості депутатів у засіданнях самого парламенту і його комітетів. Хоча і з цим теж конче необхідно щось вирішувати.

Мова йде про навчання депутатського корпусу і їх помічників. Адже це величезна армія, що складає десь біля 2250 осіб. Нагадаємо, що більшість з наших депутатів не має юридичної освіти, та й армія їх помічників не переобтяжена зна-

ннями в цій галузі. Проте побудувати систему освіти законодавців і їх помічників дуже складно, бо вони виокремлені у таку собі категорію недоторканих.

Спроби Програми сприяння Парламенту та Інституту законодавства хоча б частково вирішити це питання не знайшли належної підтримки в більшості фракцій, насамперед, у зв'язку з повною неунормованістю цього питання. А треба було б внести певні новели, можливо, у Закон України «Про статус народного депутата України», який би формалізував цей процес. Це ж стосується і положення про помічника - консультанта народного депутата з тим, щоб зазначені правові акти перетворили структуру помічників із звичайнісінької патронажної служби в ефективний допоміжний елемент депутатського корпусу.

Для цього необхідно вибудувати чітку систему підвищення кваліфікації цих державних службовців, передбачивши обов'язкову початкову фазу навчання при вступі на посаду і періодичну в часі їх перепідготовку. Мають бути передбачені обов'язкові бюджетні витрати на таку програму підвищення кваліфікації та юридичної грамотності депутатського корпусу та їх помічників – консультантів. Адже за відомим висловом: скупий платить двічі.

Дякую за увагу.

Олександр ПІСКУН,

Агентство США з міжнародного розвитку, керівник програм розвитку демократії.

Шановні учасники семінару!

Власне, я є менеджером одного з наших проектів Програми сприяння парламенту. Дуже дякую за цей семінар. Мені здається, він дуже вчасно. І в допо-

відях і Сергія Володимировича, і Адама Івановича, і Юрія Васильовича прозвучало багато проблемних речей, які притаманні роботі Апарату і роботі, з якими беруть участь наші проекти.

Я хотів би назвати ще три елементи, які, на мій погляд, важливі. В другій частині цього семінару будуть більш детально говорити про наші проекти, але три елементи, які я хотів би назвати, на мій погляд, дуже важливі для того, щоб розв'язати ті проблеми, які були озвучені керівниками цього семінару. Ну, наприклад, такі, які електронне врядування, програма парламентського стажування і доступ громадськості до законотворчого проекту.

Я знаю, що Верховна Рада України в останні роки прийняла Програму електронного врядування. На мій погляд, це один з тих механізмів, які допоможе вирішити той безкінечно великий обсяг навантаження, яке падає на працівників Апарату. В багатьох парламентах світу це дуже гарно працює, і ми готові вам допомогти з застосуванням цих схем. Програма парламентського стажування протягом 15 років підтримує цю програму. Більше тисячі випускників цієї програми пройшли через багато з ваших комітетів, це вже достойні люди, серед них є депутати, заступники міністрів, керівники багатьох виконавчих структур. В різні роки між 20 і

40 відсотками від них залишається працювати у Верховній Раді України на державній службі. І це дуже корисна програма, проте на цю хвилину, на цей час ще немає бюджетної строчки в бюджеті Верховної Ради України. Мені здається, що треба і це питання якось розглянути, можливо і на цьому семінарі. І наступне, що я хотів сказати, це дуже важливий елемент – доступ громадськості до законотворчої роботи. Про це говорили всі тут.

І мені здається, що багато елементів, які ми можемо ще врахувати і використати досвід інших парламентів це і зворотна інформація, це і веб-сайти комітетів, які недостатньо ефективно, на наш погляд, все ж таки працюють. Ми можемо в усіх цих елементах показати досвід роботи інших парламентів – парламентів світу. І в другій половині цього семінару про це буде говоритись. Проте я хотів, щоб ви звернули при обговоренні свою увагу саме на ці елементи.

Дякую за цей семінар і бажаю вам успіхів.

Алла Погорелова,
головний консультант Інституту
законодавства Верховної Ради України

Шановні учасники семінару!

Мені доля дала можливість з 1995 року дуже серйозно займатися цими проблемами. І я хочу сказати, що сьогоднішня розмова – це дебют Марії Василівни в якості завідувача секретаріату цього комітету. І я б хотіла і їй, і всьому колективу, який я знаю, дуже такий, ну, справжні люди, справжні такі ентузіасти своєї роботи побажати подальших успіхів у їх роботі.

І я хотіла б сказати, що враховуючи те, що Сергій Володимирович і Юрій Васильович єдині з нами тут. І єдині, як і спочатку до кінця. То я вже зразу їх пропоную на голів інтелектуальної групи по реалізації моєї ідеї, яку я думаю все-таки пробити.

Я вважаю, так, яка колізія є? Парламент – унікальна інституція, цілісна система, три підсистеми: депутати, апарат, помічники-консультанти, єдине завдання, щоб суспільство розуміло свій парламент, щоб воно довіряло своєму парламенту, і щоб парламент, дійсно, робив якісно свою роботу.

Давайте відверто скажемо, навіть те, що сьогодні лунало, а ми то знаємо скільки прикладів, оце відчуття один одного, це культура парламенту, культура парламент-таризму, відчуття державою і суспільством один одного – оце стратегічне завдання.

Тепер пішли далі. От такі розумні люди тут сидять. Скільки ідей, а яка результативність? В 1995 році, у 2000 році я йшла сюди, переговорила з Ярошем, який колись очолював Головне організаційне управління, він каже: «Алла Іванівна, зайдіть в архів, ми написали такі цікаві пропозиції. В чому колізія, в чому парадокс? Ми говоримо, а хто приймає рішення – депутати». Де вони, чують вони нас чи ні?»

Яка моя ідея? Моя іде є така, що, дій-

сно, інтелектуальна група на чолі з шановними, яких я назвала, з участі тих, які самі захочуть, бо це треба любити, от я люблю свою роботу, це треба любити, тут по розпорядженню нічого не вийде, наробляють систему показників, які будуть для нас орієнтиром, що ми будемо порівнювати, каденція до каденції. Ми скликаємо в кінці кожної каденції науково-практичну конференцію, де говоримо, що вдалося зробити, чого нема, тому що побажання треба перевести в правові, інституційно-правові передумови, організаційно-правові передумови. Якщо цього нема, це все балаканина.

Просте питання. Конституція Франції, чітко записано 6 комітетів: економіка, культура на другому місці і так далі, і нема оцих чвар: скільки приймалень, скільки машин, скільки чого, і яка координація дії. Це я приклад. Може він плюс, може він мінус. Я для роздумів.

Якщо ми говоримо далі, ми провели науково-практичну конференцію і написали в каденцію за цю: «Вдалося плюс, а от дивіться. Бібліотека як була, що зайти не можна у нас отут попрацювати. Люди сидять працюють, а апарату прийти просто попрацювати забігти нема куди. Книжки десь лежать. По 3 тижні я як науковець працюю, по тижню, поки машину дадуть, звідкись привезуть. Ну, який це інтелектуальний рівень?

Так от, і видається книжка, книжка за результатами роботи шостого скликання. Приходить сьоме скликання. По-перше, досить вже дискутувати, що людина, яка вперше обрана до парламенту, має пройти вступну навчальну сесію. Це робиться в усіх серйозних країнах. І ми спробували у 2002-му, я особисто спробувала, і ми провели це. Але це таке аж в Канаді роблять – тоді давайте зробимо. І це записати в регламентну норму. Отоді люди розуміють, що вони прийшли працювати,

а не ходити і зверхньо дивитися на своїх помічників або на працівників апарату.

І далі цю книжку вручаємо всім, хто прийшов на сьому каденцію. Вони її вивчають, вони працюють - а я дам письмові пропозиції на регламентний комітет, офіційно внесу пропозиції, розпишу все це, - вони вивчають і думають: «А ми будемо 5 років (або 4, як там будуть колізії ці мінятися), що ми з цього вже вирішили? А що в нас залишилося? Книжка, третя, четверта... Буде історія парламентаризму в Україні».

Я хочу сказати, що в 1995 році я починала, коли Шлоер тільки, пан Шлоер тільки прийняв рішення: красива мова українська, я їх буду вивчати. Сьогодні він виступає українською мовою. Я починала, коли пані Елеонора Валентайн тільки озиралася: що це Україна? А сьогодні вона закохана в Україну і вона дуже багато робить. І завдяки програмі он скільки сьогодні лунало, що люди вивчали і я в багатьох парламентах була, і таке інше. Але ми тоді нашим керівникам, яких ми обираємо, ми їм скажемо: так, а що ви вирішуєте? По десять років нічого не вирішується. І тоді хай ставиться питання і на рівні Президента. Нам треба рівень піднімати відповідальності, без культури відповідальності немає, без державного мислення відповідальності немає.

І щоб вас переконати, я вам наведу

один простий такий цікавий приклад. У нас є такі фахівці. Колись вони закінчили і консерваторію, і медичний інститут. Їх запросив тодішній міністр охорони здоров'я і каже: «Хлопці, співаків в Україні скільки хочеш, а фоніатр – спеціаліста по оцих голосових, так сказати, немає. Я вас посилаю в Італію, їдьте, ставайте спеціалістами, а це будете там... співати». В результаті школа фоніатрії пішла. З усіх регіонів приїхали по одному, хто хоче бути цим фахівцем. І тепер сьогодні Україна, наші оперні співаки – вже немає проблеми. Оце державна людина, яка думає далі власного носу. От такі державні службовці мають бути, які сьогодні закладають тих фахівців, тих депутатів майбутніх і так далі. Це ціла система.

Я зараз закінчую роботу над монографією «Розвиток культури парламентаризму» в контексті демократичного зміцнення парламенту. І я би дуже хотіла, Сергію Володимировичу, я вам чесно скажу, що я дуже сподіваюся, ви людина не байдужа, Юрій Васильович теж не байдужа людина, значить ми з прекрасним апаратом Регламентного комітету. Регламентний комітет має виконувати своє

покликання. Він має бути отим центром, де і майданчик для дискусій, і запрошені, і туди всі йдуть з надією, що цей комітет поставить питання уже перед всіма парламентаріями, а не отут ми один одному розказуємо. Тому що демократизація управління є світовою тенденцією. Сьогодні зв'язків з громадськістю, без того, що ми радимося з громадськістю, не може бути якісних рішень, світ змінився, XXI століття. І я вважаю, що це ми будемо робити і тоді, я вам чесно хочу сказати, я не боюсь повторювати, щоб не думали, що були у ті роки тільки люди, які саме відсутність культури взагалі дозволяє людям мати в Україні розрив в зарплатах і так далі. Це не відчуття людьми один одного. Ми ж люди всі, у нас є родинний зв'язок один з одним. І тому, щоб думали, що от тоді працювали в апараті ці люди, що сьогодні сидять, цікаво, як вони просунули парламентаризм. Тому, регламентний комітет, у вас починається новий відлік часу, ви спокійно тепер до жовтня 2012 року нам такий майданчик зробіть, а потім ми результати дамо.

Дуже дякую.

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ АПАРАТІВ
ПАРЛАМЕНТІВ: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА СНД.
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ**

**ПОВІДОМЛЕННЯ УЧАСНИКІВ
ПАРЛАМЕНТСЬКОГО СТАЖУВАННЯ**

ДОСВІД ПАРЛАМЕНТУ ЛИТВИ

Олена МЕЛЬНИК,

головний науковий консультант відділу з конституційних питань та державного будівництва Головного науково-експертного Управління

Доброго дня!

Я Олена Володимирівна Мельник, головний науковий консультант відділу з питань конституційного права та державного будівництва і моя колега Снігур Ірина Йосипівна були якраз у червні місяці поточного року в рамках конкурсу, який оголошено було Програмою сприяння, у Сеймі Литовської Республіки. Безпосередньо наш візит мав на меті ознайомитись з роботою аналогічного структурного підрозділу, а саме юридичного департаменту. Який здійснює таку ж саму діяльність аналогічну за змістом, як і наше Головне науково-експертне управління. Ну, оскільки ми з колегою були разом, разом

спілкувалися з тими самими людьми для того, щоб, скажімо так, ну, не завантажувати присутніх ми приготували спільну презентацію, спільну доповідь, яку моя колега буде озвучувати, а я далі буду підключатися, можливо, будуть якісь питання. Дякую.

Ірина СНИГУР,

головний науковий консультант відділу з питань конституційного права та державного будівництва Головного науково-експертного Управління

Дуже дякую.

По-перше, я думаю, що я висловлю зараз спільну думку не лише нас, але й інших працівників і секретаріатів комітетів, і структурних підрозділів апарату Верховної Ради. Ми хочемо подякувати за надану можливість реалізуватися в цьому конкурсі, і трішечки ознайомитися з роботою аналогічних структурних підрозділів зарубіжних країн, зокрема країн Східної Європи та СНД.

Отже, як сказала Олена Володимирівна, досвід парламенту Литви.

Перш за все, це особливості законодавчої процедури нас цікавили, і більше все ж таки робота такого структурного підрозділу канцелярії сейму Литовської Республіки, як Юридичний департамент. Відмінність роботи Юридичного департаменту від нашого Головного науково-експертного управління полягає перш за все в тому, що вони повністю супроводжують

законопроект від початку внесення його в сейм Литовської Республіки і до вже етапу прийняття.

Крім того, Юридичний департамент займається іншими юридичними питаннями, які можуть виникнути взагалі в роботі канцелярії сейму, тобто досить такий широкий спектр повноважень.

Що стосується структури, то структура Юридичного департаменту дуже схожа до нашої структури, до структури Головного науково-експертного управління, в структурі п'ять підрозділів, які займаються окремими галузями права, працівники яких спеціалізуються на окремих питаннях, працює всього 20-30 співробітників. Тобто це стосовно таких організаційних моментів.

Щодо деяких особливостей законодавчої ініціативи. Перш за все хотілося б звернути увагу, що законодавча процедура регламентується: Конституцією Литовської Республіки; Статутом сейму, який є спеціальним нормативним актом, який приймається сеймом, набуває чинності за підписом спікера. І звернути вашу увагу на два закони – це Закон «Про порядок оприлюднення та введення в дію законів та інших правових актів» і Закон «Про законотворчість та правотворчість інших нормативних актів». Це що стосується безпосередньо законодавчої процедури та нормативно-правової основи функціонування цього інституту.

Безпосередньо щодо експертиз. Взагалі передбачено у статуті сейму три види експертиз – це незалежна експертиза, експертиза, яку здійснює Департамент європейського права при Міністерстві юстиції, а також експертиза Юридичного департаменту канцелярії сейму. Тепер трошечки слів, більш детальніше по кожному із видів експертиз.

Незалежна експертиза, вона проводиться за рішенням сейму і є

необов'язковою. Тобто, в принципі, така можливість існує, звернутися до незалежних експертів, але це питання вирішує безпосередньо сейм, і вона не є обов'язковою.

Експертиза на предмет відповідності прав Європейського Союзу, вона здійснюється конкретно визначеною структурою, це Департамент європейського права при Міністерстві юстиції, і здійснюється ця експертиза щодо тих законопроектів, які вносяться членами сейму, Президентом Республіки, а також громадянами. Зауважимо, що безпосереднього права законодавчої ініціативи, це, до речі, є особливістю законодавчої процедури в Литовській республіці, належить також громадянам. Але, зрозуміло, що це можна реалізувати не індивідуально, а якщо 50 тисяч громадян підтримують відповідний законопроект. Крім того, ставиться така вимога до терміну здійснення цієї експертизи, це 10 робочих днів з дня надходження законопроекту на експертизу, необхідно надати висновок.

І експертиза Юридичного департаменту канцелярії сейму. Вона є обов'язковою для всіх законопроектів. Її термін проведення – це 7 робочих днів з дня надходження законопроекту. І у разі великого обсягу проекту директор Юридичного департаменту канцелярії сейму

може звернутися до зборів старост сейму з приводу продовження цього терміну, це коли є така необхідність, скажімо так, збільшити цей строк 7 робочих днів.

Тепер декілька моментів. Все ж таки ми вивчали зарубіжний досвід і намагалися вивчати позитивний зарубіжний досвід з точки зору все ж таки порівняння з особливостями і нашої законодавчої процедури, і, зокрема, з особливостями здійснення експертизи науково-експертним управлінням. Тому хотілося безпосередньо після того, як я звернула увагу на особливості експертизи в Литві, звернути увагу на статтю 103 нашого Регламенту Верховної Ради України, яка якраз регламентує питання експертизи законопроектів. Безпосередньо зазначається, що за дорученням Голови Верховної Ради України або відповідно до розподілу обов'язків Першого заступника Голови Верховної Ради України, Заступника Голови Верховної Ради України або за рішенням головного комітету законопроект направляється на наукову, юридичну чи іншу експертизу, проведення інформаційного чи наукового дослідження. При цьому предмет і мета експертизи, пошуку, дослідження повинні бути чітко визначені.

Зареєстрований та включений до порядку денного сесії законопроект при підготовці до першого читання в обов'язковому порядку направляється для проведення наукової експертизи. А це якраз та експертиза, яку здійснюємо ми, Головне науково-експертне управління. А при підготовці до всіх наступних читань для проведення юридичної експертизи та редакційного опрацювання – у відповідні структурні підрозділи Апарату Верховної Ради України.

Остаточна юридична експертиза і редакційне опрацювання здійснюється після прийняття акта Верховної Ради України в цілому.

Крім того, окремі законопроект можуть направлятися для одержання експертних висновків до Кабінету Міністрів України, міністерств, інших державних органів, установ та організацій, а також окремих фахівців.

Експертні висновки повинні бути подані до Верховної Ради України не пізніше 14 днів з дня надходження такого звернення від посадових осіб та органів Верховної Ради. Якщо в установлений строк висновки не надійшли, то вважається, що зауваження відсутні. Висновки, підготовлені за результатами експертизи, направляються головному комітету для врахування при розгляді законопроекту та прийняття рішення стосовно подальшої роботи над ним.

Ось, скажімо так, особливості здійснення експертизи безпосередньо у нас, які зазначені в вимогах Регламенту Верховної Ради України.

Щодо вимог до підготовки законопроектів та проведення їх експертизи в Литві. Проведення юридичної експертизи законопроектів регулюється виключно нормами Статуту сейму, будь-які спеціальні рекомендації, інструкції щодо правил проведення експертизи відсутні. Що стосується України, то це, знову ж таки, лише одна стаття, 103-тя, Регламенту Верховної Ради України. Ну, і взагалі, ми навряд чи можемо повноцінно звертатися до цього документу, у нас ще є така інструкція Міністерства юстиції, вона була прийнята в 2000 році, але коло її регулювання – це експертиза взагалі всіх нормативно-правових актів, де даються такі методичні рекомендації щодо здійснення експертизи.

Відповідно до частини третьої статті 136 Статуту у висновку юридичного департаменту канцелярії Сейму мають бути відповіді на питання. По-перше, чи не суперечить даний проект Конституції?

А по-друге, чи не суперечить даний проект законам? Чи не суперечить даний проект принципам законодавства? Чи не суперечить проект правилам юридичної техніки? А також, чи відповідають представлені разом з проектом документи, вимогам статуту Сейму?

Наведені позиції, вони у згаданій послідовності мають бути відображені у висновку, який надається юридичним департаментом. Структурно як раз цей висновок і складається з наступних позицій: спочатку йде аналіз положень проекту на відповідність Конституції Литовської Республіки, по-друге, аналіз положень проекту на відповідність законам, принципам законодавства, далі, аналіз положень проекту на відповідність правилам з юридичної техніки і відповідь на те питання: чи відповідають представлені разом з ним документи вимогам цього статуту? Тобто ми бачимо вже, вималювалася така особливість, також здійснюється експертиза і супровідних документів, і пояснювальної записки, яка подається разом із законопроектом.

Обов'язкові позиції експертного висновку, що надається Головним науково-експертним управлінням Апарату Верховної Ради України, у Регламенті не закріплені.

Безпосередньо в положенні про наше Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України визна-

чається основне завдання управління, як проведення наукової експертизи законопроектів, оцінка їх концептуального рівня і соціально-економічних, політичних наслідків їх прийняття, відповідності Конституції, підготовка науково обґрунтованих експертних висновків щодо законопроектів для прийняття рішення Верховною Радою України. Тобто, в принципі, це також нормативна база для проведення, скажімо так, ну, принаймні визначається напрямком діяльності і основне завдання управління.

Під час розгляду законопроекту в юридичному департаменті також обов'язково надається відповідь на питання: чи відповідають представлені разом з ним документи вимогам статуту, зокрема статті 135 статуту. Пояснювальна записка вона досить ґрунтовна і в ній повинні міститися відповіді на дуже багато питань. По-перше, причини, що спонукали підготовку проекту. Особи, які внесли первинну пропозицію. Особи, які брали участь у розробці та вдосконаленні проекту. По-друге, цілі та завдання підготовленого проекту. По-третє, стан на даний момент правової регламентації розглянутих у законопроектів питань. Передбачені нові положення правової регламентації, позитивні якості заново регламентованих питань і очікувані позитивні результати. Далі. Можливі негативні наслідки прийнятого закону і міри до яких слід вдатися, щоб якраз уникнути, усунути ці наслідки. Наступне. Вплив, який матиме закон на криміногенну ситуацію, а також на корупцію. Вплив реалізації закону на умови в сфері підприємництва його розвиток, інкорпорація закону в правову систему, а також правові акти, які продовжують діяти в цій сфері.

Важливо звернути увагу, що при здійсненні експертизи звертається увага на те, чи додержані були вимоги Закону про

державну мову, Закон про порядок розробки законів, а також в Литві існує, так званий, Закон про термінологічний банк і відповідно існує такий інститут як банк термінів. Тобто чи нові терміни, які пропонуються в законодавстві чи вони узгоджуються вже з існуючими, чи це можливо новий термін який запроваджується і тоді є необхідність його якраз ввести в цей банк термінів.

Відповідність законопроекту положенням Європейської конвенції про захист прав людини основних свобод, документів Європейського Союзу і інші позиції, які, в принципі, відповідь на яких має бути висловлена у експертному висновку.

Наша Пояснювальна записка відповідно до вимог Регламенту містить три основні позиції – це обґрунтування необхідності прийняття законопроекту, цілей і завдань основних положень місця в системі законодавства, обґрунтування тих результатів, які ми очікуємо, також наслідків застосування закону, інші відомості необхідні для розгляду законо-проекту.

І що стосується позитивного досвіду, продовжить моя колега.

Олена МЕЛЬНИК,

головний науковий консультант відділу з конституційних питань та державного будівництва Головного науково-експертного Управління

Насправді все, про що ми говорили, можливо, десь так поспішили, не акцентували увагу, ми намагались донести цей позитивний досвід, але такі основні позиції, п'ять позицій, які ми відокремили.

По-перше, як ви побачили, що безпосередньо у статуті Литовського парламенту є чітко визначеними ті позиції, які обов'язково висвітлюють експерти у своїх

експертних висновках. Так? Вони чітко визначені.

Крім цих позицій, які 135 стаття Статуту, яку ми вам тут показали, визначає, чітко говориться у Статуті, що обов'язково експерт має аналізувати не тільки відповідність проекту Конституції, законам, принципам права, він має ще також проаналізувати чи дотримано всі вимоги при підготовці законопроекту; чи ті відомості, які подаються в супровідних документах, відповідають дійсності. Як ви побачили, там дуже багато позицій, біля 20 позицій. Там і вплив на рівень корупції у країні, там вплив і на підприємницьке середовище, там і питання відповідності законопроекту праву Європейського Союзу, праву Ради Європи. Тобто це, в принципі, такий позитивний досвід, який за бажання може бути втілений і в діяльності нашого парламенту. Але, звісно, це потребує внесення певних змін до Регламенту.

Далі. Як ми сказали, є експертиза термінів. Якщо експерт, готуючи висновок, бачить, що проектом пропонуються якісь нові терміни яких не знає чинне законодавство, він обов'язково звертає на це увагу. І це питання розглядається у Спеціальній термінологічній комісії – це комісія, яка створена була у Литві на підставі Закону «Про державну мову». Якщо комісія приймає рішення, що це, дійсно, термін, який буде вживаний широко, то вона вносить його до відповідного банку термінів, який функціонує теж на базі спеціального закону. Як ми сказали, знову ж таки третя позиція, пояснювальна записка, яка подається до законопроекту в Литві, вона містить біля 20 позицій, наша пояснювальна записка, як ми побачили, всього 3-4 позиції.

І останнє, про що хотілось би сказати. У Литві на сьогоднішній день є спеціальний Закон про законодавчу процедуру і норми проектування. Він невеличкий

за обсягом, але цей закон, він містить чітко сформульовані правила юридичної техніки. І коли експерт у своєму висновку аналізує на предмет дотримання цієї юридичної техніки, він чітко може сказати, які саме положення законодавства було порушено. Ми у своїх висновках теж досить часто говоримо, що є певні порушення законодавчої техніки, юридичної техніки, але, на жаль, такі наші висновки, вони мають ну дещо, скажімо, такий теоретичний характер, бо в нас відсутня формалізація таких вимог.

Це, мабуть, все. Дякую за увагу. Якщо будуть питання, ми дамо відповідь.

Досвід сейму Литовської республіки

Наталія МИХАЛЬЧУК,
головний консультант відділу організації протокольного забезпечення Управління забезпечення міжпарламентських зв'язків

Шановні учасники семінару, дозвольте представити результати стажування в канцелярії Сейму Литовської Республіки. У зв'язку з тим, що під час мого стажування в сеймі проходила сесія Міжпарламент-

ської асамблеї Сейму Литовської Республіки, Сейму та Сенату Польської Республіки та Верховної Ради України, я мала можливість на практиці ознайомитись з організаційними особливостями забезпечення заходу на рівні голів парламенту та надавати Департаменту з міжнародних зв'язків канцелярії організаційно-протокольне сприяння в частині участі Голови Верховної Ради України у сесії Міжпарламентської асамблеї.

У 2007 році відбулася реструктуризація канцелярії сейму, під час якої, не збільшуючи штат працівників, в структурі Департаменту міжнародних зв'язків сейму утворились 4 відділи: це Відділ парламентських зв'язків, Відділ міжнародних організацій, Відділ протоколу та Відділ перекладу, де на постійній основі працюють 9 перекладачів.

До цього часу кожен з працівників департаменту виконував будь-яке доручення керівництва, що, на думку керівника, робило підлеглих більш кваліфікованими та обізнаними з роботою підрозділу.

При підготовці до сесії я мала нагоду впевнитись в тому, що організаційний процес проведення заходів є менш бюрократизованим. Наприклад, внутрішнє документ-тальне забезпечення заходу: розсилання списків, запрошень – відбувається в електронному форматі або взагалі в телефонному режимі.

На відміну від їхньої роботи, в організації нашого Протокольного відділу більше часу займає інформування всіх учасників процесу шляхом надсилання листів з декількома візами керівництва. До кожної зустрічі працівник має власноруч рознести список більш ніж у 10 відповідальних за захід підрозділів.

Департамент комунікації канцелярії розробив таку систему документообігу, де кожен документ, вхідний чи вихідний, сканується. Будь-хто з працівників канцелярії може відстежувати, на якій стадії виконання знаходиться той чи інший документ. Кольором помічаються етапи роботи з документом: чи отримав виконавець доручення, чи виконав його, чи знаходиться цей документ в роботі. При цьому всі опрацьовані документи залишаються в архіві системи, що унеможливує втрату документу та допомагає відстежити історію будь-якого листування.

Сьогодні неодноразово лунала думка про необхідність впровадження системи електронного парламенту. А ця система вже активно працює, впроваджена в канцелярії сейму, називається вона: «система і парламент, і демократія». Це інтерактивна система, яка дозволяє відстежувати процес законотворення від надходження ініціативи до набрання законом чинності. Найближчим часом буде запроваджено систему, при якій громадськість може самостійно ініціювати внесення закону, вносити до нього зміни, надавати рекомендації, а також відслідковувати виконання правових актів. Наразі всі законопроекти та правові акти публікуються на парламентському порталі, де будь-хто з користувачів має можливість надіслати свої зауваження або коментар. Ініціатор законопроекту викладає законопроект на сайті канцелярії, всі залучені учасники роботи залишають свої висновки, лише

після узгодження яких законопроект надсилається на розгляд уряду. На сайті зареєстровано біля тисячі сімсот авторизованих активних користувачів, серед яких біля сорока представників громадських організацій. Кожен з користувачів сайту має можливість дивитися пряму трансляцію засідання сесії, на сайті в архіві можна передивитися виступ будь-якого парламентаря з приводу конкретного питання за будь-який період. Сесійна зала Сейму облаштована комп'ютерами, в базі яких є всі робочі законопроекти, тобто парламентарій може обирати або друкований, або електронний варіант роботи з законопроектами.

Також після реструктуризації було створено департамент парламентського дослідження з метою забезпечення доступу до інформації, аналізу подій та бібліотечного ресурсу працівниками канцелярії Сейму. У підрозділі працюють тридцять працівників, які за безпечують діяльність чотирьох відділів, це відділ загальної інформації, який аналізує та вивчає національні та іноземні засоби масової інформації та узагальнює інформацію з агенції новин, радіо та телерадіограм, а також Інтернет-видань. Відділ готує видання: стан внутрішніх справ в країні, стан справ в інших країнах світу, які розміщуються на сайті.

Відділ бібліографічної інформації серед функцій забезпечення бібліографічного сервісу також функція акумулювання інформації щодо публікацій членів парламенту, також створення архіву з видання ЗМІ щодо діяльності кожного з депутатів парламенту.

Відділ економічної та соціальної інформації, та відділ юридичної та політичної інформації. Серед функцій - виконання досліджень на запит парламентарія та аналіз найактуальніших політичних подій у світі, що також викладаються на сайті Сейму.

Також хотілося б відзначити таку структуру сейму як Бюро європейської інформації, засновано з метою надання суспільству повної інформації щодо участі парламенту в євроінтеграційному процесі. Європейський інформаційний офіс відкрився у вересні 2002 року, був заснований в результаті співпраці між Комітетом у європейських справах Сейму та Посольством сполученого королівства. Двері європейського інформаційного офісу відкриті для кожного, відвідувачі офісу, серед яких запрошуються також групи студентів, представники різних організацій, можуть користуватися бібліотекою бюро, брати участь в різних конференціях, семінарах, презентаціях видань, присвячених Європейському Союзу, який організовується офісом щотижнево. Кожен може поставити питання щодо діяльності Європейського Союзу та співпраці литовських членів парламенту з ЄС. Зробити запит на веб-сайт офісу, надіслати на електронну пошту факсом або звичайною поштою свій запит та в найближчий час гарантовано отримати відповідь.

Кожної весни проводиться європейський тиждень за участю всіх інституцій, в структурі яких є відділи міжнародних та європейських зв'язків. Також діє Європейський клуб, об'єднання членів

парламенту, які збираються раз, два на місяць, запрошуються послы, представники неурядових організацій, журналістів та політологів для обговорення нагальних питань. На сайті бюро щодня викладається інформація щодо новин Європейського Союзу та розклад подій, та заходів на найближчий час.

На останок хотілося прокоментувати керівний склад департаменту, в якому я проходила стажування, який складається виключно з представниць жіночої статі. В цій ситуації чоловіки ведуть боротьбу за гендерну рівність з жінками.

І підсумовуючи скажу, що поставлена мета стажування - професійне зростання, було досягнуто шляхом ініціювання керівництвом мого підвищення до заступника завідуючого відділу Управління забезпечення міжпарламентських зв'язків. Дякую.

Досвід сейму Латвії

Тамара БУРЯЧОК,
заступник завідувача секретаріату
Комітету з питань європейської інтеграції

Шановні колеги! Шановні присутні!

Ми також хотіли би поділитися своїм позитивним досвідом, який ми отримали під час стажування у Латвії у липні цього року. Очевидно, для початку для того,

щоб було, можливо, краще порівняти ті завдання, які виконує наш комітет, тобто Комітет з питань європейської інтеграції Верховної Ради України і Комітет європейських справ сейму Латвії, я коротко розкажу чим займаємося ми, в першу чергу, тому що знаю, що багато навіть з присутніх тут людей не завжди розуміють значення Комітету з питань європейської інтеграції в системі законодавчої влади.

По-перше, наш комітет є специфічним підрозділом, специфічним комітетом, головним завданням якого на сьогодні є недопущення проходження через парламент тих проектів законодавчих актів, які суперечать праву Європейського Союзу в 16 пріоритетних сферах. Ці 16 пріоритетних сфер визначені Угодою про партнерство і співробітництво між Україною і європейськими співтовариствами, яка на сьогодні про підписання Угоди про асоціацію регламентує відносини між Україною та Європейським Союзом. І стаття 51 зазначеної угоди передбачає, що Україна має досягти приблизної відповідності свого законодавства праву Європейського Союзу у 16 пріоритетних сферах. Це такі сфери як: енергетика, включаючи ядерну, це технічні правила і стандарти, це захист прав споживачів, це охорона довкілля, охорона здоров'я і так далі. Тобто на наш... до нашого комітету на сьогодні надсилаються всі без виключення проекти законодавчих актів, які надходять на розгляд Верховної Ради України. І наше завдання на сьогодні полягає в тому, щоб визначити які з них належать до пріоритетних сфер і якщо вони до них належать, необхідно перевірити їх наскільки вони суперечать або відповідають праву Європейського Союзу.

Звичайно, такий обсяг роботи є надзвичайно великим для нас і ми звертаємося за допомогою до департаменту адаптації Міністерства юстиції, однак все-

таки лівова частка цієї роботи лежить на нашому комітеті і тут існують певні проблеми. Але хочу сказати, що з початку VI скликання близько 900 висновків на відповідність права Європейського Союзу підготували саме експерти нашого секретаріату, вони надсилалися головним комітетам, іноді вони використовувалися головними комітетами, іноді ні, але така робота проводилася.

Щодо Комітету європейських справ сейму Латвії. Я хочу сказати, що він принципово відрізняється від Комітету з питань європейської інтеграції Верховної Ради України в першу чергу тим, що цей комітет був із самого початку, коли він був утворений в 1997 році до вступу Латвії в Європейський Союз. Він був політичним комітетом, до складу якого входили депутати різних політичних сил і ці депутати були одночасно членами інших комітетів, це сприяло поширенню ідеї європейської інтеграції якраз і серед інших депутатів сейму Латвії.

Найпершою функцією цього комітету з самого початку його існування було здійснення парламентського контролю за урядом у питаннях інтеграції до Європейського Союзу. Іншим важливим завданням була координація питань, пов'язаних з наближенням законодавства Латвії до законодавства ЄС. Я хочу сказати, що якраз питання адаптації законодавства в Латвії вирішувались в Бюро європейської інтеграції і це була урядова структура, яка підпорядковувалась прем'єр-міністру Латвії. Роль комітету ж полягала в тому, щоб координувати процес адаптації і відслідковувати, наскільки ефективно він здійснюється.

Крім того, комітет мав координувати навчальні програми Європейського Союзу, які пропонувалися для парламенту Латвії. До його завдань відносилися також підтримання зв'язків з Європейським пар-

ламентом. Він координував діяльність спільного латвійсько-євросоюзівського парламентського комітету. Це така була співпраця із комітетами у європейських справах всіх держав членів ЄС і парламентами держав кандидатів, яки в майбутньому потім стала Латвія.

Комітет був спостерігачем на переговорах, які велися щодо укладення спочатку Угоди про асоціацію, а потім – Угоди про членство в Європейському Союзі між Латвією і Європейським Союзом. Ну, координація процесу наближення законодавства теж, я вже сказала про це, знаходилась у віданні сейму Латвії, але цим займалося юридичне управління сейму. Тобто законопроекти і проекти законів і уже чинні закони, які перевірялися у Бюро європейської інтеграції в урядовому, надсилалися до парламенту Латвії і перевірялися ще раз юридичним управлінням парламенту.

І ще один дуже важливий і цікавий для нас досвід – це був інформаційний центр Європейського Союзу, який був утворений при Сеймі Латвійської Республіки. Він також був заснований восени 1997 року під патронатом Комітету з європейських справ. І головною метою цього центру було забезпечення доступу як депутатів, так і апарату до об'єктивної, вичерпної інформації про Європейський Союз та процес інтеграції Латвії до ЄС.

Для постійного утримання важливої інформації було прийнято рішення видавати спеціалізований тижневий бюлетень з питань ЄС. Першими читачами, він називався, там, «Єврозона», а першими читачами цього бюлетеню були 100 депутатів сейму, а також апарат Латвійського парламенту. Цей бюлетень здебільшого акцентував увагу на латвійських інтеграційних процесах і подіях, пов'язаних із розширенням ЄС. Окрема секція в цьому бюлетені була присвячена висвітленню діяльності Комітету у європейських справах сейму.

Центр також надавав щоденну допомогу членам парламенту та апарату в отриманні спеціальних матеріалів і документів, в тому числі первинне, вторинне законодавство ЄС і рішення там, які прийняті були останнім часом європейським парламентом все це можна було прочитати у цьому виданні.

У 1999 році, це вже за сприянням ФАРЕ, який теж працював в Латвії була розроблена редакційна стратегія для цього бюлетеня. Він виходив там кольоровим друком і розширилось коло його читачів. Він вийшов за межі парламенту. З ним могли ознайомитися громадяни Латвії.

Приблизно десь 2002 року опитування населення Латвії однак показало невтішні результати, оскільки більшість людей в сільській місцевості ви явилось, що вони були в євро скептиками і їх не цікавив вступ Латвії в Європейський Союз. І основним аргументом, який відмічався кореспондентами найчастіше була якраз ця відсутність інформації. І таким чином виникла ідея винесення цього європейського інформаційного центру за межі парламенту. Він став в приміщенні парламенту з виходом, зробили вихід на вулицю і до цього, до приміщення цього центру змогли прийти всі бажачи люди, які приїздили з сільської місцевості і так далі. Тобто ця інформаційна роз'яснювальна робота серед населення Латвії сприяла дуже, була дуже вагомим внеском у те,

що Латвія згодом стала членом Європейського Союзу. Тобто це дуже коротко те, що я хотіла сказати найбільш те, що нам, нас вразило і запам'яталося.

І позитивний досвід латвійський полягає в тому, що, по-перше, там існувала політична воля. Тобто всі політичні сили об'єдналися навколо ідеї вступу Латвії в Європейський Союз.

Потім існувало ще, що дуже важливо, розуміння якраз оцієї важливості цієї інформаційно-роз'яснювальної роботи, яка теж є дуже важливою от, якщо ми говоримо про те, що ми плануємо колись стати членами Європейського Союзу.

Щоб я хотіла ще сказати. По-перше, ми вдячні також Програмі сприяння парламенту за можливість побачити, як працюють парламенти інших країн. І візит до Латвії якраз крім того, що він сприяв налагодженню активних зв'язків нашого комітету з латвійським Комітетом у європейських справах, ми отримали досвід щодо того, як необхідно організувати адаптацію законодавства, які основні принципи організації діяльності взагалі таких комітетів як Комітет із європейських справ. Із результатами візиту ми ознайомили членів нашого комітету, зокрема вважаємо, що такий досвід дозволяє зрозуміти, які необхідні кроки ми маємо здійснювати і в подальшому для того, щоб згодом ідея європейської інтеграції все-таки була втілена в життя.

Дякую.

Олена ЛУКАНЮК,

головний консультант секретаріату Комітету у закордонних справах.

Я б хотіла зупинитися на тих пунктах, які, на мій погляд, можуть бути використані в оптимізації роботи Апарату Верхо-

вної Ради України. Конституційний склад Сейму Латвійської Республіки складає 100 депутатів. Право законодавчої ініціативи належить щонайменше, п'ятьом депутатам. Тобто один депутат законопроект подати не може. Таким чином це, звичайно, відсіює деякі законодавчі ініціативи окремих депутатів.

Другий пункт – це наявність в Правилах процедури Сейму так званого нульового читання. В структурі апарату Сейму існує, зразу хочу наголосити, лише юридичне управління. Аналогу нашого Головного науково-експертного управління немає. Тому юридичне управління супроводжує законопроект на всіх стадіях його проходження в парламенті.

Після внесення суб'єктами законодавчої ініціативи (5 депутатами, або президентом, або урядом) законопроекту до Сейму, юридичне управління готує перелік законодавчих ініціатив, які, на погляд управління, не є суспільно важливими. І цей перелік направляється на пленарне засідання Сейму і голосується списком. Чи далі давати хід цим законопроєктам, чи ні. Таким чином, за словами співробітників апарату, відсіюється до 30 відсотків законодавчих ініціатив до першого читання.

Звичайно, після цього законопроект направляється в комітет. І як знають всі колеги, основна робота комітетів полягає

у підготовці законопроекту між першим та другим читанням.

В Сеймі Литовської Республіки співробітники юридичного управління беруть участь у засіданні комітетів, всіх комітетів. Причому, вони роблять це активно, роблять зауваження. І як правило, ці зауваження беруться до уваги депутатами Сейму. Ми запитували: «Як вам вдалося спонукати депутатів дослухатися до зауважень як співробітників секретаріатів комітетів так і юридичного управління?» Відповідь криється, як завжди, в Правилах процедури. Відповідно до Правил процедури, як зазначала Тамара Олександрівна, депутат одночасно є членом декількох парламентських комітетів. Звичайно, при такому навантаженні фізично він або вона не має можливості ґрунтовно опрацювати всі законодавчі ініціативи і звертається по допомогу до співробітників, у тому числі секретаріатів комітетів, які готують висновки до законопроектів, як, власне, і ми робимо, але їх, як правило, можуть максимум прочитати, як ми знаємо. Так?

Що стосується безпосередньо діяльності секретаріату Комітету у закордонних справах Сейму. Він займається діяльністю, спорідненою із діяльністю секретаріату Комітету у закордонних справах Верховної Ради України, тобто це координація та моніторинг діяльності міжпарламентських організацій та депутатських груп дружби, підготовка експертних висновків до законопроектів про ратифікацію чи денонсацію міжнародних договорів, контроль за їхнім виконанням, організація слухань у комітетах, виїзних засідань, підготовка робочих матеріалів до засідань тощо.

Відповідний обмін досвідом допоміг мені оптимізувати роботу свою та дозволити використовувати набуті знання у підготовці висновків до законопроектів та аналітичних звітів.

Також хотіла б зазначити, що ми мали можливість зустрітися з Головою Комітету у закордонних справах паном Андрісом Брежвінсом і обговорити питання про існування такого Закону, як «Про основні засади зовнішньої політики». Відповідно до Конституції України цей закон передбачений, як один з обов'язкових, але допоки, попри значну кількість законопроектів з цього питання, він в Україні ще не ухвалений.

Так ось, на думку Голови Комітету у закордонних справах Сейму такий закон взагалі не є доцільним, оскільки питання зовнішньої політики є стратегічними та тактичними, але завжди секретними. Тобто держава не має ділитися своїми секретами і виносити їх на публіку. Було проведено також багато зустрічей, про які говорила Тамара Олександрівна, на яких ми разом були присутні. Я не буду на цьому зупинятися. Я б хотіла зазначити декілька висновків та пропозицій.

Думаю, що було б доцільним запровадження практики дзеркальних ознайомчих візитів, тобто не лише, щоб наші співробітники працювали в секретаріатах інших парламентів, але й ми запрошували до себе співробітників інших секретаріатів, оскільки за прикладом Сейму Латвії, в них була така практика, вони на декілька років запросили одного іноземного співробітника, який допомагав їм в роботі

Комітету з питань європейської інтеграції.

Очевидною також є необхідність двостороннього співробітництва на рівні членів парламентів, тобто депутатів, тому що я хочу повністю погодитися з колегою Наталією Михальчук, яка говорить про зовсім інший рівень, іншу якість демократичності у спілкуванні і в роботі між депутатами і співробітниками секретаріатів.

Також хотіла б її повністю підтримати в частині про нагальну необхідність системи електронного врядування і демократизації, яка також існує в Сеймі Латвійської Республіки. Єдине, що я можу доповнити, що там, дійсно, весь масив документів знаходиться, але існує декілька рівнів доступу. Тобто не всі співробітники мають однаковий доступ до всіх документів, тобто є, ну скажімо, напівзакриті документи.

І хочу погодитися, що перспективним видається відкриття в Верховній Раді України Інформаційного центру ЄС.

Дякую за увагу.

Досвід парламенту Естонії

Ігор КРАМАРЕНКО,

головний консультант секретаріату
Комітету з питань економічної політики

Шановний Сергію Володимирович,
шановний Юрій Васильович,
шановна пані Валентайн,
шановні колеги!

Я теж дуже дякую за можливість пройти стажування у парламенті Естонії. Це було корисно як для розвитку моїх професійних навичок економіста, так і набуття нових знань як співробітника Апарату Верховної Ради України.

Метою стажування було ознайомлення з позитивним досвідом функціонування Парламенту Естонської Республіки Рійгікогу для впровадження його у повсякденну практику роботи секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики та надання консультаційної допомоги з фахових питань народним депутатам України.

Питання, які вивчалися під час ознайомчої поїздки:

- соціально-економічна ситуація в Естонії;
- зовнішня політика Естонської Республіки;
- міжпарламентське співробітництво між Україною та Естонською Республікою;
- відносини України з Республікою Естонія;
- стан торговельно-економічного співробітництва між Україною та Естонською Республікою;
- практична робота секретаріатів постійних комісій економічної політики, фінансів та апарату Рійгікогу щодо відпрацювання законодавчих ініціатив;
- досвід роботи щодо створення законодавчих передумов для сприятливого інвестиційного клімату;
- податкова система, принципи та процедура формування бюджету;

- досвід роботи по подоланню економічної кризи;
- практика роботи “електронного уряду”.

З огляду на те, що до посадових обов’язків головного консультанта Комітету економічної політики також належить консультування депутатів з поточних питань економічної політики, я розширив завдання своєї поїздки. Окрім роботи апарату Рійгікогу також розглядалася соціально-економічна ситуація в Естонії, податкова система, принципи та процедури формування бюджету, досвід роботи по подоланню економічної кризи, практика роботи електронного уряду.

В 2008 році Комітет економічної політики Верховної Ради України приймав офіційну делегацію економічного комітету парламенту Естонії. І моя ознайомча поїздка слугувала ще й розширенню таких контактів. Тому глава економічного комітету особисту аудієнцію у формі ділового сніданку під час якого ми обговорювали питання принципів формування засад економічної політики, соціально-економічну ситуацію в Естонії, створення законодавчих передумов для сприятливого інвестиційного клімату, заходи по подоланню економічної кризи.

Також під час перебування парламенті Естонії в мене відбулись зустрічі:

- зустріч із завідувачем секретаріату постійної Комісії з питань економічної політики Liivia Soone. Практична робота секретаріату щодо відпрацювання законодавчих ініціатив;
- зустріч із завідувачем секретаріату постійної Комісії з питань фінансів Tiina Licht. Процедура і головні засади формування бюджету, практична робота секретаріату щодо відпрацювання законодавчих ініціатив;
- зустріч з радником постійної Комісії з питань фінансів Andres Ando.

Податкова система Естонської Республіки;

- зустріч з консультантом секретаріату постійної Комісії з питань економічної політики Margit Ubalent. Технічні питання забезпечення роботи Комісії;
- зустріч з відповідальним за відносини з Україною співробітником Управління Східної Європи Міністерства закордонних справ Естонської Республіки Андрієм Валентиновим. Зовнішня політика Естонської Республіки, практика роботи “електронного уряду”.
- зустріч із Заступником Посла України в Естонській Республіці Решетняком Володимиром Миколайовичем. Міжпарламентське співробітництво між Україною та Естонською Республікою, двосторонні відносини України з Республікою Естонія, стан торговельно-економічного співробітництва.

Коротко про Естонську Республіку: форма правління – парламентська республіка і тому треба кілька слів сказати про відмінності. Тому що парламентська республіка дещо відрізняється від структурування парламенту нашого. Виборча система – пропорційна, парламент – однопалатний. Населення один і три десяті мільйони. ВВП 22 тисячі 730 доларів на душу населення, це 37-ме місце у світі. Я для співставлення таким маленьким шрифтом дав Україну, в нас поки що 6,4 тисячі на душу населення – це 109-те місце у світі. Тому ще раз підкреслюю, така ознайомча поїздка була дуже корисною. До речі, Естонія вважається прибалтійським тигром і серед усіх трьох республік: Латвії, Литви, вона лідирує і показником є ще й те, що з 1 січня 2010 року вони входять вже в зону євро, починається обіг євро на території Естонської Республіки.

Кілька слів про структуру парламенту, її відмінність від українського. Кількість – 101 депутат. Основні функції Рійгікогу приблизно ті ж самі, що і в українському парламенті. Навіть не приблизно, а абсолютно такі ж: представницька, законотворча робота, призначення на вищі державні посади і таке інше.

Відмінність у тому, що оскільки це парламентська республіка, то голову уряду призначає Президент. Але це якоюсь мірою формальність, тому що за сталою практикою він призначає голову уряду з числа лідера коаліції.

Структура органів Рійгікогу. Парламентська асамблея. Те, що у нас називається пленарним засіданням. Правління Рійгікогу, комітети, фракції, делегації, інші об'єднання.

Комісії. Тут певні відмінності. Є постійні комісії, спеціальні, та слідчі. А також комісії з так званих важливих питань. Постійні комісії мають право законодавчої ініціативи на відміну від українського парламенту. Інші функції приблизно ті ж самі.

На слайді наведено перелік постійних комісій. Ми бачимо, що певні напрямки сконцентровані в меншій кількості комісій. Постійних комісій всього 11. Хоча перелік напрямків приблизно то й же самий, що й у Верховній Раді України.

Рійгікогу формує спеціальні комісії для виконання функцій, що впливають із

закону або міжнародних угод. В Естонії їх більше. У нас тільки одна – з питань приватизації, у них три спеціальні комісії:

- Спеціальна комісія з виконання Закону про боротьбу з корупцією;
- Спеціальна комісія з нагляду за силовими структурами;
- Спеціальна комісія з контролю за державним бюджетом.

Слідчі комісії формуються аналогічно як у Верховній Раді України. А ось така для нас новація, як комісії з певних важливих питань. Рійгікогу може формувати комісії з метою вивчення особливо важливих проблем.

На слайді наведено перелік фракцій, вони теж мають право законодавчої ініціативи. До речі, у березні 2011 року наступні вибори і прем'єр-міністр від фракції «Партія реформ» зараз працює на те, щоб всі перетворення говорили самі за себе, за діяльність цієї партії і, безумовно, працює зараз, щоб перемогти на цих виборах шляхом безперечних досягнень.

Парламентські делегації, тут я не буду їх перелічувати, така із специфічних для Естонії, це делегація міжпарламентської Асамблеї Республіки Естонії, Латвії та Литовської Республіки. Таким чином, країни Балтії намагаються відпрацьовувати свою політику і вже з нею, так би мовити, входили до спілкування з Європейським Союзом.

Асоціації та групи, їх взагалі безліч. Це теж є відмінністю естонського парламенту. Я на сайті налічив більше ста.

Безумовно, на першому місці я поставив групу по зв'язках з Україною. Група підтримки локальних ініціатив і абсолютно такі питання які для нас здавалися б дріб'язковими. Створюються такі асоціації, в яких контактують депутати за інтересами і я ще раз підкреслюю, більше 100 таких груп.

Права членів парламенту. Практично вони теж ідентичні до прав депутатів

Верховної Ради. Думаю, що будь-яких країн. Ініціювати законодавчі акти, внести пропозиції і таке інше. Дві сесії абсолютно синхронно з Верховною Радою України, весіння і осіння, регулярні засідання, що проводяться з понеділка по п'ятницю формують пленарний тиждень, три пленарні тижні формують робочі цикли Рійгікогу.

Тут я спеціально навів типовий розклад на сесійний тиждень і мені хтілося б підкреслити правоту пані Бурячок, яка щойно наголошувала на значенні свого комітету у Верховній Раді України. Ми можемо бачити, що в Естонському парламенті робота в комісії по справах Європейського Союзу, спеціально проводиться поза розкладом будь-яких заходів парламенту, щоб не тільки так би мовити штатні депутати, а й будь-які депутати змогли обов'язково прийняти участь у роботі цієї комісії.

І ще така цікавинка, не знаю, чи зможе наш парламент її перейняти. Пленарне засідання Рійгікогу проводиться зазвичай до повного опрацювання всіх питань порядку денного. Ось така маленька країна, а для нас це трошки дискусійне питання.

Канцелярія Рійгікогу. Її обов'язок полягає у створенні відповідних умов для виконання конституційних функцій.

Департаменти з виконання головних функцій:

- Юридичний Департамент;
- Департамент економіко - соціальної інформації;
- Виборчий Департамент.

Як бачимо, структурно подібно нашому Апарату. Потужний юридичний департамент. До речі, саме те, на що звертала увагу шановна пані Валентайн, відносно можливості такої анонімної консультації депутатів. Ось цей департамент проводить, у тому числі, саме оці речі.

Специфіка роботи комітетів. Типо-

вий комітет складається, а я був в самих потужних із них, це Комітет економічний і Комітет фінансовий, з 11 депутатів. Типова кількість. Три радники. Повноваження, як у нашого головного консультанта. Та один консультант – суто технічний працівник. До речі, стосовно чисельного складу, якщо взяти пропорцію 4,5 (наш парламент більше, ніж парламент Естонії), то ми приблизно вийдемо на чисельність секретаріатів в Верховній Раді України.

Але, що я хочу підкреслити. Питома вага в законотворчій діяльності і в законотворчій роботі в комітеті, щонайменше на 98 відсотків – це депутати. Щоб я, так би мовити, не запозичував, що апарату комітету відводиться суто технічна роль. А саме, консультування тільки на предмет відповідності тієї чи іншої ініціативи Конституції і законам.

З іншого боку, депутат відпрацьовує законотворчі ініціативи і для цього передбачається в нього штат радників. Але з огляду на кризу зараз депутати естонського парламенту відмовились від фінансування радників. І це буквально видно. Я побував на засіданнях обох комітетів і бачив цю активність і сумлінну працю депутатів.

Ще така річ, яку б я запозичив у роботі комітетів. В них є така форма роботи як слухання. Комітет запрошує ті чи інші групи з інтересів і заслуховує їх на комітеті. В нас воно теж є. Це називається комітетські слухання. Але в нас вона більш формалізована і більш заорганізована. Там достатньо прийняти рішення. Післязавтра вже прийшли ці люди і вони обговорюють в комітеті. Хочу сказати, що така робота в них більше наближена до людей.

Існує департамент економіко-соціальної інформації. Теж саме, що згадували сьогодні, шановні доповідачі. В них ця функція є, прогнозу й аналізу прийняття законодавчих актів.

Така цікавинка, як виборчий департамент. В них інтегровано функції ЦВК в парламент, просто я констатую. Мені тут важко щось коментувати. Це їхня Конституція. Ну і як в кожному парламенті є департаменти технічного забезпечення, які виконують певні функції.

Якщо дозволите, я зроблю кілька висновків, які стосуються не тільки суто апаратних речей.

Перше. Співпраця з нашою державою знаходиться серед основних пріоритетних напрямків зовнішньої політики Естонської Республіки. Україну та Естонію зближують схожі погляди на актуальні питання європейської та світової безпеки. До речі, голова комітету економіки, він влаштував для мене зустріч в Міністерстві закордонних справ, де обговорювались теж ці шляхи по активізації відносин України. І саме, по поглибленню економічної співпраці.

До речі, така інформація. Свого часу, кілька років тому Естонія запропонувала технічну допомогу Україні і Грузії у втіленні реформ. Україна якось так, ну, промовчала. А Грузія цю допомогу використовує по повній програмі. Навіть ось у МЗС Естонії наводять такі приклади, що коли щось там для Саакашвілі не зрозуміло, то він питає у своїх радників, а як це роблять естонці? І така ще річ. Кілька тижнів тому була інвестиційна конференція Банку Гру-

зії, де у грузинського віце-прем'єра українська сторона запитала, а чи є в Грузії, в грузинському уряді структура, яка відповідає за роботу з іноземним інвестором? Яка візьме його за руку, кудись веде реєструє, всіяко сприяє і таке інше. Ну, спочатку людина подумала, що вона не зрозуміла російську мову і їй переклали грузинською. Відповідь була така після паузи, що взагалі у Грузії інвестор, він не контактує з урядом на стадії входження у бізнес. Я до чого це веду. Наш віце-прем'єр Тігіпко, він чомусь їде запозичувати досвід у формуванні податкової системи до Грузії, а Грузія запозичила в Естонії. Ну і тут я залишаю три крапки.

Друге. Естонія послідовно підтримує політику Європейської інтеграції України, виступає за розширення співробітництва нашої держави з Євросоюзом.

Третє. Естонія залишається надійним зовнішньоекономічним партнером України, не зважаючи на обмеженість внутрішнього ринку, складну економічну ситуацію та агресивну бізнесову політику суб'єктів господарювання країн ЄС.

Тепер, що стосується якихось апаратних речей. Я вже згадував, що мені дуже було цікаво вивчити досвід роботи так званого «Електронного уряду». Про що йдеться? Ну це не те, що там комп'ютер стоїть у кожного на столі, це взагалі не обговорюється. А у кожної особи, яка тільки забажає, і не тільки у посадової, а яка тільки забажає, є такий чіп, електронний ключ. Він входить до цієї мережі і як образно мені сказав співробітник МЗС так от поплескавши по цьому монітору, він каже: «ну йому ж хабара не даш». Зареєструвати підприємство в Естонії реально за 30 хвилин. Рекорд був 2 хвилин 6 секунд. Я до чого веду. Це такий яскравий приклад роботи Комітету економічної політики в Естонії, але абсолютно все просякнуто оцією ідеєю комп'ютеризації. Це вже вихо-

дять за рамки побажань не тільки апарату, а можливо навіть і самого парламенту України. Але потрібно прийняти політичне рішення, якщо ми хочемо грати відкрито, якщо ти заходиш до магазину і якщо ти хочеш в Естонії викликати здивування, то достаєш оці паперові крони, а взагалі всі розраховуються пластиковими картками. Звідси відхід від обігових коштів, контроль податків через усі банкові операції.

Ще така, можливо, зовсім маленька деталь роботи апаратів. Вже суто така, технічна. Окрім порівняльних таблиць до законопроектів окремо вони роблять, досить велике за обсягом пояснення, чому рекомендовано відхилити чи врахувати дану поправку. Це, можливо, кілька сторінок. І вона додається разом із таблицею. Це така, суто технічна деталь.

Ну і наостанок щодо роботи апаратів. В тій країні з корупцією не борються. А апарат, відслідковує всі моменти, де могла би бути корупція і дає пропозиції по уникненню цих речей на законодавчому рівні. І це один із, так би мовити, показників для оцінки роботи апарату. Ну, а не кількість там листів чи таке інше.

Дякую за увагу.

Досвід парламенту Грузії

Катерина ВЕЗЕЛОВА-БОРИСОВА,
головний консультант секретаріату
Комітету у закордонних справах

Доброго дня, шановні учасники та учасниці!

Я дуже вдячна Програмі сприяння парламенту за те, що програма надала мені можливість пройти стажування у Грузії, яке дійсно для мене було дуже корисним. І про деякі аспекти, які я дізналася там, хочу розказати вам.

На жаль, я з моїми колегами не дискутувала про питання Грузії та Естонії, більш насущним було питання України та Грузії, функціонування їх апаратів. І те, що я хочу зазначити, по-перше, не дивлячись на те, що у Грузії п'ять мільйонів осіб проживає, у парламенті Грузії працює 700 апаратників, з яких 450 є державними службовцями. Для кого цікаво, 393 чоловіка і 567 жінок.

Скажу так, для того, щоб потрапити у парламент Грузії, це більш спрощена система ніж у нас. Наприклад, якщо у нас замовляють перепустку для іноземної особи за тиждень або мінімум за день, то там до парламенту можна потрапити безпосередньо зателефонувавши, і до вас спустяться і проведуть. Більш демократична система, я хотіла би відмітити.

Друге. Дуже скаржаться працівники апарату Грузії на те, що у них електронна система проходження до парламенту. Тобто о 9.00 всі працівники апарату з картками стоять у черзі, щоб потрапити до парламенту, бо у них є люфт тільки 15 хвилин зранку та 15 хвилин ввечері. Якщо не попадаєш у цю систему, ти не був на роботі і тобі не зарахували цей час.

Те, що я ще дізналася безпосередньо від працівників апарату, що вони дуже скаржаться на низьку заробітну плату. Це, дійсно, жахлива ситуація, яка склалася у Грузії. Так середньомісячна заробітна

плата апаратника складає 300 доларів. Для порівняння: зарплатня поліцейського, який працює, як у нашому ДАІ, складає 800 доларів.

Ще один аспект, це безпосередньо, як мої колеги вже говорили, це матеріально-технічна база сама парламенту Грузії. Не дивлячись на те, що відверто можна сказати, Грузія бідніша, ніж Україна, і набагато таки бідніша, ніж Україна, комп'ютери у апарата стоять дуже модернові, і в апараті парламенту використовують такі популярні системи, як: Skype та Tweeter. Тобто спілкування між працівниками апарату відбувається за рахунок цих систем. Я вже не говорю Інтернет і доступність всіх сайтів без заборон.

Особливістю парламенту апарату Грузії, те, про що мені довелося дізнатися під час зустрічі з організаційним департаментом, те, що вони започаткували систему «Персонал». В них нема такого, як у нас у відділі кадрів, коли ти заходиш, говориш номер свого посвідчення, тобі дають твою товстенну папку, і там ви можете побачити всю інформацію про себе. Вони все це перевели в електронну систему обліку. Це дуже зручно, тому що ви можете дізнатися інформацію про кожного, починаючи з дати народження, батьків, там минулого місця роботи і так далі, і тому подібне. Але сьогодні ведеться у парламенті дуже жвава дискусія, чи робити цю інформацію відкритою, чи ні. Деякі виступають проти цього відповідно, дехто за, але ще не зупинилися.

І під час моєї зустрічі з керівником Департаменту з організаційного забезпечення роботи апарату він запропонував свою допомогу нашому парламенту, якщо керівництво зацікавить, поділитися цією системою «Персонал», яку фінансувала одна з громадських організацій Сполучених Штатів Америки, започаткувати і в Україні. Мені її показували, але, ну, на жаль, не дали в роздрукованому вигляді,

бо вони вважають це дещо як би таємна інформація про кожного працівника. Але система дуже цікава.

Далі, про що я хочу зазначити. В нас, наприклад, якщо десь лунає дзвіночок о 13.00, всі спускаються на Садовій, 3 до залу обіду. Там же, у парламенті Грузії, коли лунає дзвіночок, всі теж спускаються, але щоб пограти у настільний теніс, чи пограти у доміно. В апараті парламенту Грузії приділяють увагу, дійсно, такому творчому відпочинку працівників. Ну, ще хочу зазначити, все ще це проходить у тютюновому диму.

Що безпосередньо, якщо убрати все це, що безпосередньо я для себе винесла під час ознайомлення з роботою Комітету у закордонних справах, Комітету з питань європейської інтеграції. В мене була зустріч з Комітетом з питань міжпарламентських зв'язків та протоколу.

Система нашого парламенту, система нашого апарату і система апарату Грузії – вона ідентична. Тому що, в принципі, ми всі є вихідцями з радянського минулого, і вся ця система бюрократична – вона як би одна і та ж. Але в нас більше тисячі працівників, в них – менше.

Комітет наш у закордонних справах і їх має тільки декілька відмінностей з приводу чисельності. І те, що працівники їхнього комітету не мають дипломатичного рангу, як це надається в нашому

комітеті, та в їх комітеті послі не проходять затвердження. Послі проходять затвердження безпосередньо в Комітеті з питань європейської інтеграції.

Ще дуже цікава новина, яку я дізналася про себе під час спілкування з Комітетом міжпарла-ментських зв'язків те, що в них нема такого поняття, як супроводження депутатів. Тобто коли в нас є делегація, є працівник Апарату, який закріплюється, в них працівник апарату їде, якщо це буде делегація більше десяти чоловік. Вони виходять з того, що депутати досить самостійні, перше. А друге – те, що марно тратити кошти на ці зайві відрядження та там непотрібну роботу.

І останнє, що я хотіла би сказати, це, як зазначали мої колеги, парламент Грузії для мене охарактеризувався, вибачайте, демократичним спілкування. Немає такої градації, як в нас між працівниками Апарату і депутатами. Ви як працівник апарату без якогось запису, без домовленості ви можете зайти до депутата вирішити з ним якусь питання. Якщо ви хочете зайти до віце-спікера, вам теж не треба там дзвонити, телефонувати, писати. Якщо ви хочете зустрітися зі спікером – теж. Це дуже приємно, тому що я вважаю, що от це поєднання, воно позитивно впливає на роботу апарату і депутатського корпусу. Під час моєї зустрічі, яка відбулася з пані Росудан, вона є віце-спікером парламенту Грузії, в нас була можливість ще обговорити деякі аспекти з гендерних перетворень в Україні і в Грузії. На сьогоднішній день я готую безпосередньо проект Міжпарламентської конференції між Україною та Грузією з гендерних питань.

І друге. Це те, про що я вже говорила з деяким з керівників Апарату, це кімната для годування, кімната для годування для матерів безпосередньо у парламенті. Так, пані Росудан у парламенті Грузії зробила так, що жінки, які мають дітей, можуть

без проблем проводити їх у парламент. Ви знаєте, що буває так, що там немає з ким залишити дитину. І якщо у нас ця система закрита, то там ви можете з собою взяти дитину, вона може там посидіти, погратися в дитячій кімнаті, нікому не заважати.

І ми з пані Росудан зійшлися на тому, що у них теж відкрито стоїть питання про кімнати для годування, для годуючих матерів. Ви знаєте, що працівникам Апарату це дещо складно робити, якщо молода жінка, вона повинна ходити, не повинна, вимушена ходити на роботу і годувати дитину. Для депутаток це дещо легше, бо в них є власні кабінети.

І це основні такі головні зауваження, що я отримала під час свого стажування. Хоч підтримати свою колегу з комітету з приводу того, що, дійсно, такі візити потрібні. І якщо вони стануть традицією, я думаю, що наш парламент він перейде на якусь нову ланку демократичних перетворень.

Дякую за увагу.

З досвіду парламенту Словаччини

ЮРІЙ СЛЮСАРЕНКО,

головний консультант секретаріату Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки

Добрий день, шановний головуючий, шановні колеги!

Перш за все я, звичайно, хотів би подякувати за надану Програмою сприяння парламенту можливість здійснити відповідний ознайомчий візит, який був, я вважаю, вкрай корисним безпосередньо і для Комітету, і для Апарату, і особливо для підприємств галузі, якими опікується Комітет з питань паливно-енергетичного

комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки.

Моя презентація побудована не тільки за результатами візиту і спілкування з працівниками і посадовцями апарату Національної ради, а із багатьма іншими посадовими особами різноманітних міністерств і відомств Словаччини і Міністерства економіки та Міністерства закордонних справ, та інших. З вашого дозволу я хотів би розділити свою презентацію на три головні частини. Перше, я дам мабуть коротку інформацію про Словаччину, Національну раду Словаччини, її головні повноваження. Друге, я буду намагатися вкласти в регламент та розповісти про комітети парламенту, про ті зустрічі, які я проводив в Парламенті. І третя, це мабуть найголовніша, це ті висновки і напрацювання, які були зроблені за результатами двосторонніх зустрічей і переговорів, і які вже впроваджуються на практиці. Вже є погоджені документи, які опрацьовуються на рівні господарюючих суб'єктів і на рівні профільних комітетів. Мабуть почну.

Республіка Словаччина – це єдина з усіх країн, з тих які тут були представлені, що не була членом СРСР і начебто вона для нас здається мабуть найбільш віддаленою в цьому сенсі. Про те це єдина країна з представлених, яка межує і має спільний кордон з Україною. Населення Словаччини десь близько 5,5 мільйонів осіб,

з них близько 50 тисяч українці, це тільки ті, що офіційно за переписом. Словаччина унітарна держава, в країні діє Конституція, прийнята 1 вересня 1992 року. В січні 1999 року до неї були внесені поправки, відповідно до яких Президент тепер обирається шляхом прямих і загальних виборів, а не парламентом, як це було раніше. Законодавча влада належить однопалатному парламенту Національній раді, яка складається із 150 депутатів, які обираються терміном на чотири роки. В свою чергу в Парламенті існує 19 парламентських комітетів. Мабуть, коротко дам ще інформацію, що Національна рада здатна ухвалювати рішення, якщо присутні більше половини всіх її депутатів. За загальним правилом для ухвалення рішення Національної ради необхідна згода більше половини присутніх. Для прийняття Конституції або конституційного закону, внесення змін у Конституцію або конституційний закон, оголошення війни, необхідна згода не менше трьох-п'ятих депутатів. Закон, який прийнятий Парламентом підписують і Голова Національної ради, а також і Президент Республіки і Голова Уряду.

Окрім законодавчих повноважень, Парламент схвалює конституційним законом договір про вступ Словацької Республіки до державного союзу з іншими державами і про розірвання такого договору, призначає референдум, виражає згоду з міжнародними політичними договорами, міжнародними економічними договорами загального характеру, а також міжнародними договорами для здійснення яких необхідно ухвалення закону до їх ратифікації, створює міністерства і інші органи державного управління шляхом ухвалення закону. Обговорює програму Уряду, контролює діяльність Уряду, обговорює питання про довіру Уряду або його членам. Затверджує державний бюджет і контролює його виконання, обговорює

основні питання внутрішньої, міжнародної, економічної та соціальної політики, обирає суддів, голову і заступників голови Верховного Суду, голову і заступника голови верховного контрольного управління Словацької Республіки.

Суддів обирає Національна рада за пропозицією уряду строком на чотири роки. А після закінчення цього терміну довічно. Голову і заступників голови Верховного Суду, суддів Верховного Суду Парламент обирає строком на 5 років. При чому не більше ніж на два терміни підряд.

Останнє, напевно, що тут варто зазначити - це пропозицію про недовіру Уряду або його членам Національна рада обговорює у випадку, якщо вона внесена не менше ніж одною-п'ятою його депутатів. Для висловлення такої недовіри необхідна згода більшої половини всіх його депутатів.

Питаннями паливно-енергетичного комплексу в Національній раді, головним чином, опікується Комітет з питань економіки будівництва і транспорту. Але, відверто кажучи, на моїх численних зустрічах, наприклад, з головою парламентського інституту паном Любомиром Файтехом із керівництвом, навіть, як це не дивно парламентської бібліотеки, парламентського архіву, усюди питання мені задавали стосовно енергетичної безпеки, співпраці енергетиків, унеможливлення газових криз, які були в січні 2009 року і дійсно я розумів, що цей візит був вкрай актуальним.

І під час багатьох двосторонніх зустрічей, особливо з секретарем Комітету з питань економіки і будівництва, з представниками Комітету з європейських відносин, з директором Департаменту з європейських відносин, представниками Юридичного департаменту Національної ради. А особливо з представниками Словацького інноваційного та енергетичного агентства, з представниками Департаменту міжнародних зв'язків в енергетичному секторі міністерства економіки та будівництва Словаччини. З директором третього територіального Департаменту та радником зі східного партнерства державного секретаря у Міністерстві закордонних справ Словаччини та з представниками багатьох-багатьох інших, дійсно вагомих і впливових структур, які для економіки і для енергетичної безпеки Словаччини були вироблені певні напрацювання, які можуть бути застосовані для покращення двостороннього співробітництва між країнами і не тільки в енергетичній галузі.

Оскільки Словаччина має неоціненний досвід, який був напрацьований і законодавцями, і юристами словацькими під час гармонізації законодавства з нормами ЄС, вивчення і імплементація вимог, які існують для членів ЄС і регулюють відносини, особливо в царині енергозбереження, і ми до цього зараз йдемо, є вкрай актуальним і необхідним. Тому, якщо окреслювати такі головні аспекти, то можна сказати, що є стратегічні основи співпраці між країнами.

І тут потрібно зазначити, що Україна і Словаччина, це головні країни - транзитери російського природного газу для споживачів, європейських споживачів, десь близько 80 відсотків російського експорту іде через Україну і Словаччину. Тому, якщо з цього і випливають головні спільні стратегічні інтереси, на благо яких повинні працювати і парламенти, і профільні

комітети, і всі інші зацікавлені органи як державної влади, так і недержавні інституції, які зацікавлені в добробуті і розбудові обох країн.

Якщо обидві країни хочуть зберегти свою стратегічну транзитну позицію, вони повинні виробити інші підходи і лобювати ці підходи в Європі. Як я вже сказав, нашим країнам, і тут профільні комітети, і парламенти повинні, скажімо так, відігравати значну роль. Необхідно підштовхнути обговорення і розуміння тої енергетичної безпеки, і розглядати її в контексті стратегічних рамок, заснованих на трьох стрижневих принципах: безпека для виробника, безпека для споживача, і безпека для транзитних країн, що є в принципі новим аспектом і ніколи це не розглядалося десь в контексті Європейського Союзу.

Для розвитку ефективного міжнародного співробітництва необхідно подолати цей концепт енергетичної безпеки споживача, який потребує довгострокову безпеку ринку і транзитних країн, які повинні мати чіткі та довгострокові перспективи для транзитних послуг. І це, мабуть, не тільки наш Комітет, і не тільки Верховна Рада і Апарат Верховної Ради, тут, мабуть, всі комітети, особливо з питань Європейської інтеграції повинні десь докласти зусиль, щоб змінився цей європейський вектор з тем енергетичної безпеки у вище наведеному контексті. І вже конкретно стосовно якихось конкретних напрацювань, особливо тут вони є стосовно того ж природного газу, вони є вкрай актуальними, особливо після вчорашньої зустрічі Президента України в Брюсселі. Ми якраз і напрацьовували певні розробки десь в цьому ключі, де дуже багато наших пропозицій. Ми ініціювали обговорення питання співробітництва у сфері безпеки постачання газу з Росії до Словаччини через територію України на основі досвіду, отриманого під час газової кризи в 2009

році та участі представників профільних міністерств і компанії “Нафтогаз” і СПП. Вже ці зустрічі почалися, поки що тільки в документальному обігу. Ми будемо намагатися усіма силами або в Комітеті, або може десь під егідою інших центральних органів виконавчої влади України організувати ці зустрічі. І ці зустрічі повинні вирішити принаймні такі ключові питання і внести такі меседжи.

Перше. Домовитися про двосторонній механізм своєчасного попередження в разі виникнення надзвичайних ситуацій. Ну, тут є ще такі технічні аспекти, які, мабуть, не варто десь виносити на широкий загаль, такі як вивчення технічних параметрів в постачанні природного газу у випадку виникнення форс-мажорних обставин з наших газових сховищ, які знаходяться на території Західної України.

І саме головне, це ще раз підкреслюється, – це дуже зараз перекликається з вчорашньою зустріччю в Брюсселі, це вивчити можливість надання технічної допомоги з боку Словаччини, словацьких підприємств в модернізації газотранспортної системи на основі меморандуму про модернізацію газотранспортну (ГТС) України і ЄС від 23 березня 2009 року.

Також тут потрібно обговорити інвестиційні можливості словацьких суб'єктів в секторі дистрибуції газу. Звичайно ми повинні розуміти, що всі ці аспекти ні Парламент, ні Комітет, ні Міністерство не

можуть робити без якоїсь глобальної узагальнюючої позиції, яка повинна, в першу чергу, досягатися трішки і на політичному рівні, повинні отримати цю підтримку не тільки з боку країн ЄС, а звичайно і з боку Росії, і Білорусії, яка, в принципі, теж, скажімо так, зацікавлена в збереженні того ж самого транзиту.

Теж саме, в принципі, не буду перераховувати, ми опрацьовували і по нафті, і зараз ми вже дали інформацію і їхній «Транспетрол» і нашій «Укртранснафті», у нас в Комітеті ми вже збирали і представників нашої нафтової галузі для того, щоб все-таки нафтопровід Одеса-Броди запрацював на 100 відсотків в аверсному напрямку і є чотири можливих маршрути, ми їх прораховували там по потужності, по цінам, в Комітеті у нас ці розрахунки є для транспортування каспійської нафти. Тому, щоб обидві країни координували процедури взаємного розвитку основних ініціатив в рамках східного партнерства ЄС під назвою «Південний енергетичний коридор». Щоб отримати якусь допомогу від ЄС для реалізації маршруту нафтопроводу Одеса-Україна-Словаччина. Тому що ці, в принципі, переробники беруть цю нафту, яка є в Словаччині, Чехії і їм це потрібно.

Ну і тут вже не буду забирати багато часу. Я ще скажу останнє те, що у нас, дійсно, такі напрацювання зараз ідуть і те, що Словаччина дійсно має неоцінений досвід, продиктований не в останню чергу загальним вимогам ЄС, в царині політики регулювання енергоефективності та енергозбереження і відновлюваних джерел енергії, є важливим для нас.

Ми відпрацьовували проблеми, над якими будемо працювати. І ми зараз із Комітетом економіки і будівництва Національної ради Словаччини вже обмінялися засадничими документами, на підставі яких ми це будемо робити.

Але, в принципі, є дві такі тези, які ще

хотів би я наостанок озвучити, з вашого дозволу, що потрібно опрацьовувати спільно двохсторонні проекти в царині підвищення енергоефективності та використання альтернативних джерел енергії за участі Словацької інноваційної та енергетичної агенції, яка, в принципі, в Європі вважається, скажімо так, одним із взірців запровадження та здійснення втілення на практиці останніх напрацювань у галузі енергоефективності, і була програма дій уряду Словацької Республіки щодо підвищення енергоефективності на 8-10 років на основі зобов'язань у рамках ЄС. Тобто багато з цієї програми, ми зараз її отримали, може бути запозичене і імплементоване в Україні.

Також я вже не буду казати тут останнє про залучення Міністерства економіки та Словацької торгово-промислової палати, те що ми теж зараз з ними ведемо переписку, яка стосується тут реконструкції, можливо, мереж міського опалення та постачання гарячої, холодної води, це дійсно ті проекти, які вже зараз у нас розвиваються і вони будуть відпрацьовані.

Але десь підсумовуючи, я би хотів зробити такий загальний висновок і погодитися, мабуть, з колегою, яка доповідала, якщо я не помиляюся, про парламент Латвії, що все-таки Апарат Верховної Ради, Верховна Рада України, може теж слугувати за взірець для багатьох парламентів і Східної і Західної Європи. Тому все-таки, якщо так брати, то ми повинні, запрошувати і фахівців звідти сюди у Верховну Раду. Тому, я так вважаю, що користь від цієї поїздки була неоціненна і такі візити потрібні. Але все-таки я би зазначив, що їх спрямованість повинна бути, можливо, більш вузько професійно спрямована. Оце мій такий висновок.

Дякую за увагу.

СЛОВО НА ЗАВЕРШЕННЯ

Сергій САС,

перший заступник голови Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України

Шановні друзі!

Мабуть, настав час коли треба підвести підсумки нашого семінару. І я сподіваюсь, що ми певною мірою вичерпали тему, а не терпіння учасників, які тут ще залишилися.

Що хотілося б у цьому контексті сказати? Надзвичайно багато було піднято сьогодні проблем, я от для себе намагався якимось чином систематизувати ці всі моменти, на які тут наголошували і доповідачі, і ті, хто у виступах брав слово. Ось один із таких небагатьох, я на вичерпний перелік не претендую, але хотів би все-таки звернути увагу і абсолютно підтримую Аллу Іванівну стосовно того, що Комітет з питань Регламенту якраз повинен стати тим містком. Не тільки виконувати функцію, яка передбачена сьогодні Регламентом Верховної Ради України, Конституцією України, стосовно контролю за роботою Апарату Верховної Ради України, а якраз тим містком, який повинен

з'єднувати, якимось чином поєднувати інтереси депутатського корпусу і апарату, тому що існувати окремо одне без одного, практично як ми з'ясували в дискусії, є неможливим.

Тому в нашому комітеті завжди до власного секретаріату депутати відносилися з повагою, можливо я почув тут інші думки, але в нас завжди існує дискусія, завжди є певне розуміння в роботі. І я думаю, що такий досвід треба передавати і до інших комітетів, де є, ну, якісь не зовсім нормальні стосунки, на мій погляд, які складаються між секретаріатами і депутатським корпусом. Все-таки варто наголосити, зробити акцент, і я про це говорив і деякі інші виступаючі, на планування законотворчої роботи, тому що це є відправною точкою ефективної роботи парламенту.

Маємо досвід 1999 року, і треба цим шляхом іти. Тому що те, що відбувається у законодавців, це взагалі жах, з якого просто важко вийти, на мій погляд, і не тільки в контексті правотворення, якщо мову вести про ту площину право-застосування – це взагалі жахливі речі.

Тому далі – оптимізація структури Апарату. Кадрове забезпечення Апарату Верховної Ради України, про це вже говорилося. Ну треба, мабуть, якимось чином нам спільно відійти від того «позвоночного» принципу прийняття на роботу в Апарат, який у нас на сьогоднішній день іще присутній. А все-таки треба проводити певні конкурси, відбирати кращих спеціалістів, навчати цих людей.

Я абсолютно завжди виношував і виношую ідею стосовно того, що треба зробити все для того, щоб закріпити Апарат у Верховній Раді України.

Я от у Верховній Раді України вже не перший рік як спостерігаю, що Верховна Рада України готує прекрасних спеціалістів, але готує їх для когось іншого. Всі трішки тут потренувалися, набралися досвіду і в значній мірі люди переходять в інші інституції, в інші гілки влади, де можливо їм краще, ну людина повинна собі забезпечити там бути, де їй краще. Але єдиним способом, єдиним напрямком, який можливий в цій ситуації, як я для себе зробив висновок – це не тільки зробити комфортні умови для роботи працівників Апарату, а ще й зацікавити їх. По меншій мірі це можливо вдасться зробити матеріально, тому що всі працівники Апарату - державні службовці, або значна частина їх, і вони отримують ту заробітну плату, яка повинна отримуватись в рамках виконання тих чи інших функцій державної служби, але все-таки домогтися, щоб ті надбавки, які вони можуть отримувати відповідно до тих чи інших нормативних актів, вони отримували.

Ще одним важливим аспектом є, я вважаю, що з огляду на ті великі можливості Верховної Ради, забезпечують її роботу цілі підрозділи, цілі структури такі, як будівельний комбінат. Все-таки повернутися до тематики забезпечення житлом працівників апарату. Тому що, я вважаю, це єдиний інструмент, який дасть можливість дати мотивацію працівникам апарату працювати в апараті, маючи перспективу вирішення своїх житлових проблем.

Наступне. Підвищення ролі впливу секретаріатів комітетів Верховної Ради України у законотворчій, законопроектній роботі. Звичайно, цим шляхом треба йти, тому що саме у секретаріатах комітетів, в комітетах якраз відбувається вся кухня, яка називається законотворчою, законопроектною роботою. Тим більше, що Конституція України передбачає певні можливості для комітетів для здійснення

законопроектної роботи.

Я вже дотично говорив про оплату праці працівників Апарату. Тут треба всім разом і комітету нашому, і керівництву апарату попрацювати, щоб якимось чином оптимізувати якраз цю складову діяльності апарату. Необхідно нормативно врегулювати систему різноманітних положень, інструкцій, про це вже було сказано. Я думаю, що це абсолютно очевидні речі.

Я особливо хотів висловити подяку за повідомлення про досвід роботи інших парламентів. Ми із зацікавленістю, я так відчував і зацікавленість присутніх, вислухали от переможців конкурсу, які у нас відвідали інші країни, привезли неоціненний досвід. Він різноплановий. Можливо деякий не зовсім стосувався тематики нашого сьогоднішнього семінару, але досвід цікавий. Я думаю, що при можливості і в програмі сприяння треба продовжувати цю роботу для того, щоб цей досвід отримати.

Я думаю, що тут було висловлено ще дуже багато цікавого, і все робилось під стенограму. Я думаю ми систематизуємо, вивчимо оці всі пропозиції, які прозвучали.

Комітет поставився до підготовки та організації цього семінару неформально, от повірте, коли ми на протязі тривалого часу готували цей семінар. І тому з огляду на це не хотіли в ті чи інші періоди парламентського міжсезоння проводити його формально, для галочки. Все-таки є нагальна необхідність сьогодні провести цей семінар, щоб він мав певний результат і певне продовження.

На сьогодні вже 10 років постанова про структуру апарату у нас є чинна. Я абсолютно переконаний, що вже настав

час робити якісь конкретні кроки в напрямку оптимізації роботи апарату, покращення законотворчої роботи. Тому що ті приклади, які наводилися у нас сьогодні, дають можливість задуматися над тим, як і що ми робимо.

Тому від всіх, хто тут зараз присутній, я думаю, ми звернемося ще до інших наших колег, які зацікавлені: просимо надсилати до 15 грудня свої пропозиції до Комітету з питань Регламенту, щоб ми могли якраз неформально підбити підсумки, а з певною перспективою на певні дії. І я вважаю, що сьогоднішній семінар - це перший крок, який ми повинні були зробити. Можливо, не все вдалося, можливо, «первий блин комом». Але, цю роботу потрібно було провести, і я сподіваюся на нашу плідну співпрацю у вирішенні тих питань, які ми поставили перед собою на майбутнє.

Дякую всім за увагу, за терпіння і сподіваюсь на співпрацю в майбутньому.

Дякую.

РЕКОМЕНДАЦІЇ СЕМІНАРУ

*Прийнято на засіданні Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України 16 лютого 2011 року
(протокол засідання Комітету № 66)*

РЕКОМЕНДАЦІЇ

за підсумками семінару «Шляхи вдосконалення роботи Апарату Верховної Ради України – пріоритетні кроки»

I. Відповідно до пункту 12 частини першої статті 78 Регламенту Верховної Ради України, звернути увагу Голови Верховної Ради України на необхідність розробки планів законопроектної роботи Верховної Ради України на відповідне скликання (з цією метою пропонується використати наукову базу Інституту законодавства Верховної Ради України), що значно покращить законотворчу і законодавчу роботу Верховної Ради України, її органів, парламентських служб, сприятиме формуванню системи права як головного інструменту у функціонуванні державного механізму.

Кожне скликання
Верховної Ради України

II. Апарату Верховної Ради України:

1. Підготувати нову редакцію Положення про Апарат Верховної Ради України відповідно частин першої, третьої статті 7 Регламенту Верховної Ради України, законів України «Про правовий режим майна, що забезпечує діяльність Верховної Ради України», «Про Державний бюджет України на 2011 рік», та привести у відповідність до чинного законодавства інші підзаконні нормативно-правові акти, якими у своїй діяльності керується Апарат Верховної Ради України.

Березень – квітень 2011 року

2. Переглянути питання оплати праці працівників Апарату Верховної Ради України на предмет можливості підвищення посадових окладів на 20% працівникам і спеціалістам, які проводять юридичну експертизу проектів нормативно-правових актів та їх ґрунтовне редакційне опрацювання, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 9 березня 2006 року № 268 (*працівники Головного науково-експертного управління, які здійснюють експертизу законопроектів до першого читання, працівники Головного юридичного управління, які здійснюють юридичну експертизу та редакційне опрацювання законопроектів до другого читання і прийнятого акта в цілому, працівники секретаріатів комітетів, які готують експертні висновки та юридичне і редакційне опрацювання законопроектів до першого, другого читання і підготовку на підпис, прийнятого в цілому відповідного акта, працівники сектору опрацювання і випуску законодавчих актів протокольного відділу та працівники сектору редагування законопроектів редакційного відділу Головного управління документального забезпечення*).

Березень – квітень 2011 року

3. Проаналізувати діяльність (роботу) структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України на предмет унеможливлення дублювання функцій окремими структурними підрозділами та вжити заходів щодо їх усунення.

Березень – червень 2011 року

4. Розглянути питання щодо приведення у відповідність до статті 25 Закону України «Про державну службу» та статті 55 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» назви посад і порядок призначення на посади осіб у Апараті Верховної Ради України та посадові інструкції працівників секретаріатів комітетів Верховної Ради України, а саме:

а) назви посад керівництва секретаріатів комітетів зазначити як «керівник секретаріату комітету», замінивши нині діючий термін «завідувач секретаріату комітету» у Положенні про секретаріат комітету Верховної Ради України, затвердженому Розпорядженням Голови Верховної Ради України від 22 лютого 2008 року № 305;

б) керівники секретаріату комітету та їх заступники призначаються на посади та звільняються з посад Головою Верховної Ради України за поданням комітету та за погодженням з Керівником Апарату Верховної Ради України, а керівники відділів та служб (у разі їх утворення), інші працівники секретаріату комітету призначаються на посади та звільняються з посад Керівником Апарату Верховної Ради України за поданням комітету.

Березень – квітень 2011 року

5. Визначити відповідальний структурний підрозділ Апарату Верховної Ради України за підготовку і проведення навчання працівників Апарату Верховної Ради України, проведення семінарів, «круглих столів», офіційних заходів Верховної Ради України, у тому числі за участі міжнародних організацій.

Березень – квітень 2011 року

6. Внести пропозиції щодо оптимізації структурних підрозділів Управління справами Апарату Верховної Ради України

(штатну чисельність) та їх функції, а також утворених ним управлінь, служб тощо.

Березень – травень 2011 року

7. Внести пропозиції стосовно реалізації положень частини четвертої статті 54 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» та оптимізації кількісного складу підрозділів Апарату Верховної Ради України, секретаріатів комітетів, депутатських фракцій і виконуваних ними функцій.

Березень – червень 2011 року

8. Переглянути структуру Апарату Верховної Ради України, штатний розпис та назви структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України і внести пропозиції Комітету щодо змін до Постанови Верховної Ради України «Про структуру апарату Верховної Ради України» від 20 квітня 2000 року № 1678-III*.

Березень - червень 2011 року

9. Переглянути наявність одиниць комп'ютерної техніки на предмет їх зношеності і внести пропозиції щодо покращення технічного забезпечення законотворчого процесу Апарату Верховної Ради України новішою оргтехнікою, зокрема шляхом укомплектування робочих місць працівників Головного юридичного управління, Головного науково-експертного управління, секретаріатів комітетів Верховної Ради України, сектору реєстрації законопроектів Головного організаційного управління, протокольного відділу Управління діловодства та сектору комп'ютерної обробки документів Управління технічної роботи з документами Головного управління документального забезпечення тощо.

Березень - червень 2011 року

10. Регулярно надавати Погоджувальній раді депутатських фракцій (депутатських груп) довідки щодо результатів роботи комітетів Верховної Ради України.

Постійно

11. У межах підвищення кваліфікації працівників Апарату Верховної Ради України на базі Інституту законодавства Верховної Ради України запровадити курс «Організація роботи Верховної Ради України та законотворчого процесу».

Постійно

СПИСОК УЧАСНИКІВ СЕМІНАРУ

МАРТИНЮК Адам Іванович	Перший заступник Голови Верховної Ради України
САС Сергій Володимирович	Перший заступник голови Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України
<i>Апарат Верховної Ради України</i>	
ЯСЕНЧУК Юрій Васильович	Заступник Керівника Апарату Верховної Ради України
ЯЛОВИЙ Володимир Борисович	Заступник Керівника Апарату Верховної Ради України
КОВАЛЬЧУК Василь Васильович	Керівник Головного організаційного управління
МАЗУР Віктор Іванович	Перший заступник керівника Головного організаційного управління
СТЕПАШКІНА Оксана Анатоліївна	Прес-секретар Першого заступника Голови Верховної Ради України
СИДОРЕНКО Олексій Олексійович	Керівник Управління комп'ютеризованих систем
СУХОВЕРХОВА Галина Анатоліївна	Головний консультант відділу висвітлення діяльності Верховної Ради України Інформаційного управління
КРОТ Юрій Федорович	Головний консультант відділу аналізу та планування Інформаційного управління
РУЖИЦЬКА Наталія Олександрівна	Головний консультант відділу по зв'язках з депутатськими фракціями, групами, об'єднаннями Головного організаційного управління
МЕЛЬНИК Олена Володимирівна	Головний науковий консультант Головного науково-експертного управління
СНІГУР Ірина Йосипівна	Головний науковий консультант Головного науково-експертного управління
МИХАЛЬЧУК Наталія Володимирівна	Головний консультант Управління забезпечення міжпарламентських зв'язків

ТКАЧЕНКО Інтерн Головного науково-експертного управління
Костянтин Анатолійович

Комітет з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України

НЕХОЦА Завідувач секретаріату Комітету
Марія Василівна

ВАУЛІНА Головний консультант секретаріату Комітету
Ірина Іванівна

КАБАНЕЦЬ Головний консультант секретаріату Комітету
Лілія Вікторівна

МЕТЬ Головний консультант секретаріату Комітету
Тетяна Миколаївна

МЯКУШКО Головний консультант секретаріату Комітету
Ірина Леонідівна

ПОЛІЩУК Головний консультант секретаріату Комітету
Ірина Вікторівна

ПРИЛУЦЬКА Головний консультант секретаріату Комітету
Інна Володимирівна

СВЕРТОКА Головний консультант секретаріату Комітету
Григорій Михайлович

ФЕСАН Головний консультант секретаріату Комітету
Алла Василівна

АНДРІЙЧУК Старший консультант секретаріату Комітету
Тамара Григорівна

ПОПОВИЧ Старший консультант секретаріату Комітету
Тамара Вікторівна

**ЛІТУСОВА-
ПОНОМАРЕНКО** Консультант секретаріату Комітету
Олена Вікторівна

СЛІПЕЦЬ Інтерн секретаріату Комітету
Юлія Михайлівна

Комітет з питань аграрної політики та земельних відносин

СТАРИНЕЦЬ Завідувач секретаріату Комітету
Олександр Георгійович

Комітет з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією

СОРОЧИК Завідувач секретаріату Комітету
Юрій Юрійович

Комітет з питань бюджету

ВАТУЛЬОВ Завідувач секретаріату Комітету
Андрій Вікторович

ДЖИНДЖИРИСТА Заступник завідувача секретаріату Комітету
Леся Ярославівна

КНИШЕНКО Заступник завідувача секретаріату Комітету
Інна Федорівна

ФЕЩУК Заступник завідувача секретаріату Комітету
Світлана Леонідівна

Комітет з питань державного будівництва і місцевого самоврядування

МАЛЮГА Завідувач секретаріату Комітету
Анжела Володимирівна

ДАНИЛЮК Заступник завідувача секретаріату Комітету
Олег Анатолійович

ЖЕЛТОВА Заступник завідувача секретаріату Комітету
Ольга Миколаївна

Комітет з питань економічної політики

КРАМАРЕНКО Головний консультант секретаріату Комітету
Ігор Васильович

Комітет з питань європейської інтеграції

БУРЯЧОК Заступник завідувача секретаріату Комітету
Тамара Олександрівна

ПРОТАСОВА Старший консультант секретаріату Комітету
Людмила Валентинівна

***Комітет з питань законодавчого забезпечення
правоохоронної діяльності***

ВАСИЛЬКЕВИЧ Завідувач секретаріату Комітету
Ярослав Іванович

Комітет у закордонних справах

БОГДАНОВА Валерія Олегівна	Завідувач секретаріату Комітету
ВОЗНЮК Надія Іванівна	Консультант секретаріату Комітету
ЛУКАНЮК Олена Григорівна	Головний консультант секретаріату Комітету
ВЕЗЕЛЄВА-БОРИСОВА Катерина Олегівна	Головний консультант секретаріату Комітету

Комітет з питань культури і духовності

КОЛЕСНІЧЕНКО-БРАТУНЬ Наталія Ростиславівна	Завідувач секретаріату Комітету
БАБЕНКО Віталій Олексійович	Головний консультант секретаріату Комітету

Комітет з питань національної безпеки і оборони

ПОЛІЩУК Дмитро Степанович	Завідувач секретаріату Комітету
ТІЩЕНКО Олександр Васильович	Заступник завідувача секретаріату Комітету
ЛАГОДІНА Віра Олександрівна	Головний консультант секретаріату Комітету
РОГОВЕЦЬ Наталія Олександрівна	Головний консультант секретаріату Комітету

***Комітет з питань паливно-енергетичного комплексу,
ядерної політики та ядерної безпеки***

ПОСТНІКОВ Сергій Михайлович	Заступник завідувача секретаріату Комітету
СЛЮСАРЕНКО Юрій Анатолійович	Головний консультант секретаріату Комітету

Комітет у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів

ШАМБІР Наталія Василівна	Завідувач секретаріату Комітету
------------------------------------	---------------------------------

МЕЛЬНИЧУК Головний консультант секретаріату Комітету
Наталія Петрівна

ТИМЧУК Головний консультант секретаріату Комітету
Лариса Андріївна

СТЕПІНА Головний консультант секретаріату Комітету
Ірина Григорівна

Комітет з питань податкової та митної політики

КАЧУР Заступник завідувача секретаріату Комітету
Ірина Романівна

МЕЛКУМЯН Інтерн секретаріату Комітету
Асмик Сейранівна

***Комітет з питань прав людини, національних меншин
і міжнаціональних відносин***

СИМОН Завідувач секретаріату Комітету
Володимир Павлович

НАДТОЧІЙ Головний консультант секретаріату Комітету
Лариса Іванівна

ПАНТЕЛЕЄВА Головний консультант секретаріату Комітету
Оксана Олександрівна

ТЕПЛЮК Головний консультант секретаріату Комітету
Вікторія Сергіївна

***Комітет з питань промислової і регуляторної
політики та підприємництва***

МОРТИКОВ Заступник завідувача секретаріату Комітету
Сергій Олександрович

НАЙДЬОНОВ Головний консультант секретаріату Комітету
Олександр Васильович

Комітет з питань свободи слова та інформації

ГИРИК Завідувач секретаріату Комітету
Юрій Миколайович

САМОЙЛЕНКО Головний консультант секретаріату Комітету
Світлана Дмитрівна

АНДРІУЦА Старший консультант секретаріату Комітету
 Михайло Володимирович

Комітет з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму

ЦУКАНОВ Завідувач секретаріату Комітету
 Микола Іванович

Комітет з питань соціальної політики та праці

КОЛОСЮК Завідувач секретаріату Комітету
 Галина Володимирівна

КОВЖАРОВА Заступник завідувача секретаріату Комітету
 Елла Володимирівна

НОВІКОВ Заступник завідувача секретаріату Комітету
 Віктор Михайлович

САМОЙЛИК Головний консультант секретаріату Комітету
 Юлія Володимирівна

УДОД Головний консультант секретаріату Комітету
 Тетяна Іванівна

Комітет з питань фінансів і банківської діяльності

ВАСИЛІН Старший консультант секретаріату Комітету
 Микола Павлович

Спеціальна контрольна комісія Верховної Ради України з питань приватизації

СУКНЕНКО Завідувач секретаріату Комісії
 Леонід Адамович

ГУДОВА Заступник завідувача секретаріату Комісії
 Ольга Юріївна

ФРОЛОВ Головний консультант секретаріату Комісії
 Павло Валерійович

ДОКІЄНКО Головний консультант секретаріату Комісії
 Лариса Олександрівна

Депутатські фракції у Верховній Раді України

ПАНОК Завідувач секретаріату депутатської фракції
 Геннадій Григорович **Партії регіонів**

ПІЩИКОВА Перший заступник завідувача секретаріату депутатської
 Лариса Миколаївна фракції **Партії регіонів**

ЛОБОДА

Ксенія Сергіївна

Головний консультант секретаріату депутатської фракції
Партії регіонів

АЛЕКСЕЄВ

Віктор Максимович

Завідувач секретаріату депутатської фракції **Комуністичної партії України**

БОРОДІН

Михайло Іванович

Заступник завідувача секретаріату депутатської фракції
Комуністичної партії України

БАБИЧ

Олег Вікторович

Головний консультант секретаріату депутатської фракції
Комуністичної партії України

ГОРОВИЙ

Андрій Вікторович

завідувач секретаріату депутатської фракції
«Блок Литвина»

МАКСИМ'ЯК

Віталій Євгенович

Заступник завідувача секретаріату депутатської фракції
«Блок Литвина»

СЕРГІЄНКО

Арсен Миколайович

Головний консультант секретаріату депутатської фракції
«Блок Литвина»

ЗАПРОШЕНІ

КОПИЛЕНКО

Олександр Любимович

Директор Інституту законодавства Верховної Ради України

БРАТЧЕНКО

Сергій Петрович

Інститут законодавства Верховної Ради України

ПОГОРЕЛОВА

Алла Іванівна

Інститут законодавства Верховної Ради України

ГОШОВСЬКА

Валентина Андріївна

Директор інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України – завідувача кафедрою парламентаризму

ЛАРИНА

Наталія Борисівна

Перший заступник директора інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України – заступник завідуючого

ЮХИМЧУК

Анатолій Петрович

Секретар Рахункової палати України

РЕПЕЦЬКА

Тетяна Петрівна

проректор з навчально-методичної та економічної роботи Київського міжгалузевого інституту підвищення кваліфікації

ТЕРТИШНА

Олена Анатоліївна

Заступник начальника Головного управління державної служби України

ЗМІ

ГОРЛОВ Анатолій Федорович	Головний редактор газети «Голос України»
МЕЛЬНИК Сергій	Фотокореспондент газети «Голос України»
КЛИМЕНКО Олексій	Кореспондент газети «Голос України»
ПИСАРЕНКО Світлана Вікторівна	Головний редактор журналу «Віче»
СИЦУК Олексій	Фотокореспондент журналу «Віче»
ПРОКОПЧУК Ольга	Фотокореспондент журналу «Віче»
ОРЛОВСЬКИЙ Микола Петрович	Директор дирекції телерадіопрограм «Рада»
ГОРІЦЬКА Людмила	Оглядач дирекції телерадіопрограм «Рада»
<i>Інші запрошені</i>	
ПОГРЕБНЯК Наталія Сергіївна	Аспірант Національної юридичної академії України ім. Я.Мудрого
СУПЛІНА Тамара Петрівна	Президент міжнародної федерації ділових жінок «Либідь»
<i>Учасники семінару від Програми сприяння Парламенту в Україні, Вестмінстерської фундації за демократію та Агентства США з міжнародного розвитку</i>	
ВАЛЕНТАЙН Елеонора	Директор Програми сприяння Парламенту в Україні
ШЕВЧУК Галина	Керівник програми Вестмінстерської фундації за демократію в Україні
ШЛОЕР Бернгард	Головний експерт Українсько-Європейського дорадчого центру з питань законодавства
ПАВЛОВИЧ Лора	Заступник Директора офісу розвитку демократії Агентства США з міжнародного розвитку
ЖАМБЕКОВА Яна	Представник Агентства США з міжнародного розвитку
ЛОГА Сергій	Представник Агентства США з міжнародного розвитку

СЛІНКО Олександр	Представник Агентства США з міжнародного розвитку
СЛОБОДАШ Віктор	Представник Агентства США з міжнародного розвитку
ПІСКУН Олександр	Представник Агентства США з міжнародного розвитку
ЧЕРЕДНІЧЕНКО Сергій	Представник Програми сприяння Парламенту
ОГІЄНКО Анна	Представник Програми сприяння Парламенту
ГАРАЩЕНКО Марина	Представник Програми сприяння Парламенту
ФУЛЕЙ Тетяна	Представник Програми сприяння Парламенту
НЕЧИПОРЕНКО Леся	Представник Програми сприяння Парламенту

ДОДАТКИ

Д О В І Д К А

про результати розгляду проектів законів за період шостого скликання
(в розрізі комітетів, відповідальних за їх проходження)
станом на 18.11.2010

	Всього розглянуто	З них:				Довідково		
		Прийнято в цілому	Прийнято в 1-2 читанні	На доопрац. та врах. в інших проектах	Відхилено та знято з розгляду	Знаход. на опрацюванні в комітетах	З них підготовлено до розгляду	Всього законопроектів
Комітет з питань аграрної політики та земельних відносин	136	34	9	6	87	70	18	193
Комітет з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією	48	6	1	4	37	8	3	52
Комітет з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства та регіональної політики	50	11	7	5	27	29	9	72
Комітет з питань бюджету	163	40	1	9	113	21	2	183
Комітет з питань державного будівництва та місцевого самоврядування	212	24	11	10	167	112	17	305
Комітет з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи	81	20	7	4	50	23	9	96
Комітет з питань економічної політики	198	34	17	6	141	116	12	292
Комітет з питань європейської інтеграції	46	40			6	1		47
Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності	309	53	15	25	216	149	54	432
Комітет у закордонних справах	127	106	2	1	18	18	1	142
Комітет з питань культури і духовності	27	5	1	1	20	28	10	50
Комітет з питань науки і освіти	72	11	8	5	48	58	14	119
Комітет з питань національної безпеки і оборони	75	29	4	2	40	15	5	85
Комітет з питань охорони здоров'я	60	12	3	4	41	20	5	75
Комітет з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки	64	15	7	5	37	30	15	84

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Комітет у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів	81	15		6	60	33	14	110
Комітет з питань податкової та митної політики	272	33	12	17	210	125	4	381
Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин	41	4	4	1	32	22	10	58
Комітет з питань правової політики	60	17	4	8	31	30	23	83
Комітет з питань правосуддя	139	19	5	12	103	61	14	194
Комітет з питань промислової і регуляторної політики та підприємництва	135	35	6	15	79	31	21	154
Комітет з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України	48	9	1		38	17	5	64
Комітет з питань свободи слова та інформації	53	9	7	2	35	58	18	102
Комітет з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму	67	18	5	1	43	25	7	86
Комітет з питань соціальної політики та праці	112	18	5	20	69	46	25	144
Комітет з питань транспорту і зв'язку	37	10	4	1	22	28	18	61
Комітет з питань фінансів і банківської діяльності	109	22	3	5	79	52	15	153
Тимчасова спеціальна комісія (з правами головного Комітету Верховної Ради України) для підготовки пропозицій щодо змін до чинного законодавства у зв'язку з прийняттям Конституційним Судом України Рішення щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 року	5	3		1	1	1		5
Керівництво Верховної Ради України	80				80			80
Разом	2907	652	149	176	1930	1227	348	3902

У тому числі:

Повернуто без розгляду (ч.2 ст. 94 Регламенту)	58				58			58
Відкликано (ч.3 ст.105 Регламенту)	665				665			665

Головне організаційне управління

Д О В І Д К А**про результати розгляду законопроектів щодо внесення змін до діючого законодавства**(в розрізі комітетів, відповідальних за їх проходження)
станом на 18.11.2010

	Всього розглянуто	З них:				Довідково		
		Прийнято в цілому	Прийнято в 1-2 читанні	На допрац. та врах. в інших проектах	Відхилено та знято з розгляду	Знаход. на опрацюванні в комітетах	З них підготовлено до розгляду	Всього законопроектів
Комітет з питань аграрної політики та земельних відносин	114	27	8	6	73	60	13	162
Комітет з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією	37	4	1		32	4	2	40
Комітет з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства та регіональної політики	29	7	4	2	16	19	7	44
Комітет з питань бюджету	155	36	1	9	109	20	2	174
Комітет з питань державного будівництва та місцевого самоврядування	173	18	8	10	137	83	15	240
Комітет з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи	57	13	3	2	39	16	7	70
Комітет з питань економічної політики	157	29	15	4	109	85	7	223
Комітет з питань європейської інтеграції	1	1						1
Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності	284	51	12	23	198	138	52	401
Комітет у закордонних справах	6	4	1	1		5	1	9
Комітет з питань культури і духовності	20	4	1		15	15	5	32
Комітет з питань науки і освіти	61	9	5	4	43	49	10	102
Комітет з питань національної безпеки і оборони	58	23	4	2	29	15	5	68
Комітет з питань охорони здоров'я	44	7	3	4	30	15	5	54
Комітет з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки	44	12	5	4	23	19	11	56
Комітет у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів	70	14		6	50	28	13	94
Комітет з питань податкової та митної політики	234	32	10	17	175	110	2	330

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин	28	4	3	1	20	13	7	38
Комітет з питань правової політики	53	15	3	8	27	26	20	73
Комітет з питань правосуддя	134	18	5	12	99	57	14	185
Комітет з питань промислової і регуляторної політики та підприємництва	91	27	1	10	53	17	13	104
Комітет з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради України	38	4			34	13	4	51
Комітет з питань свободи слова та інформації	43	6	6	2	29	53	17	88
Комітет з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму	55	14	4	1	36	22	6	72
Комітет з питань соціальної політики та праці	94	14	4	17	59	40	24	124
Комітет з питань транспорту і зв'язку	30	9	3	1	17	20	13	47
Комітет з питань фінансів і банківської діяльності	82	19	3	2	58	37	10	114
Тимчасова спеціальна комісія (з правами головного Комітету Верховної Ради України) для підготовки пропозицій щодо змін до чинного законодавства у зв'язку з прийняттям Конституційним Судом України Рішення щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 року	4	2		1	1	1		4
Керівництво Верховної Ради України	47				47			47
Разом	2243	423	113	149	1558	980	285	3047

У тому числі:

Повернуто без розгляду (ч.2 ст. 94 Регламенту)	35				35			35
Відкликано (ч.3 ст.105 Регламенту)	516				516			516

Головне організаційне управління

Інформаційне видання

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ РЕГЛАМЕНТУ,
ДЕПУТАТСЬКОЇ ЕТИКИ
ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

**ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ
АПАРАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ –
ПРІОРИТЕТНІ КРОКИ**

МАТЕРІАЛИ СЕМІНАРУ
У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ

Упорядкування
М. В. Нехоца

Відповідальний за випуск

І. І. Вауліна